

Rizika aplikační praxe metody pachové identifikace v Policii České republiky

---

Závěrečná zpráva pracovní skupiny

Pracovní tým Metoda pachové identifikace a

Oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky

Obsah

1.	Realizační tým projektu Metoda pachové identifikace	5
2.	Úvod.....	6
2.1	Geneze identifikace problému a vzniku projektového týmu.....	6
2.2	Základní fakta z oboru kriminalistické olfaktoriky	7
2.3	Pracovní postup projektového týmu	8
3.	Normativní rámec procesu aplikace metody pachové identifikace	11
3.1	K otázkám důkazního práva	11
3.2	K dokazování metodou pachové identifikace	14
3.3	Související judikatura	14
3.4	Související interní normativní úprava aktuální a dřívější	21
3.5	Aplikační praxe – identifikace rizik využití MPI jako důkazu.....	26
3.6	SWOT analýza	31
3.7	Ohledání místa činu	32
4.	Problémy MPI z pohledu vědy a výzkumu	35
4.1	Historie a popis současného stavu.....	36
4.2	Zdroje dat a informací pro analýzu rizik	37
4.3	Identifikace rizik v oblasti MPI a jejich argumentace.....	38
4.4	Návrhy řešení – eliminace identifikovaných rizik.....	39
5.	Oblast kazuistiky ze strany orgánů činných v trestním řízení a soudních znalců	40
5.1	Identifikace rizik	40
5.2	Příčiny problémů.....	41
5.3	Návrhy intervence.....	42
6.	Kvantitativní aspekty vývoje aplikace metody pachové identifikace v Policii České republiky v letech 2008 – 2013	43
6.1	Sběr dat.....	43
6.2	Analýza.....	44
6.2.1	Počet uložených pachových konzerv ročně.....	44
6.2.2	Počet dožádání o provedení srovnání MPI.....	45
6.2.3	Počet provedených srovnání	46
6.2.4	Vývoj v oblasti lidských zdrojů.....	46
6.2.5	Změna zátěže pracovišť MPI.....	48
6.3	Závěry a doporučení	51
7.	Oblast zpětné vazby – průzkum na pracovištích MPI.....	54
7.1	Popis současného stavu procesu MPI v Policii České republiky	55
7.1.1	Oblast před provedením srovnání.....	55

7.1.2	Provedení srovnání metodou pachové identifikace.....	58
7.1.3	Využití výstupů srovnání.....	63
8.	Mezinárodní srovnání.....	65
9.	Závěry a doporučení.....	77
9.1	Identifikace hlavních rizik současné praxe MPI v Polici České republiky a jejích změn.....	77
9.2	Doporučení pro změny aplikační praxe metody pachové identifikace v Policii České republiky	85
9.3	Identifikace rizik systémové změny	88
9.3.1	Riziko nekomplexnosti změn	88
9.3.2	Riziko proveditelnosti změny	89
9.3.3	Riziko řízení změny	89
9.3.4	Riziko přijetí změny	90
9.4	Závěr	90
10.	Použitá literatura	91
11.	Přílohy.....	93

1. Realizační tým projektu Metoda pachové identifikace

Vedoucí týmu:

plk. Ing. Michal Bureš – vedoucí oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky

Zástupce vedoucího týmu:

plk. doc. Ing. Martin Hrinko, PhD., MBA – ředitel ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky

Koordinátor týmu:

pplk. Mgr. Vladimír Tábořský – oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky

Členové týmu:

JUDr. Martin Kloubek, PhD. – Policejní akademie České republiky

mjr. Bc. Petr Kozák – vedoucí oddělení služební kynologie Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje

kpt. Mgr. Zdeněk Krejčí, PhD. et PhD. – kancelář náměstka ředitele Krajského ředitelství Jihomoravského kraje pro službu kriminální policie a vyšetřování

Ing. Stanislav Loskot – správa logistického zabezpečení Policejního prezidia České republiky

pplk. Ing. Luboš Němec – odbor obecné kriminality úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky

Ing. Bc. Jaroslav Slabý – odbor služební kynologie a hipologie ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky

kpt. Mgr. Cyril Štampach – oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky

2. Úvod

2.1 Geneze identifikace problému a vzniku projektového týmu

V listopadu 2012 se konalo u náměstka policejního prezidenta pro podporu výkonu jednání zaměřené na problematiku provádění pachové identifikace v Policii České republiky. Na tomto jednání byl prezentován problematický stav aplikační praxe v oblasti využití metody pachové identifikace (dále jen „MPI“) v Policii České republiky. Bylo konstatováno, že současná aplikační praxe je na základě názorů soudních znalců specializujících se na kriminalistickou odorologii nadále neudržitelná, riskantní a z pohledu dokazování trestné činnosti neperspektivní, a to ani pro využití v rámci operativní činnosti. Dále bylo konstatováno, že je třeba přijmout systémové kroky směřující k eliminaci nebo významnému snížení hrozby poklesu věrohodnosti MPI jako takové v rámci trestního řízení. Mimo jiné bylo zdůrazněno, že řešení stávající situace bude vyžadovat taktický přístup a koordinaci všech zainteresovaných služeb Policie České republiky.

V prosinci 2012 obdržel policejní prezident informaci o výše uvedeném jednání. V závěru zprávy pro policejního prezidenta byl formulován podnět ke vzniku týmu, který by se stavem aplikační praxe MPI v Policii České republiky zabýval.

V lednu 2013 obdržel náměstek policejního prezidenta pro vnější službu od ředitelství služby pořádkové policie (dále jen ŘSPP) Policejního prezidia České republiky materiál „Návrh možného postupu řešení k případné úpravě metodiky provádění MPI“. Tento dokument vycházel ze závěrů jednání u náměstka policejního prezidenta pro podporu výkonu z listopadu 2012 a konstatoval, že hrozby diskutované na tomto jednání jsou reálné a jejich řešení nelze odkládat. Návrh byl (oproti původnímu zápisu z jednání) rozšířen o velmi letmý nástin stávající situace v oblastech legislativní úpravy a etologie. V dokumentu byla položena otázka, jak chce Policie České republiky s MPI nadále pracovat, zda ji chce využívat jako operativně pátrací prostředek, nebo jako procesně použitelný důkaz. Kromě toho zde bylo uvedeno několik hrozeb spojených s řešením problému, jako např. negativní přístup psovodů provádějících MPI, únik informací z procesu přípravy změn a jejich účelové zneužití apod. Materiál byl zakončen navrhovaným zastoupením útvarů a součástí Policie České republiky v pracovním týmu, který by se měl situací kolem MPI zabývat.

Výše uvedené informace byly impulsem pro vznik rozkazu policejního prezidenta č. 57 ze dne 28. března 2013, kterým byl zřízen pracovní tým Metoda pachové identifikace. Tento tým dostal za úkol identifikovat hrozby aktuální aplikační praxe MPI v Policii České republiky. Vzhledem k přesahu problematiky do několika různých služeb Policie České republiky byla hlavní odpovědnost svěřena oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky.

2.2 Základní fakta z oboru kriminalistické olfaktoriky

Kriminalistická metoda komparativní individuální pachové identifikace osob s využitím speciálně vycvičeného psa je vědeckou kriminalistickou obcí označována pojmem kriminalistická olfaktorika. Pojem kriminalistická olfaktorika označuje instrumentální (přístrojovou) fyzikálně-chemickou analýzu pachu. Pachové detekční přístroje jsou označovány pojmem „elektronické nosy“. Kriminalistická olfaktorika zatím neumožňuje individuální identifikaci pachu (identifikace dovršená), ale pouze identifikaci druhovou (identifikace nedovršená), tedy obecnou identifikaci výbušnin, omamných a psychotropních látek, alkoholu, akceleračních hoření aj.

V české (dříve československé) policejní praxi došlo od roku 1977 k vývoji, v důsledku kterého se původně operativně pátrací prostředek stal prostředkem důkazním. Konkrétně to znamená, že se tato metoda v rámci kriminalistiky z hlediska dokazování postupně emancipovala z oboru kriminalistické taktiky, tedy z prostředku k vyhledávání důkazů, do oboru kriminalistické techniky, tedy do podoby samostatného důkazního prostředku.

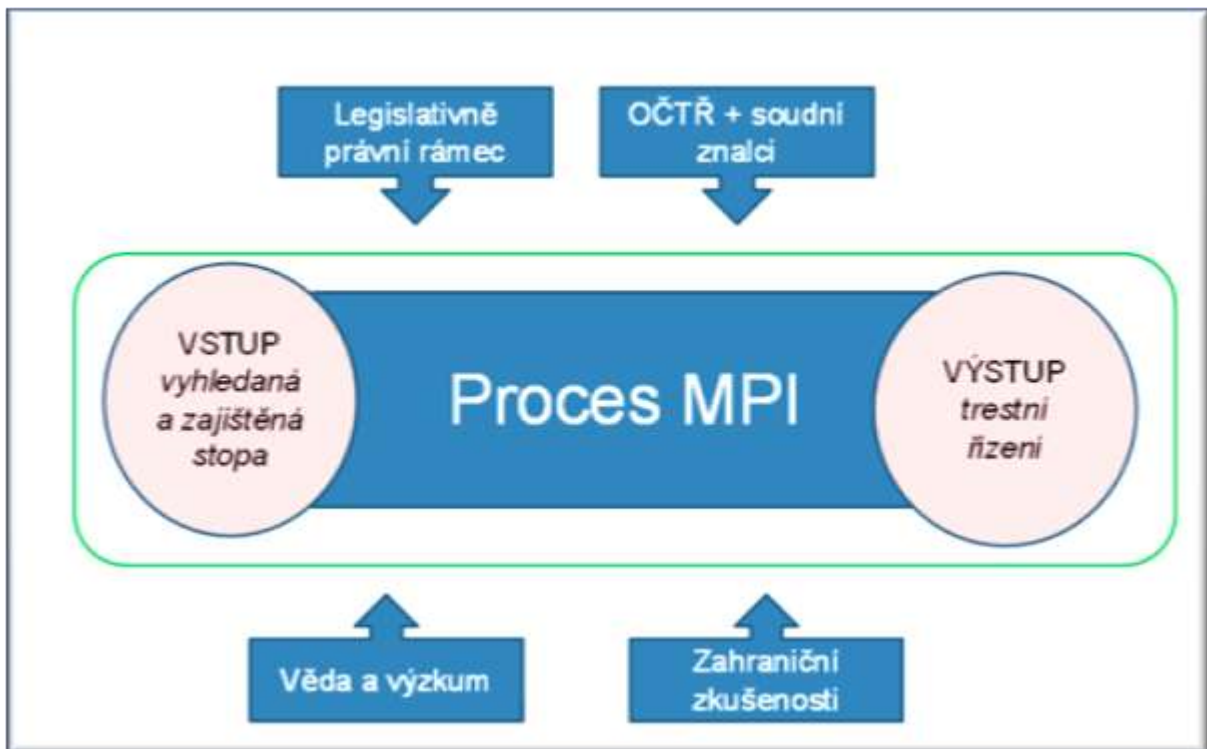
Jedinečnou vlastností pachové stopy je to, že ji osoba na místě svého dotyku a pohybu zanechává vždy a nemůže být osobou, která ji vytvořila, svépomocí odstraněna jinak, než úplnou destrukcí všech míst, na kterých byla vytvořena. To je důvod snahy policejní praxe soustředit se v případě nedostatku jiných důkazů na využití možnosti snímat otisky pachových stop (dále jen „OPS“).

Jak vyplývá ze soudních nálezů, kriminalistická olfaktorika je v období posledních deseti let v České republice i v zahraničí k dokazování využívána stále intenzivněji. Neustává však její zpochybňování. Hlavní námitkou oponentů je, že k pachové komparaci je jako biodetektor využíván speciálně vycvičený pes, tedy živý organismus – živý nástroj. Při laickém zpochybňování jsou opomíjeny zásadní skutečnosti. Speciálně vycvičený pes je vycvičen k pachové komparaci metodou pevného algoritmu jednotlivých kroků a pozitivní motivace k bezprostřední binární reakci shoda ANO / shoda NE. Pachová komparace vyžaduje mizivou mentální produkci psa, neboť reaguje bezprostředně na základě fyziologických pochodů (percepce pachu). To v praxi znamená, že pes speciálně vycvičený k pachové komparaci je mnohonásobně spolehlivějším prostředkem identifikace než svědek při rekognici. Výkon speciálně vycvičeného psa není zatížen nutností si něco zapamatovat, a následně z paměti vyvolat, a především zde chybí jakákoli negativní motivace, například strach.

Na tomto místě je třeba zdůraznit, že všechny pochybnosti o věrohodném výsledku pachové komparace provedené s použitím speciálně vycvičeného psa, které bylo možno zjistit, nebyly zaviněny nesprávnou pachovou percepcí psa, ale lidským činitelem, ať již v etapě snímání OPS, etapě odběru pachového vzorku osoby (dále jen „PVO“), nebo výjimečně při pachové komparaci.

2.3 Pracovní postup projektového týmu

Na počátku činnosti týmu byly identifikovány oblasti, na které se práce týmu zaměří, a prameny, ze kterých by bylo potřebné čerpat informace. Tyto oblasti jako prvky systému aplikace MPI a vztahy mezi nimi demonstruje schéma níže:

* OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

Komplexnost problému aplikační praxe MPI a nezbytnost efektivnosti práce projektového týmu si vyžádala rozčlenění celého systému do dílčích oblastí a sestavení minitýmů v rámci pracovní skupiny:

- oblast legislativně právní

tato oblast byla zaměřena na popis úpravy normativního rámce aplikace MPI a souvisejících činností v obecně závazných i vnitřních předpisech a v rozhodnutích soudů vyššího stupně – minitým ve složení JUDr. Martin Kloubek PhD., kpt. Mgr. Zdeněk Krejčí PhD. et PhD.

- oblast vědy a výzkumu

tato oblast byla zaměřena na popis stavu vědeckého zkoumání a objektivizace tohoto stavu, stanoviska vědeckých kapacit potvrzující úroveň vědeckého zkoumání – minitým ve složení pplk. Mgr. Vladimír Táborský, Ing. Bc. Jaroslav Slabý, mjr. Bc. Petr Kozák.

- oblast kazuistiky za strany orgánů činných v trestním řízení a soudních znalců,

tato oblast byla zaměřena na názory, požadavky, postoje orgánů činných v trestním řízení a soudních znalců se zaměřením na případy problematického využití MPI – minitým ve složení pplk. Ing. Luboš Němec, JUDr. Martin Kloubek PhD., kpt. Mgr. Zdeněk Krejčí PhD. et PhD.

- analýza aplikační praxe procesu MPI

oblast byla zaměřena na popis stávajícího stavu MPI, analýzu současných problémů provedenou jednak metodou statistické analýzy dat o využívání MPI v rámci pracovišť MPI v posledních pěti letech, jednak osobními návštěvami na místě s polostrukturovanými rozhovory. Tato byla ještě rozdělena na dvě podoblasti:

- kvantitativní analýza parametrů aplikační praxe v rámci organizačních článků krajských ředitelství policie (dále jen „KŘP“) – minitým ve složení Ing. Bc. Jaroslav Slabý, pplk. Ing. Luboš Němec, mjr. Bc. Petr Kozák, kpt. Mgr. Cyril Štampach;
- kvalitativní analýzu zpětné vazby poskytované pracovníky pracovišť MPI – minitým ve složení plk. Ing. Michal Bureš, Ing. Bc. Jaroslav Slabý, kpt. Mgr. Cyril Štampach, pplk. Mgr. Vladimír Táborský.

- mezinárodní benchmarking

tato oblast byla zaměřena na srovnání, jak probíhají MPI v policejních sborech vybraných zemí v porovnání s Policií České republiky – minitým ve složení plk. Ing. Michal Bureš, kpt. Mgr. Cyril Štampach, pplk. Mgr. Vladimír Táborský.

Ve své vymezené gesci hledal minitým rizika a oblasti pro zlepšení, které mohou ohrozit nebo naopak mohou napomoci zefektivnit aplikační praxi MPI v Policii České republiky. Z činnosti minitýmů byly sepsány dílčí závěrečné zprávy. V některých případech byla zpráva minitýmu ještě doplněna zprávami jednotlivých členů.

Náročnost komplexního přezkoumání jednotlivých oblastí, rozsah sběru dat a standardní pracovní vytížení jednotlivých interních i externích spolupracovníků projektového týmu si vynutilo revizi původního termínu zpracování komplexní závěrečné zprávy. Z tohoto důvodu policejní prezident na návrh vedoucího týmu posunul termín pro předložení závěrečné zprávy na 31. říjen 2013.

Po zpracování dílčích závěrečných zpráv minitýmů byly všechny výstupy zaslány jednotlivým členům týmu, aby tito mohli poskytnout ucelenou zpětnou vazbu. Dále byl určen tým pro identifikaci klíčových rizik a návrhů jejich řešení. Pro identifikaci rizik a oblastí pro zlepšení aplikační praxe bylo využito několik kritérií:

- posouzení závažnosti dopadů na hlavní účel MPI
- frekvenční analýza výskytu v jednotlivých oblastech,
- komparace subjektivních názorů jednotlivých členů,

- odborné stanovisko odboru služební kynologie a hipologie Policejního prezidia České republiky jako metodického pracoviště

Ze všech těchto vstupů byl zpracován návrh zde předkládané závěrečné zprávy se souhrnným závěrem, který obsahuje identifikovaná rizika a oblasti pro zlepšení aplikační praxe MPI s návrhy jejich řešení.

Cílem práce týmu a předkládané závěrečné zprávy je identifikovat jak rizika stávající aplikační praxe MPI v rámci služební kynologie Policie České republiky, tak i prostory pro zlepšení této praxe se záměrem eliminovat nebo významně snížit možnost poškození důvěryhodnosti této kriminalisticko-technické metody v rámci trestního řízení. Současně pracovní tým očekává, že zpráva přispěje k ujasnění vnímání MPI v rámci Policie České republiky. Závěrečná zpráva obsahuje v jednotlivých kapitolách popis hlavních problémů v jednotlivých oblastech a v jejím závěru je vedle shrnutí aktuálních problémů také preskriptivní část obsahující doporučení intervence pro zlepšení aplikační praxe MPI. Tato závěrečná zpráva má poskytnout policejnímu prezidentovi i vedení policie dostatečné a komplexní informace pro rozhodování o budoucí podobě kriminalistické olfaktoriky v Policii České republiky.

3. Normativní rámec procesu aplikace metody pachové identifikace

Výstup minitýmu za oblast legislativně-právní

3.1 K otázkám důkazního práva

Dokazování je permanentní složkou trestního procesu a jeho význam spočívá v tom, že jeho počátek je již při prvých úkonech policejního orgánu. Dokazování je proces, kterým se za použití důkazních prostředků zajišťuje důkaz o okolnostech důležitých pro trestní řízení, zejména k prokázání viny. Jeho vlastností je, že dokazování musí směřovat k prokázání všech obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu, a to jak z hlediska požadavků hmotně právních, tak i z hlediska požadavků procesně právních. Je proto si třeba uvědomit, že již prvotní úkony policejního orgánu rozhodují o výsledku soudního jednání, a tedy o pravomocném rozhodnutí. Dalším výkladovým aspektem jsou požadavky na dodržení zásady spravedlivého procesu, který v sobě zahrnuje i přezkoumatelnost postupu policejního orgánu, a rovněž tak zásadu kontradiktornosti, tedy i možnost obhajoby, aby svými důkazy vyvrátila tvrzení obžaloby, tedy i policejního orgánu. Z tohoto důvodu justice požaduje vysokou kvalitu při vyhledávání, zajišťování, označování, uschovávání a interpretaci zajištěných důkazů, včetně kriminalisticko-technických.

Tento proces je v našem trestním právu označován jako dodržování zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 trestního řádu dále jen "TR") a zásady volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TR). Zde se vychází z predikce, že skutkové informace bývají ovlivněny určitou nejistotou, která pramení z nejisté věrohodnosti zdrojů informace i proto, že bývají nepřímé, závislé na nedokonalosti lidské paměti, na úmyslném nebo neúmyslném zkreslení informace a podléhajícím dalším okolnostem, které působí na věrohodnost. Proto je celý proces zaměřen při dokazování na tzv. praktickou jistotu¹ se kterou je spojen pojem „důvodná pochybnost“, tedy pochybnost, která by způsobila, že orgán činný v trestním řízení po pečlivém, objektivním a nestranném zhodnocení všech dostupných důkazů by byl tak nerozhodný, že by nemohl říci, že uvedená skutečnost naplňující znak trestného činu se stala, a že by tedy nemohl říci, že získal ustálené přesvědčení o vině obviněného. Je to tedy taková pochybnost, která by u rozumné osoby zapříčinila, aby zaváhala nebo ustala při vyřizování důležitého rozhodnutí. Poznamenání, že podle našeho dosažitelného vědění jisté a dokázané tvrzení má v sobě určité prvky nejistoty, vede k větší kritičnosti vůči důkazům, k pečlivému zkoumání všech informací, a tím přispívá k dosažení pravdivého skutkového zjištění². I na zajišťování důkazů se vztahuje požadavek zajišťovat důkazy pro takové zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí o rozsahu důkazů v konkrétní trestní věci. Je logické, že každý z orgánů činný v trestním řízení má jiný náhled na objasnění pojmu „důvodné pochybnosti“. Nicméně k otázce zajišťování důkazů se vztahuje též zásada vyhledávací, z které vyplývá, že za vyhledání důkazů odpovídá orgán činný v trestním řízení, tedy musí být vyhledávány důkazy orgánem činným v trestním řízení v rozsahu, aby shromážděné důkazy postačovaly k takovému rozhodnutí. Důvodné pochybnosti jsou proto tím, co vede policejní orgán k tomu, aby obstarával další důkazy. S tímto je spojen praktický

¹ viz Šámal, P. a kol. Trestní řád – komentář – díl I. 6. vydání, Praha. C. H. BECK 2008. str. 24, bod 3, dále jen „Šámal, str., bod“

² Šámal, str. 24-25, bod 3

dopad, když i ze strany dozorujícího státního zastupitelství je pro účely zastupování před soudem požadován maximální rozsah důkazů. Je to i dáno tím, že novela TŘ z roku 2004 se neprosadila do justiční praxe, aby v přípravném řízení bylo prováděno minimum dokazování. Avšak v souvislosti s činností pracovního týmu je nutno uvést, že podstatou jsou kriminalistické a procesní úkony (prvotní, neodkladné a neopakovatelné). Výše uvedené je podstatou zásady oficiality pro důkazní řízení, tedy je úřední povinností policejního orgánu, jako orgánu činného v trestním řízení, z vlastní iniciativy vyhledávat a provádět důkazy tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Specificky je provázána tato povinnost pro policejní orgán v ustanovení § 158 odst. 1 TŘ. Výše uvedené požadavky jsou obzvláště důležité, jde-li o důkazy nepřímé.

Pro interpretaci důkazů je potřeba využívat zásadu volného hodnocení důkazů, ale ani tato zásada nestanoví žádná pravidla, pokud jde o míru důkazů potřebných k prokázání určité skutečnosti, ani váhu či důkazní sílu jednotlivých důkazů (tedy míru jejich věrohodnosti). Důkazy se hodnotí podle vlastního volného uvážení, které není zákonem vymezeno. Tato zásada ovšem nutí policejní orgán, aby přihlédl k okolnostem konkrétního případu, k jeho zvláštnostem a charakteristickým rysům, čímž se brání mechanickému postupu při hodnocení důkazů. Toto je předpoklad ke správnému posuzování postupu při zajišťování důkazů i při prvotních (neodkladných nebo neopakovatelných) úkonech, například při ohledání místa činu nebo doličné věci. Také zde platí provedení předběžného hodnocení důkazů z prvotních úkonů, zejména z hlediska jejich zákonnosti, tedy zda jednotlivý důkaz byl zajištěn v souladu se zákonem, pravidly, standardy a doporučeními kriminalistické vědy, která jsou projevena v interních směrnících. Nicméně může existovat stav, kdy zákona nebyl porušen, ale bylo konáno v rozporu s doporučeními kriminalistické vědy, tj. v rozporu s interními směrníci, což nelze hodnotit jako situaci, že by došlo k porušení zákona. Avšak takový stav má rovněž zásadní vliv na posuzování věrohodnosti postupu policejního orgánu, a je mnohdy vyjadřován názor, že je tak činěno účelově. Proto jakékoli porušení interní směrnice k zajišťování důkazů (kriminalistických stop) je vážným prohřeškem v postupu policejního orgánu. Dalším aspektem k hodnocení důkazu je jeho závažnost, tedy zda se jedná o důkaz nepodstatný, tj. takový, z něhož nelze učinit poznatek o předmětu dokazování. Tento aspekt je podkladem k tomu, aby policejního orgán již v prvopočátku uvažoval o závažnosti toho důkazu, který má v úmyslu procesním způsobem zajistit a dále s ním v trestním řízení pracovat. V neposlední řadě je nutno aplikovat na proces zajišťování důkazu i hledisko jeho pravdivosti, tedy aby provedení vyhledání, zajištění, označení, uschování a další manipulace bylo takové, aby nevznikla pochybnost o tom, že byl zajištěn skutečně ten důkaz (kriminalistická stopa), který byl v dalším procesu zkoumán a na základě něhož vznikla podstatná informace jako usvědčující nebo ospravedlňující důkaz v řízení u soudu. Předmětem trestního řízení je vždy určitý skutek a k němu musí být zaměřeno i dokazování, a proto při rozhodování o zajištění důkazu musí policejní orgán vycházet z toho, aby v rámci dokazování byly využity ty důkazní prostředky, které slouží k poznání skutečností a zjištění přímého poznatku předmětu dokazování, tj. k důkazu určité relevantní skutečnosti. Z těchto důkazních prostředků musí být zřejmé, co je pramenem důkazu, tedy kdo nebo co je nositelem informace, z níž se čerpá poznatek, který je předmětem dokazování. V teorii se hovoří o pramenech důkazů osobního a věcného charakteru³.

---

³ Šámal, str. 770, bod 2

3.2 K dokazování metodou pachové identifikace

1) § 113 trestního řádu

Ohledáním místa činu se zjišťuje a dokumentuje celková situace na místě činu, přítomnost nebo nepřítomnost předmětů a stop, jejich vlastnosti, vzájemný vztah k objasňované trestní věci. Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. K ohledání se zpravidla přibere znalec. **Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání; mají se proto k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky.**

Z dikce tohoto ustanovení jednoznačně vyplývá, že primárním důkazním prostředkem je protokol, který musí obsahovat stručné a výstižné vylíčení průběhu úkonu, z něhož by bylo patrné i zachování zákonných ustanovení upravujících provádění úkonu (§ 55/1d TŘ), zejména by měl obsahovat okolnosti, za kterých se ohledání konalo, což může mít význam pro hodnocení důkazu a musí být dbáno na přesnost, důkladnost a úplnost informací⁴. K tomu je nutno přihlídnout k věcnému důkazu (§ 112 odst. 1 TŘ), což jsou předměty, kterými nebo na kterých byl trestný čin spáchán, jiné předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu. Jde tedy i o forenzně využitelné věcné důkazy (kriminalistické stopy) ke kriminalistickému zkoumání z hlediska bezprostředního vztahu ke skutku a pachateli. Zákonodárce také připouští, aby k protokolu byly přikládány přílohy. Zde je nutno podotknout, že přílohy samy o sobě nemohou být hodnoceny jako důkazy pro trestní řízení (viz např. Ústavní soud pod sp. zn. *II. ÚS 2014/07* ze dne 14. 5. 2008), pro takové posouzení je důkazním prostředkem právě protokol ve smyslu § 55 TŘ.

3.3 Související judikatura

1) Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 394/97 ze dne 4. 3. 1998

Možnost odebrání pachové stopy [Ústavní soud používá nesprávnou terminologii. Podle tohoto ustanovení se jedná o odebrání pachového vzorku osoby, zkr. PVO, pozn. Kloubek] lze dovozovat z ustanovení § 114 odst. 2 trestního řádu, podle něhož "je-li k důkazu třeba provést zkoušku krve nebo jiný obdobný úkon, je osoba, o kterou jde, povinna strpět, aby jí lékař nebo odborný zdravotnický pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný potřebný úkon, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví". S ohledem na povahu úkonu (odběr pachové stopy) není nezbytné v tomto případě trvat na tom, aby odběr provedl lékař nebo zdravotnický pracovník.

Ústavní soud nezpochybňuje obecnou věrohodnost samotného důkazu pachovou zkouškou (přestože tento důkaz v teorii i v praxi trestního řízení nebývá přijímán jednoznačně a bezvýhradně); **na základě tohoto důkazu je však možno pouze dospět k závěru, že stěžovatel se v blíže neurčené době s největší pravděpodobností v bytě poškozeného nacházel, nelze z něj však jednoznačně a bez**

---

⁴ Šámal, str. 986

důvodných pochybností dovodit, že právě stěžovatel se dopustil trestného činu, za který byl trestně stíhán a později i odsouzen.

2) Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 398/97 ze dne 4. 6. 1998

Před obecným soudem provedené důkazy musí jím být - právě pro účely jejich hodnocení - správně, tj. skutečnosti (přesněji obsahu spisu) odpovídajícím způsobem reprodukovány, pokud se týká ve vlastním vyhodnocení interpretovány; řečeno jen poněkud jinými slovy, předpokladem náležitého a také ústavně souladného hodnocení důkazu je, že informace z hodnoceného důkazu zůstane bez jakékoli deformace v procesu jeho hodnocení zachována a výlučně jen jako taková se promítne do vlastního vyhodnocení jako konečného úsudku soudu.

Jakkoli vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit spolehlivý a zejména zákonný podklad pro odsuzující výrok soudu, který - především z ústavního hlediska - musí být vždy výrazem lidsky dosažitelné jistoty, plynoucí především ze zákonem stanoveného procesu zjišťování. **Prokázat vinu obviněného je možné pouze na základě nepochybně zjištěných skutečností a za použití procesních prostředků, které trestní řád umožňuje.** (modifikace) **Soud se musí zabývat skutečnostmi, které zpochybňují zákonnost postupu orgánů činných v přípravném řízení v souvislosti s pořízením důkazu.**

3) Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. II. ÚS 291/2000 ze dne 11. 6. 2002

Presumpce nevinny vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno. Ústavní principy vztahující se k otázkám důkazních prostředků a důkazů mají za **cíl zajistit, aby byl důkaz odrazem skutečných událostí a situací.**

4) Nález Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 190/01 ze dne 1. 11. 2001

Předměty, kterými nebo na kterých byl trestný čin spáchán, jiné předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu, se rozumí předměty, které jsou forenzně využitelné ke kriminalistickému či jinému znaleckému zkoumání z hlediska bezprostředního vztahu ke skutku a pachateli, jež mají být zjištěny v trestním řízení a u nichž je nutno především dbát na to, aby byly zajištěny v neporušeném stavu tak, aby mohly vypovídat o svém původci. Pro důkazní řízení z uvedené zásady plyne maxima⁵, dle níž **důkazem může být toliko ten prostředek, jímž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci, jenž je předvídan příslušným procesním řádem a jenž je dle tohoto řádu proveden. Tyto požadavky, tj. určitost a předvídatelnost procesních pravidel.**

5) Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 260/05 ze dne 17. 5. 2007

Existují určité základní a podstatné zásady, které se musí respektovat, a to zásada zákazu tzv. deformace důkazu, tedy vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedeného důkazu. **Informace z hodnoceného důkazu musí zůstat bez jakékoli deformace**

---

⁵ Maxima = úvaha.

v procesu jeho hodnocení jako konečný úsudek (sp. zn. III. ÚS 398/97, Sb. n. u., sv. 11, nález č. 64). **Důkazní hodnota materiálního důkazu (věci) je ověřována** skrze posouzení, zda **materiální důkaz je skutečně tou věcí**, s níž je jednání pachatele bezprostředně spojeno, a zda tato **věc byla uchována v identické podobě od okamžiku spáchání činu.**

6) Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 299/06 ze dne 30. 4. 2007

...musí být věnována mimořádná pozornost důkladnému prověření tohoto jediného usvědčujícího důkazu a takový důkaz musí být mimořádně pečlivě hodnocen. **Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyvinout všemožné úsilí, aby tento jediný usvědčující důkaz byl pokud možno doplněn jinými, byť třeba nepřímými důkazy.** Požadavek kritického hodnocení všech důkazů, včetně znaleckého posudku. Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě, jako každý jiný důkaz, ani on nepoživá žádné větší důkazní síly a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti.

Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce. Metodologie znaleckého dokazování vyžaduje, aby jak orgány činné v trestním řízení, tak samotný znalec kriticky hodnotili úplnost a bezvadnost podkladových materiálů, které znalec podrobuje svému zkoumání. Znalec nesmí sám vyloučit některé z předložených podkladů jen proto, že nezapadají do jím vytyčené verze události.

Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle svého vnitřního přesvědčení, privilegiovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat. **Vyvstanou-li pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, je orgán činný v trestním řízení povinen, v souladu se zásadou oficiality a zásadou vyhledávací (§ 2 odst. 4, 5 tr. ř.), pokusit se odstranit vzniklé pochybnosti obstaráním dalších důkazů.**

7) Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3094/08 ze dne 29. 4. 2009

K důkazní hodnotě takzvaných pachových zkoušek Ústavní soud mj. dovodil, že: „(...) **nezpochybňuje obecnou věrohodnost samotného důkazu pachovou zkouškou (přestože tento důkaz v teorii i v praxi trestního řízení nebývá přijímán jednoznačně a bezvýhradně); na základě tohoto důkazu je však možno pouze dospět k závěru, že stěžovatel se v blíže neurčené době s největší pravděpodobností v bytě poškozeného nacházel, nelze z něj však jednoznačně a bez důvodných pochybností dovodit, že právě stěžovatel se dopustil trestného činu, za který byl trestně stíhán a později i odsouzen.**“ **Ohledání (§ 113 tr. ř.) je důkazní prostředek umožňující orgánům činným v trestním řízení opatřit si bezprostřední poznatky o skutečnostech důležitých pro trestní řízení. Při něm je třeba, aby byly trvale zachyceny procesně a kriminalisticky významné souvislosti.**

8) Nález Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 722/09 z 7. 1. 2010

Provedené důkazy musí být - právě pro účely jejich hodnocení – správně - odpovídajícím způsobem reprodukovány, pokud se týká ve vlastním vyhodnocení interpretovány; řečeno jen poněkud jinými slovy, předpokladem náležitého a také ústavně souladného hodnocení důkazu je, že informace z hodnoceného důkazu zůstane bez jakékoli deformace v procesu jeho hodnocení zachována a výlučně jen jako taková se promítne do vlastního vyhodnocení jako konečného úsudku soudu.

9) Nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3622/10 z 16. 6. 2011

Pokud orgány činné v trestním řízení ... trestním řádem ... vymezený legitimní prostor překročí, například v důsledku nepřipustného nakládání s důkazy nebo v důsledku jejich nepřiměřeného hodnocení, porušují z ústavněprávního hlediska základní právo... garantované čl. 8 odst. 1 Listiny.

...nepřipustné nakládání s důkazy nebo v důsledku jejich nepřiměřeného hodnocení. Pochybnosti narušují zcela zásadním způsobem koherenci argumentu o logicky propojeném řetězci nepřímých důkazů. Nepřímé důkazy musí tvořit ve svém souhrnu logickou, ničím nenarušenou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících nepřímých důkazů, které vcelku shodně a spolehlivě dokazují skutečnost nebo skutečnosti, které jsou v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich je možno vyvodit jen jediný závěr a současně vyloučit možnost jiného závěru (rozh. č. 38/1970 Sb. rozh. tr.).

10) Nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3741/11 ze dne 28. 6. 2012

Důkazní hodnota materiálního důkazu (věci) je ověřována skrze posouzení, zda materiální důkaz je skutečně tou věcí, s níž je jednání pachatele bezprostředně spojeno, a zda tato věc byla uchována v identické podobě od okamžiku spáchání činu. Musí být dodržen vysoký standard, i pokud jde o hodnocení vypovídací schopnosti a hodnověrnosti důkazu samotného (II. ÚS 1975/08). **Trestní řízení vyžaduje nejvyšší možný stupeň jistoty, který lze od lidského poznání požadovat, alespoň na úrovni obecného pravidla „prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost“.** Důkaz musí být **odrazem skutečných událostí a situací**, což má garantovat, aby byl jednotlivec uznán vinným na podkladě objektivních a skutečnosti odpovídajících zjištění. **Nepřímé důkazy vedoucí sice k důvodnému podezření vůči obviněnému, nevylučující však reálnou možnost, že pachatelem mohla být i jiná osoba, nejsou dostatečným podkladem pro uznání viny obviněného“**

11) Nález Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 2453/11 z 29. 02. 2012

Orgány činné v trestním řízení musejí pro svá rozhodnutí dostatečně zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5 TŘ). Nemají však zákonem stanoveno, jaké množství důkazů je nezbytně nutné k prokázání potřebných skutečností a v zásadě ani to, jakého druhu důkazního prostředku lze použít.

12) Usnesení Ústavního soudu pod. sp. zn. III. ÚS 3916/11 ze dne 18. 1. 2012 (odkaz na usnesení Vrchního soudu Olomouc pod sp. zn. 6 To 95/2011 ze dne 25. 10. 2011) – argumenty proti pachové stopě.

- 1) pachová stopa je pouze operativně pátracím prostředkem, sloužícímu k objasnění trestné činnosti, která měla být v podstatě indicií pro orientaci dalšího zaměření práce operativně pátracích orgánů,
- 2) jednotlivou pachovou stopu nelze objektivně popsat, její obsah graficky či jinak zachytit,
- 3) výsledky porovnání pachových stop psem nemůže orgán činný v trestním řízení jiným způsobem přezkoumat, a tedy nemůže je proto ani náležitě zhodnotit,
- 4) výsledek srovnání pachových konzerv je výsledkem, na němž se podílí senzibilita psa, kontaminace pachových konzerv, nevhodně postavená řada pachových konzerv, nervozita psa, existence jiného pachu, nebo špatně zjištěná pachová stopa, jejíž kontrolu nelze provést,
- 5) poukazuje na ověřenou a prokázanou skutečnost přenosu pachových stop.
- 6) při případném zachování postupu komparace pachových stop se srovnávacími pachovými konzervami, zajištěnými z místa činu, nedošlo k následnému ověření poznatků empiricky získaných pomocí cvičených psů, např. metodou plynové chromatografie či jinou, pochybnosti nevzbuzující metodou, která by verifikovala učiněná zjištění.

*Poznámka Kloubek: tyto námitky jsou podle mého názoru laickými spekulativními úvahami, které nevycházejí z reality. Již jsem se k nim opakovaně vyjádřil ve znaleckých posudcích. Jen stručný souhrn: 1) kriminalistická olfaktorika náleží do oboru kriminalistické techniky, nikoliv taktiky. 2. Pachová stopa může být objektivně popsána (viz odborná literatura v oboru odorologie – pach nelze popsat!?) a rovněž tak viditelně zachycena, například ve stopě vícečetné. Graficky je zachycen průběh odorologické komparace. 3. Jakým jiným způsobem by v jiném oboru, například při analýze DNA, otiscích DKT apod. Chtěl orgán činný v trestním řízení výsledek přezkoumávat **jiným způsobem**. 4. Použity jsou neurčité pojmy, nerespektující obor olfaktologie psa, takže není jasné, co je námitkami myšleno konkrétně. 5. Přenos pachových stop není jev specifický pro kriminalistickou olfaktoriku. Také jiné kriminalistické stopy mohou být různými způsoby přeneseny na místo jejich pozdějšího zajištění. 6. Metoda plynové chromatografie zatím není na takovém stupni, aby jí bylo možno uskutečnit individuální (dovršenou) identifikaci pachu konkrétní osoby. K dalším judikátům se již nebudu vyjadřovat.*

Vyšetřovacím úkonem ve smyslu § 165 odst. 2 tr. ř., o němž je třeba obhájce vyrozumět ve smyslu § 165 odst. 3 tr. ř., nejsou úkony spojené s využitím operativně pátracích prostředků ani úkony znalce spojené s přípravou a vypracováním znaleckého posudku.

Odorologická expertíza a veškeré úkony s ní související se svým charakterem blíží znaleckému posudku, a proto není potřeba obhájce o takovémto úkonu vyrozumívát. Neúčast obhájce na tomto úkonu tak nemá žádný vliv na procesní účinnost tohoto důkazu v soudním řízení.

V této souvislosti je třeba uvést, že pachové stopy, přesněji OPS, jsou zajišťovány orgány policie v rámci ohledání místa činu. Z protokolů o ohledání jednotlivých míst trestných činů, zejména z příslušných fotodokumentací, potom **podle názoru odvolacího soudu vyplývá, že při zajištění pachových stop byla dodržena metodika stanovená pro takovýto úkon pokynem ředitele ředitelství**

služby pořádkové policie č. 9 z roku.... . Z fotografické části jednotlivých protokolů o ohledání míst činu vyplývá, že pachové stopy byly zajištěny způsobem této metodice odpovídajícím. Odvolací soud odmítá tvrzení stran toho, že pachové stopy, přesněji OPS, byly zajištěny procesně neodpovídajícím způsobem. **V této souvislosti je třeba uvést, že trestní řád v žádném svém ustanovení nestanoví způsob, jak mají být zajištěny OPS.** Podle názoru odvolacího soudu netřeba obhájce o tomto úkonu vyrozumívát, byť by o to požádal. Odvolací soud je totiž toho názoru, že vyšetřovacím úkonem ve smyslu § 165 odst. 2 tr. ř., o němž je třeba obhájce ve smyslu § 165 odst. 3 tr. ř. vyrozumět, požádá-li o to, se rozumí úkon, směřující k dokazování podle hlavy páté trestního řádu, který je prováděn po zahájení trestního stíhání policejním orgánem a nikoli jinými osobami, např. znalcem.

Protiargumenty soudu vyšetřovacím úkonem v tomto smyslu nejsou úkony spojené s využitím operativně pátracích prostředků, ale stejně tak nelze za takového vyšetřovací úkony chápat i úkony znalce, spojené s přípravou a vypracováním znaleckého posudku.

V daném případě, podle názoru odvolacího soudu, je nutno mít odorologickou expertizu a veškeré úkony s ní související za úkon, který se zcela evidentně svým charakterem blíží znaleckému posudku (koneckonců jedná se o odborné vyjádření), a z tohoto důvodu netřeba obhájce o takovémto úkonu vyrozumívát. Jedná se totiž o odborné vyjádření z jednoho z oborů kriminalistické techniky a ze soudní praxe není odvolacímu soudu znám případ, že by orgány činné v přípravném řízení vyrozumívaly obhájce o jakémkoli jiném úkonu, spojeném s jakékoli jiným odborným vyjádření při využití metod a prostředků kriminalistické techniky (kupříkladu balistiky, daktyloskopie, mechanoskopie, genetické expertízy apod.).

Odvolací soud uzavírá, že obhájce se vyrozumívát o termínu provedení srovnání OPS a pachového vzorku nemusí. Vrchní komisař svým postupem přiznal obžalovanému, potažmo jeho obhájce, více práv, než mu ze zákona přísluší. Ani z tohoto důvodu tedy nelze nahlížet na jednotlivá odborná vyjádření z oboru odorologie jako na důkazy získané neprocesním způsobem, a tudíž jako na důkazy procesně irelevantní. Provedením zkoušky tzv. náhodné zajímavosti k vyloučení možnosti ovlivnění výsledku úkonu existencí pro psa zájmového pachu, opakovaným prováděním pachové zkoušky při různém řazení pachových konzerv, opakováním pachové zkoušky za použití i dalšího služebního psa, vyloučením přítomnosti psa i psovoda při rozmístění pachových konzerv; ani psovod nesmí vědět, která pachová konzerva je z hlediska trestního řízení tzv. zájmová, tedy obsahuje srovnávaný pach (senzibilita psa však bude důvodem, proč případné pachové srovnání in natura, kdy psovod vede psa na vodítku podél řady osob, bude mít jen malý důkazní význam), v průběhu vlastní pachové zkoušky eliminovat rušivé momenty – pokud průběh úkonu sledují další osoby (např. obhájce), mělo by být použito jednosměrného zrcadla, ke zvýšení průkaznosti pachové zkoušky lze stanovit určitý minimální počet srovnávaných pachových konzerv a pravidlo, že musí jít o pachové konzervy odebrané osobám podobného etnického původu.

13) Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 3 Tdo 1207/2008 ze dne 22. 10. 2008

Nejvyšší soud proto uzavírá, že **úkon spočívající v porovnávání pachových stop ve smyslu shora řečeného není možné podřadit pod vyšetřovací úkony, u nichž by účast obhájce měla a priori být zajištěna, a tuto lze proto toliko připustit.**

14) Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 3 Tdo 96/2010 ze dne 10. 3. 2010

...nelze obecně připustit provádění metody pachové identifikace, za přítomnosti jiných osob, než kynologů – specialistů, a to i za podmínky technického přenosu odborného úkonu. v tomto směru by bylo možno požadovat přítomnost osob i při dalších kriminalisticko-technických úkonech.

...postupy policejního orgánu při zajišťování kriminalisticko-technických expertíz a shromažďování pro ně potřebných podkladů a dále zajišťování ohledání **provádějí osoby odlišné od orgánů činných v trestním řízení při provádění shromažďování materiálu, který musí být nejprve odborně zpracován, posouzen, případně vyhodnocen.** Výsledek této činnosti pak může být použit v rámci trestního řízení ke konkrétnímu vyšetřovacímu úkonu (resp. jako důkaz) např. v podobě znaleckého posudku nebo kriminalistické expertízy či odborného vyjádření.

15) Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 8 Tdo 1063/2012 ze dne 10. 10. 2012

Positivní výsledek použití metody pachové identifikace vyjadřuje pravděpodobnost kontaktu identifikované osoby s předmětem, na kterém byla nalezena pachová stopa. i když jde o vysokou míru pravděpodobnosti, nelze ji při absenci jakéhokoli dalšího usvědčujícího důkazu považovat za stěžejní důkaz pro vyslovení odsuzujícího výroku.

Jestliže obecnou věrohodnost důkazu pachové zkoušky nelze žádnými metodami přezkoumat, pak o tento nepřímý a pouze podpůrný důkaz nelze opřít závěry orgánů činných v trestním řízení o tom, že ztotožněná osoba z pachové stopy se jednoznačně a bez pochybností dopustila trestného činu.

Za daných okolností proto postup soudů, spočívající v odmítnutí navrhovaných důkazů v podobě svědeckých výpovědí techniků Policie České republiky, jež se na místě činu podíleli na snímání pachových stop, jakož i k objasnění dalšího postupu při jejich vyhodnocování, prostor pro možné pochybnosti rozhodně nerozptýlil. Na soudu prvního stupně proto bude, aby postup při snímání pachových stop a stejně tak i jejich vyhodnocování ověřil výslechem techniků, protože jedině tak získá spolehlivé podklady pro své tvrzení, že průběh pachové identifikace je řádně doložený, a poté, aby provedené důkazy znovu vyhodnotil v souladu se zásadami uvedenými v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a za respektování zásady in dubio pro reo uvážil, zda lze učinit přesvědčivé rozhodnutí o vině obviněného.

16) Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 4 Tdo 107/2013-42 ze dne 27. 02. 2013

...relevantní judikaturu, ze které mimo jiné vyplývá, že **není přijatelné, aby odsuzující výrok o vině byl založen na metodě pachové identifikace jako jediném a výlučném usvědčujícím důkazu, který není podpořen žádným dalším byť případně jen nepřímým důkazem.**

3.4 Související interní normativní úprava aktuální a dřívější

17) ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta č. 100 ze dne 7. prosince 2001 ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky, ve znění změn a doplnění

Čl. 3/2 - Místo činu, předměty a stopy se vyhledají, ohledají a zajistí, jestliže tyto objekty a úkony s tím spojené mohou přispět k objasnění trestní věci.

Čl. 3/3 - Povinností policejního orgánu je řádně vyhledat, ohledat a zajistit místo činu, předměty a stopy a vyžádat k nim zkoumání.

Čl. 3/4 - Za řádné vyhledání, ohledání a zajištění místa činu, předmětů nebo stop odpovídá policejní orgán, který řídí provedení těchto úkonů na místě činu. Zároveň odpovídá za vyžádání zkoumání.

Čl. 3/6 - Místo činu, předmět nebo stopa se vyhledají, ohledají a zajistí s přihlédnutím k tomu, že samy o sobě a v souvislosti s jinými důkazy mohou přispět k objasnění trestní věci, mohou přispět k objasnění trestní věci ve spojení se zkoumáním.

Čl. 3/8 - přednost má způsob zajištění umožňující provedení zkoumání, které se zřetelem k okolnostem objasňované trestní věci má větší procesní (důkazní) nebo kriminalisticko-taktický význam.

Čl. 3/11 - Předměty a stopy, které se zasílají ke zkoumání, musí být náležitě zabaleny v odolném zvláště k tomu účelu určeném obalu a ochráněny tak před jakýmkoliv poškozením, druhotným znečištěním nebo zničením.

Čl. 3/11 - Předměty a stopy musí být nezaměnitelně označeny a zabezpečeny před neautorizovanou manipulací.

Čl. 3/12 - Předměty a stopy zaslané ke zkoumání v rozporu s odstavcem 11 nebudou znaleckým pracovištěm policie z důvodu nezpochybnitelnosti a objektivitě převzaty ke zkoumání. v dožádání se rovněž uvede, jak má být s předměty po zkoumání naloženo.

Čl. 5/a - Policejní orgán odpovídá zejména za kriminalisticky a procesně kvalifikovaný způsob vyhledání, ohledání a zajištění místa činu, předmětů a stop.

Čl. 3/5 - Přibraný kriminalistický technik, kriminalistický expert nebo jiný odborník odpovídá pouze za technickou stránku provedených úkonů.

Čl. 10/1 - Ohledáním se zjišťuje a dokumentuje celková situace na místě činu, přítomnost nebo nepřítomnost předmětů a stop, jejich vlastnosti, vzájemný vztah a vztah k objasňované trestní věci.

Čl. 10/2 - Stav zjištěný na ohledávaném místě činu se dokumentuje tak, aby byly trvale zachyceny procesně a kriminalisticky významné souvislosti.

Čl. 10/3 - Na místě činu se stanoveným způsobem zjistí, zaměří, zadokumentují a zajistí jednotlivé předměty a stopy pro účely zkoumání a objasnění trestní věci.

Čl. 11/5 - Při provádění úkonů prvotních se dbá na to, aby:

- 1) místo činu, předměty a stopy byly co nejméně narušeny vzhledem k pozdějšímu ohledání a
- 2) aby všechna narušení byla zaznamenána z důvodu rozlišení předmětů a stop, které s objasňovanou trestní věcí nesouvisí. Za tím účelem se dokumentuje zejména zakreslením do náčrtku a fotograficky původní poloha předmětů, se kterými bylo manipulováno ještě

před ohledáním místa činu, trasy příchodu a odchodu osob pohybujících se na místě činu, stopy a změny vzniklé v důsledku prvotních a neodkladných úkonů apod.

Čl. 15 - Pokud nebylo součástí prvotních a neodkladných úkonů a přichází-li to podle okolností v úvahu, pak se

a) uvede služební pes na pachovou stopu,

b) zajistí pachové stopy,

c) zajistí celková fotografická dokumentace nebo videodokumentace místa činu (bez vstupu na toto místo - z důvodu zachování stop),

d) předběžně zajistí předměty a stopy, které by mohly být znehodnoceny, zejména mikrostopy, biologické, daktyloskopické a trasologické stopy - pořadí je podle okolností objasňované trestní věci.

Čl. 15/2 - Provedení všech úkonů se uvede v časovém sledu v protokolu o ohledání.

Čl. 15/3 - Při detailním ohledání místa činu se podle okolností popisují, zaměřují a dokumentují ohledávané objekty; vyhledávají a zajišťují se předměty a stopy.

Čl. 3/4 - Upustit od zkoumání lze jen ve výjimečných případech, zejména kdy existuje dostatek jiných důkazů k objasnění trestní věci, jde o velmi náročné zkoumání a předmět nebo stopu lze trvale a beze změn uchovat pro případné dodatečné zkoumání.

18) ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta č. 140 ze dne 30. října 2002, kterým se stanoví zásady k zabezpečení jednotného postupu Policie České republiky při využívání metody pachové identifikace

ČÁST TŘETÍ

Práce s pachovými stopami

Čl. 7 odst. 2 Otisk pachové stopy se zajišťuje všude tam, kde se dá na základě pachových stop rekonstruovat průběh skutkového děje, pobytu, pohybu nebo činnosti pachatele. Otisky pachové stopy se snímají pouze z míst předpokládaného dlouhodobého kontaktu pachatele s předmětem nebo místem, z oděvních svršků nebo osobních předmětů, které na místě činu pachatel zanechal. Jestliže nelze konkrétní místo doteku pachatele přesně určit, pokryje se pachovými snímači větší plocha tam, kde se dal pohyb pachatele s největší mírou předpokládat.

(3) Před snímáním otisků pachových stop musí být místo činu zabezpečeno před vstupem nepovolaných osob. v případě, že místo činu bylo kontaminováno pohybem většího počtu osob, se snímání otisků pachových stop neprovádí.

(4) Snímání pachové stopy je prvotním technickým úkonem na místě činu a provádí jej, po schválení postupu práce na místě činu policistou, který vede ohledání místa činu, pouze kriminalistický technik nebo psovod - specialista.

(5) Kriminalistický technik nebo psovod – specialista, který snímá pachovou stopu, pečlivě dbá na to, aby nepoškodil či neznehodnotil jiné stopy. Při manipulaci s pachovými snímači nesmí docházet k jejich kontaminaci. Výsledek při rozlišování pachů závisí na důslednosti práce při snímání pachových stop a manipulaci s pachovými snímači a obaly. Otisk pachové stopy může být výjimečně zajištěn

i mimo místo činu z předmětu obsahujícího pachovou stopu zajištěného při širším ohledání místa činu nebo prověrkou jeho širšího okolí.

(6) Policista, který provádí prověřování nebo vyšetřování, musí být informován o provedeném snímání pachové stopy a tato okolnost musí být uvedena v protokolu o ohledání místa činu a v záznamu o odběru otisku pachových stop.

Čl. 13 (1) Odebírání srovnávacích pachových konzerv se provádí v souladu s právním předpisem⁶⁾ neutajovaným způsobem.

(2) Podezřelé osobě se odebírají pachy na dva pachové snímače. Každý se uloží do samostatného obalu.

(3) Odebírání srovnávacích pachových konzerv provádějí pouze proškolení policisté a jsou téhož pohlaví jako podezřelá osoba. Proškolení může odborné pracoviště delegovat i na vedoucího (příp. zástupce) odboru kriminalistické techniky služby kriminální policie a vyšetřování správy kraje po jeho zaškolení.

(4) Odběr srovnávací pachové konzervy se provede, pokud je to možné, před dodáním podezřelé osoby do vazby.

(5) Aby se zabránilo vzniku nežádoucího spojovacího pachu mezi pachovou konzervou s otiskem pachové stopy a srovnávací pachovou konzervou, snímá otisky pachových stop vždy jiný proškolený policista.

(6) Při zajišťování srovnávacích pachových konzerv od více podezřelých osob v téže věci je nutné, aby každou srovnávací pachovou konzervu zajistil jiný proškolený policista, a aby podezřelé osoby byly pod neustálým dozorem umístěny odděleně; je možné využít i další pracoviště. Podezřelá osoba nesmí sama manipulovat s pachovým snímačem.

Čl. 14 (1) Proškolený policista vyjme pinzetou pachový snímač z obalu a tímto nástrojem jej přiloží podezřelé osobě na holé tělo z boku v oblasti pasu, kde jej nechá působit nejméně 20 minut. Podezřelá osoba se pachového snímače nesmí dotýkat ani umytýma rukama. Po uplynutí této doby se stejným nástrojem pachový snímač sejme a uloží do obalu, který je opatřen řádně vyplněným štítkem červené barvy (příloha č. 3) a obal se ihned uzavře.

(2) Při snímání srovnávacích pachových konzerv nesmí být podezřelá osoba oblečena do pracovního oděvu s intenzivním pachem nebo oděvu cizí osoby.

(3) Po odběru srovnávacích pachových konzerv proškolený policista řádně vyplní záznam o odběru srovnávacích pachových konzerv.

19) ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta č. 52 ze dne 25. dubna 2007, kterým se stanoví zásady k zabezpečení jednotného postupu Policie České republiky při využívání metody pachové identifikace

ČÁST TŘETÍ

Práce s pachovými stopami

Čl. 7 (2) Otisk pachové stopy se snímá zejména na místech předpokládaného dlouhodobého výskytu pachatele; tato místa jsou stanovena podle základních verzí skutkového děje. Jestliže nelze konkrétní místo předpokládaného doteku, pohybu nebo pobytu osoby přesně určit, pokryje se pachovými snímači větší plocha tam, kde je možno s největší pravděpodobností výskyt osoby předpokládat.

(3) Před snímáním otisků pachových stop musí být místo činu zabezpečeno před vstupem nepovolaných osob. v případě, že místo činu bylo kontaminováno pohybem většího počtu osob, se snímání otisků pachových stop neprovádí.

(4) Snímání pachové stopy je prvotním technickým úkonem na místě činu a provádí jej, po schválení postupu práce na místě činu policistou, který vede ohledání místa činu, pouze kriminalistický technik nebo psovod - specialista.

(6) Kriminalistický technik nebo psovod – specialista, který snímá pachovou stopu, pečlivě dbá na to, aby nepoškodil či neznehodnotil jiné stopy. Při manipulaci s pachovými snímači nesmí docházet k jejich kontaminaci. Výsledek při rozlišování pachů závisí na důslednosti práce při snímání pachových stop a manipulaci s pachovými snímači a obaly. Otisk pachové stopy může být výjimečně zajištěn i mimo místo činu z předmětu obsahujícího pachovou stopu zajištěného při širším ohledání místa činu nebo prověrkou jeho širšího okolí.

(7) Policista, který provádí prověřování nebo vyšetřování, musí být informován o provedeném snímání pachové stopy a tato okolnost musí být uvedena v protokolu o ohledání místa činu a v protokolu o odběru otisku pachových stop.

Čl. 12 (1) Odebírání srovnávacích pachových konzerv se provádí v souladu s právním předpisem neutajovaným způsobem.

(2) Osobě, jejíž totožnost má být potvrzena, se odebírají pachy na dva pachové snímače. Každý se uloží do samostatného obalu. Při odběru vlasů se postupuje obdobně podle čl. 9.

(3) Odebírání srovnávacích pachových konzerv provádějí pouze proškolení policisté a jsou téhož pohlaví jako osoba, jejíž totožnost má být potvrzena.

(4) Odběr srovnávací pachové konzervy se provede, pokud je to možné, před umístěním osoby, jejíž totožnost má být potvrzena, do vazby.

(5) Pach pro srovnávací pachovou konzervu odebírá vždy proškolený policista, který se nezúčastnil ohledání místa činu, aby se tak zabránilo zavlečení pachu osoby pohybující se na místě činu do srovnávací pachové konzervy.

(6) Při zajišťování srovnávacích pachových konzerv od více osob, jejichž totožnost má být porovnána v téže trestní věci, je nutné, aby osoby, kterým jsou odebírány srovnávací pachové konzervy, byly až do skončení úkonu umístěny a střeženy odděleně a pod neustálým dozorem. Každou srovnávací pachovou konzervu musí jednotlivým osobám odebírat vždy jiný proškolený policista, a to v jiné místnosti. Osoba, které je odebírána srovnávací pachová konzerva, sama nesmí manipulovat s pachovým snímačem.

Čl. 13 (1) Proškolený policista vyjme sterilním nástrojem pachový snímač z obalu a tímto nástrojem jej přiloží osobě, které je odebírána srovnávací pachová konzerva, na holé tělo z boku v oblasti pasu. Zde jej připevní vhodným způsobem vylučujícím kontaminaci a nechá působit po dobu nejméně 20 minut. Osoba, které je odebírána srovnávací pachová konzerva, se pachového snímače nesmí dotýkat. Po uplynutí této doby proškolený policista stejným nástrojem pachový snímač sejme a uloží do obalu, který opatří řádně vyplněným štítkem červené barvy (příloha č. 4). Srovnávací pachovou konzervu ihned uzavře.

(2) Při snímání srovnávacích pachových konzerv nesmí být osoba, které je odebírána srovnávací pachová konzerva, oblečena do pracovního oděvu s intenzivním pachem nebo oděvu jiné osoby.

(3) Bezprostředně po odběru srovnávacích pachových konzerv je proškolený policista jednotlivě vloží do bezpečnostních sáčků. Po uzavření bezpečnostního sáčku proškolený policista zapíše jeho číslo do protokolu o odběru otisků pachových stop a řádně vyplní protokol o odběru srovnávacích pachových konzerv.

20) POKYN ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9 ze dne 1. července 2009, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie

Čl. 47 (2) Snímání otisku pachové stopy je prvotním technickým úkonem na místě činu a provádí jej, po schválení postupu práce na místě činu policistou, který vede ohledání místa činu, pouze kriminalistický technik nebo psovod - specialista.

(3) Otisk pachové stopy se snímá zejména na místech předpokládaného pobytu nebo pohybu pachatele; tato místa jsou stanovena podle základních verzí skutkového děje. Jestliže nelze konkrétní místo předpokládaného doteku, pohybu nebo pobytu osoby přesně určit, pokryje se větším počtem pachových snímačů plocha tam, kde je možno s největší pravděpodobností výskyt osoby nebo dotek osoby s objektem předpokládat.

(4) Kriminalistický technik nebo psovod – specialista, který snímá pachovou stopu, pečlivě dbá na to, aby nepoškodil či neznehodnotil jiné stopy. Při manipulaci s pachovými snímači nesmí docházet k jejich kontaminaci. Výsledek při rozlišování pachů závisí na důslednosti práce při snímání pachových stop a manipulaci s pachovými snímači a obaly. Otisk pachové stopy může být zajištěn i mimo místo činu z objektu obsahujícího pachovou stopu zajištěného při širším ohledání místa činu nebo prověrkou jeho širšího okolí.

Čl. 48 (1) Se sterilním pachovým snímačem se manipuluje vždy pouze pomocí sterilních nástrojů. Jestliže při manipulaci dojde ke kontaminaci pachového snímače, nástroje a obalu nesmí být použity ke snímání pachové stopy. Dojde-li ke kontaminaci otisku pachové stopy, nelze ji použít, o čemž kriminalistický technik nebo psovod - specialista vyhotoví písemný záznam.

(2) Kriminalistický technik nebo psovod - specialista vyjme pachový snímač z obalu sterilním nástrojem, přiloží ho na pachovou stopu a obal ihned uzavře. Pachový snímač překryje vnitřní

stranou hliníkové fólie větší než je rozměr pachového snímače a zatíží, případně převáže nebo přelepí lepicí páskou. Po uplynutí doby potřebné ke snímání hliníkovou fólií sejme a pachový snímač se sterilním nástrojem vloží zpět do obalu, který ihned uzavře.

(3) Kriminalistický technik nebo psovod – specialista pachovou konzervu s otiskem pachové stopy ihned řádně opatří vyplněným štítkem modré barvy a číslem pachové stopy. Poté pachovou konzervu vloží do bezpečnostního sáčku. Po uzavření bezpečnostního sáčku zapíše jeho číslo do protokolu o odběru otisků pachových stop.

(4) Minimální doba potřebná k sejmutí pachové stopy je 30 minut, pokud je pachová stopa snímána krátce po spáchání trestného činu z objektů, s nimiž měl pachatel dlouhodobý kontakt. v případech, kdy od spáchání trestného činu uplynula delší doba (hodiny, dny) nebo se na místě činu vyskytly rušivé vlivy, je nutno dobu snímání pachové stopy prodloužit na několik hodin, případně dnů.

Čl. 52

Postup při odebrání pachových vzorků osob

(1) Proškolený policista vyjme sterilním nástrojem pachový snímač z obalu a tímto nástrojem jej přiloží podezřelé osobě na holé tělo na bok v oblasti pasu, kde se nechá působit po dobu nejméně 20 minut. Podezřelá osoba nesmí s pachovým snímačem manipulovat. Po uplynutí této doby se stejným nástrojem pachový snímač sejme a uloží do pachové konzervy. Tato se ihned uzavře a řádně opatří vyplněným štítkem červené barvy.

(2) v případě, že není možno odebrat PVO z boku podezřelé osoby, je možno tento odběr provést z jiné části těla, za dodržení podmínek, že tato část těla nebude kontaminována jiným pachem.

(3) Bezprostředně po odběru pachových vzorků osob je proškolený policista v přítomnosti osoby, které byl PVO snímán, jednotlivě vloží do bezpečnostních sáčků a vyplní protokol o odběru PVO. v případě, že osoba, které je snímán PVO, odmítne podepsat protokol o odběru, musí být tato skutečnost uvedena v protokolu o odběru PVO.

3. 5 Aplikační praxe – identifikace rizik využití MPI jako důkazu

Hovoříme-li o využitelnosti MPI, tak je nutno zmínit, že dosavadní policejní praxe s touto metodou má značné zkušenosti, úspěchy a nekvantifikovaně velké množství trestních věcí, v nichž tato kriminalistická metoda pomohla ke spravedlivému rozhodnutí soudu. Jako s každou novou kriminalistickou metodou, která začíná být využitelná v trestním řízení, narodí se i její odpůrci, ale ze strany policejních orgánů jde převážně o jejich zastánce. Tak, jak bylo vidět v seriálu „Dobrodružství kriminalistiky“, tak jsme na začátku cesty k získání její vyšší věrohodnosti pro velký počet odborné i laické veřejnosti. I zde bylo vidět, jakou trnitou cestou se prosazuje jakákoli kriminalistická metoda do soudní praxe. V našem případě tato kriminalistická metoda identifikace osob není do justiční praxe zavedena dlouho (z hlediska historie používání kriminalistických metod), a proto je namíste objasňovat její zásady a empirické zkušenosti navenek. Z dlouhodobého pohledu je zřejmé, že ze strany Policie České republiky je této metodě věnována velká pozornost, jak z důvodu historických (používání této metody je známo již od 70. let minulého století), tak i její metodickou

propracovaností, která byla postupně upřesňována v novějších interních směrnících, a proto se lze opřít o tyto zkušenosti. Tím, že se tato metoda dostala do stádia trestního řízení před soudem, tak je hodnocena z hlediska zásady volného hodnocení důkazů velmi obezřetně, a jejich interpretace je dána zkušeností, znalostí soudce, ale také dalších stran procesu. K mnohým aspektům hodnocení justice k metodě odkazují na články v Kriminologickém sborníku č. 4/2011, č. 5/2011, č. 1/2012, č. 2/2013. Nicméně podstatou celého problému jsou otázky dokazování, jako procesu zjišťování skutečností důležitých v trestním řízení, a proto v tomto směru odkazují na některé soudní rozhodnutí výše uvedené. Proces dokazování začíná od prvotních úkonů (z hlediska TŘ provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů), a mezi ně patří právě ustanovení § 113 TŘ. K němu je třeba uvést, že provedením tohoto neodkladného a neopakovatelného úkonu musí dojít policejní orgán ke zjištění úplného a věrného obrazu ohledání. K tomuto účelu justiční praxe připouští metodické využívání kriminalistické vědy v její aplikační části. Tedy i ve vztahu k pachové stopě musí být z ohledání, resp. z jeho důkazního prostředí protokolu, prokázáno mimo jakoukoli rozumnou pochybnost, kdy a kde byla nalezena pachová stopa, včetně charakteru věci nebo místa, na němž se výskyt pachové stopy předpokládá (z kriminalisticko-taktického vyhodnocení místa ohledání by mělo být zřejmé, proč je na tomto místě odebrána OPS, tedy jaký má toto místo nebo věc vztah k pachateli, ale i ke skutku – pozn. takové kriminalisticko-taktické vyhodnocení v policejní praxi se užívá minimálně), rovněž tak musí být zřejmé, jakým způsobem bylo provedeno sejmutí OPS (musí být zřejmé, že je tak činěno podle interní metodiky). Ačkoliv je práce s pachovými stopami specifická, tak se při práci s ní postupuje podle obecných zásad práce s kriminalistickými stopami, a toto by z protokolu mělo být zřejmé. Jestliže tedy takové požadavky nebudou plněny, tak vyvstává riziko, že důkaz o zajištění OPS nebude soudem přijat, a k tomu postačuje pochybnost soudu, a je irrelevantní, zda je to pochybnost uznaná na základě námitky obhajoby nebo vychází z vlastní úvahy soudce.

1. Dokazování v celém trestním procesu je vázáno velmi výrazně na dodržování **zákonosti postupu** ve smyslu podmínek uvedených v jednotlivých ustanoveních TŘ, ale také od počátku zjištění informace, která byla následně takto tzv. zprocesněna.
2. Proto existuje riziko, kdy policejní orgán z neznalosti nebo z nedbalosti vykonává procesní úkon, ne zcela v souladu se zásadou spravedlivého procesu. Je třeba si uvědomit, že důkaz musí být odrazem skutečných událostí a situací, přičemž v procesu jeho vyhledávání, zkoumání, interpretace výsledků musí být bez jakékoli deformace. Podmínkou je, že zajištěná věc, nebo kriminalistická stopa je nepochybně ve vztahu k pachateli a že věc, nebo kriminalistická stopa byla zachována v identické podobě od okamžiku spáchání činu. Tedy nejen vlastní ohledání, ale i další procesní úkony, např. výslechy osob, zvyšují věrohodnost vlastní výsledek MPI.
3. K tomuto účelu, zejména pokud pachová stopa je mnohdy jedinou kriminalistickou stopou z místa události, tak policejní orgán je povinen vyvinout prokazatelné všemožné úsilí, aby takový důkaz z kriminalistické stopy (pachové stopy a z výsledku MPI) byl podroben verifikaci věrohodnosti a pravdivosti jiným důkazem. [*OPS může být využito pouze k důkazu nepřímému, nebo podpůrnému! Pozn. Kloubek*].
4. Celý tento proces je vázán na zákonné podmínky, tj. existuje úplný a věrný obraz o tom, jak bylo určeno místo nebo věc, na které by mohla být pachová stopa pachatele, existuje úplný a věrný obraz o tom, jak bylo provedeno sejmutí OPS a disponování s tímto otiskem, existuje

úplný a věrný obraz o tom, že byly procesně zadokumentovány kriminalisticky významné souvislosti se zajištěním OPS. Existuje úplný a věrný obraz o tom, jak se kriminalistickou stopou nakládalo po skončení ohledání. V celém tomto procesu jsou úplně a věrně zadokumentovány veškeré skutečnosti důležité pro trestní řízení, tedy i o nakládání s důkazem a prováděním vlastního odborného vyhodnocení takové kriminalistické stopy MPI.

5. Také správnost metodického a empirického postupu psovodů – specialistů při používání psů – specialistů na MPI musí ve svém výsledku (zpráva o výsledku porovnání MPI nebo odborné vyjádření?) věrně a úplně dokumentovat proces odborného porovnávání, tedy i okolnosti odbornosti specialistů (psovoda i služebního psa).
6. Podstatné je, že výsledek porovnání MPI vyhodnocuje pouze policejní orgán, resp. orgán činný v trestním řízení právě v kontextu s dalšími důkazy, a zde je riziko, že dojde k nepřiměřenému hodnocení (interpretaci), což ve svém výsledku nebude splňovat podmínku prokazování skutečnosti mimo jakoukoli rozumnou pochybnost (v teorii se také používá pojem praktická jistota). Výše uvedené se v obdobném posouzení vztahuje i na odběr pachového vzorku osoby.
7. V tom je důležitým subjektem právě ten policista, který vede trestní řízení a předkládá trestní spis, cestou státního zástupce, soudu. Právě v osobnosti vyšetřovatele (původní pojem) je největší riziko. Toto riziko vyplývá v rozsahu, o kterém se zmiňuje ve svém vyjádření kolega pplk. Mgr. Němec. Jestliže se toto riziko nesníží, tak bude narůstat riziko v neznalosti nebo v nepochopení u dozorcujícího státního zástupce, a ten následně nebude za kriminalistickou metodu bojovat v řízení u soudu. Poté využije toto riziko obhajoba, a to povede ke vzrůstajícím pochybnostem soudu. Vzniklo by tak riziko, že kriminalistická metoda identifikace osoby, za využití MPI bude omezována až zrušena.

Toto riziko lze považovat v rámci dokazování za největší. Vyhodnocování jednotlivých případů, diskuze na odborných pracovištích služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „SKPV“), ale i na kynologických odděleních (Praha, Brno, Ostrava, České Budějovice) ukázaly, že je značný zájem o udržení MPI pro účely trestního řízení, a v jeho rámci při dokazování. Lze tvrdit, že policejní orgány jako celek nedodržují striktně metodické pokyny, doporučení k práci s kriminalistickými stopami jako celku, a některé indicie nasvědčují tomu, že se s nimi ani neseznamují, nestudují je ani nevyužívají. **Projevuje se hlavní trend služební činnosti na úseku trestního řízení, tj. ztráta odpovědnosti jedince za výsledek, ztráta kolektivního přístupu k výsledku, ale i ztráta odpovědnosti vedoucího příslušníka za výsledek kolektivu.** Nebylo účelem zkoumat, proč tomu tak je. Jistě jsou to jak objektivní, tak i subjektivní faktory, ale ani na jeden se nás neptá soudce při soudním řízení. Ústavní soud, posléze i jiné soudy, konstatoval na margo⁶ takové situace, že je na státu (a tedy i na Policii České republiky), aby provedla taková organizační opatření, aby byl dodržován spravedlivý proces. Proto je třeba posoudit, jaká opatření lze přijmout ke zkvalitnění práce na místě ohledání a procesu dokazování.

V souvislosti s MPI je třeba upozornit na riziko využívání pachového vzorku osoby a jeho vyřazení. Jestliže u OPS lze odvodit skartační lhůtu od skartační lhůty primárního trestného činu, resp. od lhůty skartace samotného trestního spisu, případně z interního aktu řízení čl. 56 MP č.

---

⁶ Margo= ohraničení, mez.

9/2009, tedy minimálně dva roky s možností prodloužení o další dva roky, a to na základě žádosti orgánu činného v trestním řízení, tedy prakticky bez konečné lhůty, tak u PVO je právní situace jiná. PVO je odebírán postupem podle § 114 TŘ, a to v souvislosti s konkrétní trestní věcí, přičemž dotčená osoba je poučena, v jaké trestní věci je tak činěno a v této ona dala souhlas. Pokud je tedy její pachový vzorek porovnán MPI, tak její vyřazení přichází v úvahu v okamžiku pravomocného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení (v takovém případě by mělo dojít k vyřazení i OPS daného konkrétního případu), a z hlediska zásad spravedlivého procesu a práv obhajoby, by takový PVO již neměl být používán k dalšímu porovnávání MPI. Z hlediska základních zásad trestního procesu musí mít taková osoba možnost uplatnit svá procesní práva, o nichž musí být poučena, a musí jí být dána informace, ke které trestní věci bude její pachový vzorek porovnáván. Proto zde neplatí možnost orgánu činného v trestním řízení požádat o prodloužení lhůty k uložení. Nejde totiž o odběr pachového vzorku ve smyslu jejího využívání pro budoucí identifikaci. Ta je upravena v ustanovení § 65 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a tento zákonný rámec nemůže překročit ani interní směrnice. Z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že policista je oprávněn pro budoucí identifikaci snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení. Z žádného z těchto znaků nelze výkladem dojít k možnosti, že odběr pachového vzorku umožňuje budoucí identifikaci. Tuto otázku připomínám i z důvodu již jednou podané námítky, a je proto na aktivitě jiné strany trestního řízení, kdy přijde s touto právní námítkou. Jde proto o informaci pro vnitřní potřebu.

Poslední posuzovanou možností je možnost omezování rozsahu zajišťovaných kriminalistických stop (a nejen jich) pro účely trestního řízení. Takový požadavek je v rozporu s povinností orgánu činného v trestním řízení, která vyplývá ze základních zásad trestního řízení, zejména základní povinnosti náležitě zjistit, zda byl spáchán trestný čin a jeho pachatel (§ 1 odst. 1 TŘ), ale vždy v rámci řádného zákonného procesu /tzv. fair trial⁷/, v což spadá mj. pravdivé skutkové zjištění. Jestliže policejní orgán je povinen vyhledávat důkazy svědčící proti pachateli, ale i ve prospěch pachatele (§ 2 odst. 5, věta třetí TŘ), tak má silně omezenou možnost selektovat důkazy, resp. je nezajistit a neprovést. Z tohoto pohledu je povinen postupovat z úřední povinnosti a v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v zákoně (§ 2 odst. 4, odst. 5 TŘ), přičemž musí dodržet zásadu volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TŘ) s povinností pečlivě uvážit všechny okolnosti případu jednotlivě a v jejich souhrnu, včetně jednotlivých důkazů a v jejich souhrnu. Proto je třeba v tomto ohledu odkázat na čl. 3 odst. 3 ZP PP č. 100/2001, v němž je stanovena povinnost pro policejní orgán řádně vyhledat, ohledat a zajistit místo činu, předměty a stopy a vyžádat k nim zkoumání. Upustit od zkoumání lze jen ve výjimečných případech, zejména kdy existuje dostatek jiných důkazů k objasnění trestní věci, jde o velmi náročné zkoumání a předmět nebo stopu lze trvale a beze změn uchovat pro případné dodatečné zkoumání. K tomu lze doplnit stanovisko Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004 (použito vícekrát při hodnocení tzv. opomenutých důkazů), pokud bychom jej použili k upřesnění rozhodování o kriminalistických stopách, tak primárně platí, že musí být zajištěny, ale vyhodnocení takových stop je vázáno na tři argumenty:

---

⁷ fair trial = právní proces, který se řídí pravidly zabezpečujícími účastníkům rovné a spravedlivé podmínky (šance) pro uplatnění jejich práv. V tomto smyslu je nestranné řízení nástrojem sloužícím k upevnění právní jistoty účastníků řízení a v obecném smyslu patří mezi záruky respektování lidských práv

- 1) Prvním je argument, dle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení.
- 2) Druhým je argument, dle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií.
- 3) Třetím je argument nadbytečnosti důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

Všechny tyto skutečnosti mohou být pro policejní orgán relevantní z hlediska procesní ekonomie, tj. řešení otázky rozsahu dokazování, nicméně nemohou být argumentem k nezajištění kriminalistické stopy (důkazu). V tomto ohledu je nutno do praxe důsledně aplikování plánování procesních úkonů, plánování obecně s nutností uvádět kriminalistické verze, a ze strany nadřízených na tomto trvat, ale pokud to má rozumný a reálný základ v konkrétním skutku a ve vztahu ke konkrétnímu policistovi.

3.6 SWOT analýza

SWOT ANALÝZA	Interní analýza	
	S: Silné stránky	W: slabé stránky
O: Příležitost	Profesionalita při zajišťování stopy.	Celoživotní vzdělávání.
	Profesionalita při realizaci MPI.	Organizační začlenění služební kynologie – MPI pod ŘSPP Policejního prezidia České republiky, resp. KŘP
	Profesionalita při provádění procesních úkonů.	Malá zkušenost na úseku trestního řízení, kvalita metodického řízení nadřizovaným, eventuálně středním článkem řízení.
	Analytické schopnosti příslušníků SKPV.	Spolupráce mezi jednotlivými složkami a předávání informací (rozsah informací) pro analýzu.
	Schopnost zvládnout trestní věc ve velkém zatížení (mnohost případů, eventuálně rozsah dokazování v konkrétním případě).	Předávání zkušeností z jednotlivých trestních věcí, individuální psychická odolnost.
T: Hrozby	Riziko zákonnosti postupu	Riziko neznalosti
	Riziko totožnosti stopy	Nekvalitní ohledání a jeho protokolární či jiné dokumentování.
	Riziko úplnosti a věrohodnosti stopy	Alibistické posuzování situace, ztráta odpovědnosti za výsledek.
	Riziko dodržování metodických doporučení (povinností)	Riziko správné interpretace stopy.
	Riziko neaktivity policejního orgánu	Alibistické posuzování situace, ztráta odpovědnosti za výsledek
	Riziko zániku MPI jako důkazu (nemožnost používání jako taktického prostředku)	Chybovost policisty při vlastní práci s pachovou stopou.
	Riziko přetížení v trestním řízení.	Velké množství trestních věcí.
	Riziko využitelnosti pachového vzorku osoby pro MPI, v rámci budoucí identifikace.	Není upraveno v trestním řádu, zákoně o Policii České republiky, interní norma nemá právní sílu.

3.7 Ohledání místa činu

V rámci kriminalistické olfaktoriky jsou prameny důkazu jednak OPS sejmutý na místě předpokládaného kontaktu osoby s okolím (terénem a jeho pevnými součástmi) nebo z doličného (mobilního) předmětu, jestliže má být zjištěn kontakt osoby s tímto předmětem. Kriminalistická stopa je jako pramen důkazu snímána podle § 113 TŘ. Kontakt konkrétní osoby s okolím nebo doličným předmětem je prokazován zjištěním shodnosti srovnávacího pachového vzorku odebraného porovnávané osobě s pachovou stopou. PVO je prověřované osobě odebírán podle § 114 TŘ. OPS i PVO jsou standardním způsobem fixovány v pachových konzervách, aby nemohlo dojít k jejich zániku odvětráním, kontaminací nežádoucím pachem nebo degradací působením přírodních jevů.

V protokolu o ohledání ve smyslu § 113 TŘ musejí být dokumentovány podstatné náležitosti, kromě náležitostí dle § 55 odst. 1 TŘ, ještě informace o stopě, zejména místo, doba snímání pachové stopy, podmínky (vnitřní či vnější teplota, klimatické podmínky), rušivé vlivy a způsob zajišťování OPS, včetně jejich označení, zajištění a uložení. Ohledání se koná, mají-li být pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení

V protokolu o odběru pachového vzorku osoby ve smyslu § 114 odst. 2, odst. 3 TŘ musejí být dokumentovány podstatné náležitosti, kromě náležitostí dle § 55 odst. 1 TŘ, ještě informace o době a způsobu provedení odběru pachového vzorku osoby, zda došlo k opakování odběru, a též podmínky úkonu (vnitřní či vnější teplota, klimatické podmínky), rušivé vlivy (oděv osoby, předávání oděvu, apod.), námitky osoby a podpisová doložka.

Výjimečnost pachové stopy, jako důkazního prostředku, spočívá v tom, že jí její původce (nositel) nemůže, z místa kde jí zanechal, sám mechanicky odstranit jinak, než úplnou fyzikálně chemicko-fyzikální destrukcí tohoto místa (požár s velmi vysokými teplotami, pokrytí koncentrovanými kyselinami a louhy). Použitelné pachové stopy byly pokusně zajištěny také na vystřelených nábojnicích a úlomcích rozmetaných výbuchem. I po úplné destrukci místa činu lze mnohdy pachové stopy zajistit na přístupových trasách pachatele.

Pachová stopa, která není fixována v pachové konzervě, po určité době zaniká. Její zánik je založen na procesu odvětrávání, délce kontaktu, jeho druhu a látce (materiálu), který je nosičem pachové stopy, případně na možnosti mechanického snesení jinou osobou.

Rychlost procesu odvětrávání pachové stopy závisí na konkrétních podmínkách prostředí, kde má být zajištěna. Nejdéle se udrží na dně hlubokého sloupce vody (nízká teplota, tlak, hustota prostředí), dále pokud se nachází v malém uzavřeném prostředí, které je násobeno dalšími zábranami (kufr uložený ve skříni, která se nachází v bytě), rychleji odoranty ovětrávají z volných ploch uzavřených objektů (záleží na velikosti místnosti, pohybu osob, frekvence větrání, přičemž organické částice odloučené z lidského těla mohou být metabolizovány roztoči, neboť se jedná o jejich potravu). Nejrychleji lidský pach odvětrává ve volném terénu, kde tlak, teplota, vlhkost vzduchu a jeho proudění působí přímo.

Délka doby kontaktu je další proměnnou možného zániku pachové stopy. Pro názornost je možno uvést dva krajní případy. Pokud bude pachová stopa snímána z trasologické stopy vytvořené ve volném terénu rychlou chůzí zcela novou obuví s gumovou podešví, pak stopa odvětráním zanikne v několika sekundách a rovněž pachové částice vzniklé spadem z těla a svršků osoby se rozptýlí do prostředí v nízké koncentraci. Pokud bude pachová stopa snímána v budově, kde prověřovaná osoba

stále nebo přešlapovala delší dobu na stejném místě, byla v psychickém napětí a na nohou měla delší dobu používanou obuv s koženou podešví, pak se zde může pachová stopa udržet mnoho dní.

Odběr OPS se řídí aktuálně platným interním právním předpisem, jímž je pokyn ředitele ŘSP Policejního prezidia České republiky č. **9/ 2009**, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie. Činnost kriminalistického technika se na místě činu řídí ZP PP č. **100/2001**, vychází z toho, že místo činu, předměty a stopy se vyhledají, ohledají a zajistí, jestliže tyto objekty a úkony s tím spojené mohou přispět k objasnění trestní věci. Činnost policistů zařazených do výjezdové skupiny ohledávajících místo činu je upravena ZP PP č. **103/2013** zejména ustanoveními čl. 17 – 21.

Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věcný obraz předmětu ohledání, mají se proto k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky. Výjezdová skupina mimo jiné zajišťuje dostatečné vyhrazení prostoru pro ohledání místa činu, pokud již nebylo jiným policistou provedeno dříve, a vyhradí a zajistí další prostory pro soustředění osob, které jsou pro objasnění trestní věci na místě činu potřebné, provádí vyhledání, ohledání a zajištění místa činu, předmětů a stop a zpracování dokumentace z místa činu, Výjezdová skupina vyhotovuje zpravidla protokol o ohledání místa činu, předmětů a stop, topografickou a fotografickou dokumentaci, případně videodokumentaci.

MPI je metodou kriminalistické techniky, která slouží ke ztotožnění individuálního pachu osoby s jím vytvořenou pachovou stopou na místě činu. MPI je součástí evidence trestního řízení (dále jen „ETŘ“). Osoba zanechává svoji pachovou stopu jako hmotný odraz své činnosti nezávisle na svojí vůli. MPI je založena na poznání, že každá osoba je nositelem svého individuálního pachu, který je geneticky podmíněn a je stálým projevem jeho životních funkcí.

Pachová stopa je smyslovými orgány člověka nerozpoznatelná a nemůže být svým původcem z místa odstraněna mechanickým stěrem. Pachová stopa může být zničena pouze celkovou fyzikálně chemickou destrukcí místa, kde se vyskytovala. Může být z místa snesena nebo snížena její intenzita (pachová koncentrace) pohybem nezúčastněných osob nebo dopravních prostředků, případně může po delším časovém období v exteriéru odvětrat do atmosféry, nebo být v interiéru degradována roztoči. V protokolu o OPS musí být uvedeno, v jakém prostředí byly OPS snímány a jaké rušivé vlivy poškozující pachovou stopu byly zjištěny (pachové pozadí). Pomocí pachového snímače lze na místě činu sejmut OPS. Služební pes je schopen shodu mezi otiskem PVO a OPS potvrdit anebo vyloučit. Předpokladem pro úspěšnou identifikaci OPS je zásada, že pachová stopa musí být sejmuta jako první v pořadí takticko-technických úkonů na místě činu.

Snímání OPS je prvotním technickým úkonem na místě činu a provádí jej, po schválení postupu práce na místě činu policistou, který vede ohledání místa činu, pouze kriminalistický technik nebo psovod - specialista. Otisk pachové stopy se snímá zejména na místech předpokládaného pobytu nebo pohybu pachatele; tato místa jsou stanovena podle základních verzí skutkového děje. Jestliže nelze konkrétní místo předpokládaného doteku, pohybu nebo pobytu osoby přesně určit, pokryje se větším počtem pachových snímačů plocha tam, kde je možno s největší pravděpodobností výskyt osoby nebo dotek osoby s objektem předpokládat. Kriminalistický technik nebo psovod – specialista, který snímá pachovou stopu, pečlivě dbá na to, aby nepoškodil či nezneškodil jiné stopy. Při manipulaci s pachovými snímači nesmí docházet k jejich kontaminaci. Výsledek při rozlišování pachů závisí na důslednosti práce při snímání pachových stop a manipulaci s pachovými snímači a obaly. Otisk pachové stopy může být zajištěn i mimo místo činu z objektu obsahujícího pachovou stopu zajištěného při širším ohledání místa činu nebo prozkoumáním jeho širšího okolí. Pachové

stopy se očíslovují v pořadí s dalšími stopami zajištěnými na místě činu. Číslování a fotodokumentace slouží pro potřeby odborného pracoviště a uvádí se v protokolu o ohledání místa činu. Po přiložení pachového snímače a jeho zabalení do vnitřní strany hliníkové fólie se provede fotodokumentace zajištěných OPS. Nástroje, obaly, pachové snímače a ostatní pomůcky používané k snímání pachových stop musí být vždy sterilní.

Se sterilním pachovým snímačem se manipuluje vždy pouze pomocí sterilních nástrojů. Jestliže při manipulaci dojde ke kontaminaci pachového snímače, nástroje a obalu nesmí být použity ke snímání pachové stopy. Dojde-li ke kontaminaci OPS, nelze ji použít, o čemž kriminalistický technik nebo psovod - specialista vyhotoví písemný záznam. Kriminalistický technik nebo psovod - specialista vyjme pachový snímač z obalu sterilním nástrojem, přiloží ho na pachovou stopu a obal ihned uzavře. Pachový snímač překryje vnitřní stranou hliníkové fólie větší než je rozměr pachového snímače a zatíží, případně převáže nebo přelepí lepicí páskou. Po uplynutí doby potřebné ke snímání hliníkovou fólii sejme a pachový snímač se sterilním nástrojem vloží zpět do obalu, který ihned uzavře. Kriminalistický technik nebo psovod – specialista pachovou konzervu s OPS ihned řádně opatří vyplněným štítkem modré barvy a číslem pachové stopy. Poté pachovou konzervu vloží do bezpečnostního sáčku. Po uzavření bezpečnostního sáčku запиše jeho číslo do protokolu o odběru OPS.

Minimální doba potřebná k sejmutí pachové stopy je 30 minut, pokud je pachová stopa snímána krátce po spáchání trestného činu z objektů, s nimiž měl pachatel dlouhodobý kontakt. v případech, kdy od spáchání trestného činu uplynula delší doba (hodiny, dny) nebo se na místě činu vyskytly rušivé vlivy, je nutno dobu snímání pachové stopy prodloužit na několik hodin, případně dnů. Při snímání pachové stopy z menších objektů se na vnitřní stranu hliníkové fólie sterilním nástrojem rozprostře pachový snímač, do kterého se sterilním nástrojem vloží předmět, ze kterého má být sejmuta pachová stopa. Pachový snímač se s předmětem zabalí do hliníkové fólie. Po uplynutí doby potřebné k sejmutí pachové stopy se předmět sterilním nástrojem vyjme a pachový snímač se sterilním nástrojem vloží do obalu, který se ihned uzavře. Jestliže se jedná o malý předmět, který můžeme vložit do pachové konzervy, vloží jej technik nebo psovod-specialista sterilním nástrojem do obalu s pachovým snímačem pachovou konzervu uzavře. Po uplynutí doby potřebné pro snímání pachovou konzervu otevře a předmět sterilním nástrojem vyjme a konzervu opět uzavře. Otisky pachových stop v pachové konzervě se převážejí výhradně v přepravním obalu, jímž je bezpečnostní sáček, který pachovou konzervu zabezpečuje proti poškození, kontaminaci a neoprávněné manipulaci. Přepravní obal musí být řádně označen, aby nebylo možno jeho obsah zaměnit, a je vždy doprovázen řádně vyplněnou dokumentací. Doručení OPS spolu s protokolem o odběru OPS6 na příslušné odborné pracoviště MPI zajistí kriminalistický technik, který zajistil OPS, do 15 pracovních dnů; bez řádně vyplněného protokolu psovod – specialista odborného pracoviště pachové stopy nepřevzme.

Osobě se odebírá pach na dva pachové snímače. Každý se uloží do samostatného obalu. PVO odebírá vždy proškolený policista, který se nezúčastnil ohledání místa činu. Při zajišťování pachových vzorků od více osob, jejichž účast v téže trestní věci má být porovnána, je nutné, aby osoby, kterým jsou odebírány pachové vzorky, byly až do ukončení úkonu umístěny a střeženy odděleně a pod neustálým dozorem. Každý pachový vzorek musí jednotlivým osobám odebírat vždy jiný proškolený policista, a to v jiné místnosti. Osoba, které je odebírán pachový vzorek prostřednictvím proškoleného policisty, sama nesmí manipulovat s pachovým snímačem. v případě trestné činnosti

spadající do působnosti více KŘP, se odebere podezřelým osobám odpovídající počet pachových vzorků. Takto odebrané pachové vzorky osob rozešle zavedeným způsobem při Policii České republiky ten, kdo je odebral, na odborná pracoviště KŘP, kde k trestné činnosti došlo, k provedení MPI. Pachové vzorky osob doručí pověřená osoba do 15 pracovních dnů na příslušné odborné pracoviště s řádně vyplněným protokolem o odběru pachových vzorků osob; bez řádně vyplněného protokolu psovod – specialista PVO nepřeveze.

Proškolený policista vyjme sterilním nástrojem pachový snímač z obalu a tímto nástrojem jej přiloží podezřelé osobě na holé tělo na bok v oblasti pasu, kde se nechá působit po dobu nejméně 20 minut. Podezřelá osoba nesmí s pachovým snímačem manipulovat. Po uplynutí této doby se stejným nástrojem pachový snímač sejme a uloží do pachové konzervy. Tato se ihned uzavře a řádně opatří vyplněným štítkem červené barvy. Bezprostředně po odběru pachových vzorků osob je proškolený policista v přítomnosti osoby, které byl PVO snímán, jednotlivě vloží do bezpečnostních sáčků a vyplní protokol o odběru PVO2). v případě, že osoba, které je snímán PVO, odmítne podepsat protokol o odběru, musí být tato skutečnost uvedena v protokolu o odběru PVO.

Rizika:

- **neúplný protokol o ohledání místa činu, chybějící seznam všech přítomných osob, chybějící výčet zajištěných stop, chybějící očíslování zajištěných stop, chybějící foto a video, nezapsané podmínky ohledání, teplota, osvětlení, počasí**
- **nedbalá práce kriminalistického technika, který na každý OPS nepoužívá sterilní peán, není dodržena doba překrytí pachové stopy pachovým snímačem, u odběru OPS jsou přítomny osoby, které později provádí odběr PVO**
- **nejsou vypracovány protokoly o odběru OPS**
- **záměna OPS, zejména záměnou štítků**
- **pachová konzerva není vložena do bezpečnostního sáčku, chybějící kontrolní ústřížky bezpečnostního sáčku na protokolu - není dodržena doba předání od doby odběru OPS na specializované pracoviště**
- **odběr PVO jsou přítomny osoby nebo jej provádí osoby, které byly přítomny odběru OPS**
- **pokud je odebíráno několik PVO, jednotlivé odběry nejsou prováděny sterilním nástrojem, ale jedním a tím samým**
- **PVO není odebírán proškoleným policistou**
- **PVO není označen červeným štítkem, dochází k záměně s OPS**
- **PVO není vložena do bezpečnostního sáčku, není vyplněn protokol o odběru PVO, chybějící kontrolní ústřížky**
- **PVO není ve lhůtě doručen na specializované pracoviště.**

4. Problémy MPI z pohledu vědy a výzkumu

Výstup minitýmu za oblast vědy a výzkumu

4.1 Historie a popis současného stavu

MPI byla od roku 1975 až do roku 1989, kdy byla uvolněna pro veřejnost, utajována. Využívána byla pouze jako operativní prostředek⁸. Po roce 1989 byl postupně kriminalistický obor odorologie, který se zabývá identifikací osob nebo věcí na základě jejich pachu, odtajněn a postupně aplikován v procesně právní oblasti. Základní i aplikovaný výzkum věrohodnosti kriminalistické olfaktoriky v uvedené době chyběl.

Současný stav v oblasti vědy a výzkumu MPI je i nadále determinován absencí vědeckého ověření teze o geneticky neměnném základu pachu vylučovaného člověkem, chybějícími hlubšími poznatky o fyziologii čichu psa a základního výzkumu v oboru pracovní psychologie psa, a to zejména ve funkci „živého nástroje“ - detektoru pachu⁹. V rámci Bezpečnostního výzkumu pro potřeby státu byla v roce 2010 získána veřejná zakázka pod názvem „Ověření a zdokonalení MPI“, která by měla být ukončena v červnu roku 2015. Cílem projektu je ověřit spolehlivost a zdokonalit v současné době používanou MPI vědeckými metodami, zkoumat vliv fyzikálně chemických podmínek na zánik pachové stopy, zkoumat zachování pachu (OPS) na místě činu v návaznosti na povětrnostní podmínky, teplo a chemické prostředí, tlak, tření, zejména zachování pachu na částech nástražných výbušných systémů po výbuchu a zachování pachu na nábojnici a projektilu po výstřelu apod. Projekt si klade za cíl dále i zkoumat okolnosti způsobující negativní jevy, jako je pachový přenos a nepravý spojovací pach, zkoumat zachování a neměnnost pachu jednotlivce v rámci delšího časového období v závislosti na okolní vlivy prostředí, nemoci, návykové látky apod., zkoumat optimální způsob odběru srovnávacího pachu osoby podle § 114 TŘ, stanovit optimální metodiku snímání pachové stopy při ohledávání podle § 113 TŘ, v návaznosti na předchozí bod zkoumat typické případy snímání pachové stopy a zkoumat nové možnosti využití psů (této metody) v boji s trestnou činností a terorismem.

V rámci již zmíněného Bezpečnostního výzkumu pro potřeby státu v roce 2010 – 2015 schválil v současné době ministr vnitra České republiky na základě doporučení Rady programu veřejných zakázek (odborný poradní orgán) k zadání další výzkumnou potřebu z oblasti vědy a výzkumu s názvem „Pachová signatura“, předloženou Oddělením koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky. Předmětem veřejné zakázky je vývoj přístrojového zkoumání pachových stop s cílem popsat molekulární skladbu pachové signatury a možnost vytvoření jejího přístrojového záznamu, který se může stát základem databáze pachů a následné digitální záznamové komparace. Výzkum molekulární skladby pachové signatury může ve spojení se závěry projektu Ověření spolehlivosti MPI výrazným způsobem posunout význam MPI směrem k přímému důkaznímu prostředku.

⁸ Metoda pachové identifikace, prezentace oddělené služební kynologie KŘP Středočeského kraje

⁹ Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky, prof. PhDr. Jiří STRAUS, DrSc., katedra kriminalistiky Policejní akademie České republiky v Praze; JUDr. Martin KLOUBEK, doktorand katedry kriminalistiky Policejní akademie České republiky v Praze

4.2 Zdroje dat a informací pro analýzu rizik

MPI je u Policie České republiky v současné době prováděna způsobem, který může značně snížit její hodnověrnost. Psovodi, kteří se psem srovnávání pachů provádějí, si nejen sami stavějí řadu s porovnáváním pachy, ale často bývají rovněž informováni o okolnostech srovnávaného případu, např. zda se podezřelý doznal, zda byl označen svědkem nebo zda v jeho neprospěch svědčí další skutečnosti.¹⁰ Na nebezpečí, že výkon psa bude ovlivněn psovodem, pokud je tento informován o pozici cílového vzorku, upozorňují *Adee Schoon a Ruud Haak*¹¹ v monografii o výcviku a použití psů k pachové identifikaci osob. Dr. Schoon je renomovaná biologka, která se dlouhodobě věnuje služební kynologii a spolupracuje rovněž s policií v Holandsku, Německu, Polsku, USA a v dalších zemích. V této knize rovněž uvádí, že žádná policie v současné době již nepoužívá scénář, kdy by byl psovod informován o pozici cílového pachu. Česká republika v knize Dr. Schoon není zmíněna, protože do jejího vydání nikdo nic o MPI v České republice nepublikoval. Za celou dobu nebyl v této oblasti prováděn žádný seriózní vědecký výzkum. Metoda je realizována po celou dobu v podstatě stejně, přestože mezi tím začala být využívána jako důkazní prostředek.

Vědecké publikace, které se zabývají schopností psů reagovat na změny v chování člověka, by se daly počítat přinejmenším na desítky¹². Publikace dokazující nespolehlivost služebních psů se ovšem v impaktovaných vědeckých časopisech objevují zřídka. Schopnost zvířat a zvláště psů reagovat na nevědomou změnu v chování člověka má ustálený název, a to sice „Clever Hans Effect“. Není tedy divu, že většina vědců, kteří se zabývají biologií chování, necítí potřebu tuto samozřejmost opakovaně dokazovat kontrolovanými experimenty a soudí, že pachová identifikace pomocí psů není zcela spolehlivá¹³.

V roce 2011 se objevila studie zaměřená na psy na detekci výbušnin¹⁴. Psovodům byla podsunuta myšlenka, že se na určitých místech nacházejí vzorky výbušnin a řada psů pak tato místa označila, přestože se zde žádné výbušiny nenacházely. Profesor Jezierski pak v loňském roce opublikoval článek, který je poslední ze série poukazující, mimo jiné na nespolehlivost pachové identifikace pomocí psů¹⁵. Již předtím tento pracovník Polské akademie věd na nespolehlivost pachové identifikace poukazyval a to zejména pokud je psovod informován o pozici cílového vzorku¹⁶. Jeho výzkum před časem vedl k dramatickým změnám v provádění pachové identifikace v Polsku. Jezierski ve své poslední publikaci uvádí, že pachová identifikace byla v některých evropských zemích zrušena a cituje *Frijterse (2006)*.

JUDr. Kloubek PhD z Policejní akademie České republiky navštívil v doprovodu Ing. Pince, Ph.D. specializované pracoviště policie v Moskvě, kde se provádí rovněž pachová identifikace pomocí psů.

---

¹⁰ informace z workshopů s kriminalistickými techniky a kynologickými odděleními Domašín, Brno, Středočeský kraj, Ústí nad Labem, Býchory)

¹¹ Schoon et Haak, 2002

¹² (Soproni et al., 2001; Hare et al., 2002; Soproni et al., 2002; Viranyi et al., 2004; Topal et al., 2005; Udell et al., 2008; Viranyi et al., 2008; Elgier et al., 2009; Topal et al., 2009; Udell et al., 2010; Teglas et al., 2012

¹³ publikace Dr. Schoon, polské kriminalistické periodikum (2002)

¹⁴ Lit et al., 2011

¹⁵ Jezierski et al., 2012

¹⁶ Jezierski et al., 2008; Jezierski et al., 2010

S pachy zde manipuluje specialista, který není psovodem. Psovod specialista pouze provádí srovnání vzorků a o pozici cílového vzorku ani o povaze případu není informován. Výsledky komparace prováděné způsobem, jakým je tato metoda prováděna v podmínkách České republiky, by dle sdělení těchto odborníků (a dále oficiálního sdělení viz část Mezinárodní srovnání) ruské soudy neakceptovaly¹⁷.

4.3 Identifikace rizik v oblasti MPI a jejich argumentace

- 1) Manipulace s pachovými vzorky osob a rovněž s OPS a doplňkovými pachy není prováděna osobou zcela nezávislou na osobě provádějící komparaci (tzv. „Clever Hans Effect“)
- 2) Skutečnost, že každá pachová komparace zahrnuje pouze tři pozitivní značení jediným psem (věrohodnost je tím statisticky snížena)
- 3) kvalita ohledání místa trestného činu a velké množství zbytečně zajištěných pachových stop - čárkový systém
- 4) nadměrné a neefektivní odebrání pachových stop z míst bagatelní trestné činnosti

Nový návrh postupu při pachové komparaci může vyžadovat omezení nápadu zajišťovaných pachových stop (potlačení tzv. čárkového systému a omezení odebrání OPS z míst tzv. bagatelních trestných činů), posílení služby v oblasti personální a oblasti nákladů na stavebně ubytovací zařízení.

Co ve skutečnosti opravdu velmi zatěžuje většinu pracovišť MPI v republice, je kvalita ohledání místa trestného činu. Informace, které k nám přicházejí během posledních pěti let, ukazují na problémy týkající se odbornosti osob zajišťujících ohledání místa trestného činu a zajišťování stop obecně. Mnohdy není vyšetřovatelem respektována odborná fundovanost kriminalistického technika. Vyšetřovatel pak rozhoduje sám, bez patřičného vzdělání, o místech, kde má technik pachovou stopu zajistit. V mnoha případech se také stává, že na místě trestného činu policista zajistí velké množství stop zcela zbytečně, jen proto, aby nebyl ze strany jeho vedoucího negativně hodnocen – „čárkový systém“! Zbytečně zajištěné pachové stopy pak vážně zatěžují celý systém pachové komparace. Když k tomu přidáme pachové stopy zajištěné při řešení zcela bagatelních případů, zjistíme, že služební psi jsou zahrnováni velkým množstvím balastu, který zbytečně opotřebovává jejich čichové ústrojí, které v té době nemůže být využito při řešení závažné trestné činnosti¹⁸.

Způsob pachové identifikace pomocí speciálně vycvičených psů, tak jak je prováděn v současné době, lze na základě uvedených informací vědecké komunity vnímat jako problematický. Psovodi jsou nejenže dopředu informováni o povaze případu a často i o ostatních důkazních prostředcích, např. zda se podezřelý doznal, zda byl označen svědkem nebo zda v jeho neprospěch svědčí další skutečnosti, ale sami si staví řadu pachových vzorků před samotnou pachovou komparací. Psovod provádějící komparaci rovněž sám vybírá doplňkové pachy, které slouží ke zvýšení objektivity výsledků pachové komparace.

---

¹⁷ JUDr. Martin Kloubek, Ph.D., Policejní akademie České republiky, soudní znalec z oboru metody pachové identifikace

¹⁸ Mjr. Bc. Petr Kozák, oddělení služební kynologie KŘP Moravskoslezského kraje

Výše popsaný způsob komparace může být rizikový z hlediska možného ovlivnění výsledků komparace a vytváří případný prostor ke snižování věrohodnosti MPI ze strany externích subjektů. Skutečnost, že psovod může nevědomky práci psa ovlivňovat, byla v minulosti opakovaně publikována na základě kontrolovaných experimentů a zkušeností psovodů i vědců. Mezi vědci, kteří se zabývají zkoumáním biologických principů chování, se jedná o notoricky známý fenomén označovaný jako „Clever Hans effect“. Aby bylo možno kterýkoliv etologický experiment, zahrnující pachovou detekci či komparaci pomocí zvířat, považovat za relevantní, považuje se za nezbytné, aby design experimentu ovlivnění psů vylučoval. Rovněž skutečnost, že každá pachová komparace zahrnuje pouze tři pozitivní značení jediným psem, k relevantnosti metody nepřispívá. Navíc, v případě, že pes jednou cílový vzorek neoznačí, stačí, že psovod komparaci jednou zopakuje. Celkový poměr úspěšných a neúspěšných značení je tedy 3:1. Takový výsledek ale v žádném případě nelze považovat za statisticky významný.

4.4 Návrhy řešení – eliminace identifikovaných rizik

Manipulace s PVO a rovněž s OPS a doplňkovými pachy by měla být prováděna osobou, která neprovádí vlastní komparaci. Tato osoba musí disponovat znalostmi jak z oboru kriminalistické olfaktoricky tak kynologie. Možným řešením, které se jeví jako realizovatelné, je střídání psovodů u těchto činností, tzn. psovod, který pachové konzervy k případu přijal a nasbíral doplňkové pachy, by neprováděl vlastní komparaci se služebním psem. Manipulace s pachovými stopami a vzorky během provádění identifikace by probíhala tak, že psovod by nebyl o pozici vzorků informován. Rovněž protokol o pachové identifikaci by byl zpracováván osobou provádějící manipulaci s pachovými konzervami, nikoliv psovodem provádějícím vlastní komparaci se služebním psem¹⁹. Z pohledu statistické významnosti je rovněž třeba změnit provádění samotné pachové komparace. Současná praxe v oblasti MPI je taková, že se požaduje srovnání pachů pouze jediným psem a to tak, že srovnání je třikrát opakováno. Pokud pes jednou cílový pach mine, je srovnání provedeno počtvrté. Konečný výsledek tedy může být, že jediný pes 3x pachy srovnal a 1x nikoliv. Pokud by v kterékoliv fázi srovnávání vzorků došlo k druhému přejití vzorku psem bez reakce, komparace by končila negativním výsledkem. Každý případ, kdy pes mine cílový vzorek bez značení, je třeba považovat za negativní výsledek²⁰. Pro posílení jistoty vyloučení náhodného značení je možno realizovat provedení opakovaného testu náhodné zajímavosti²¹.

---

¹⁹. Ing. Jaroslav Slabý, pracovník odboru služební kynologie a hipologie ŘSPP Policejního prezidia České republiky

²⁰ Ing. Ludvík Pinc, Ph.D., vedoucí CVCHP ČZU Praha, zpráva z projektu „Ověření spolehlivosti MPI“

²¹. Ing. Jaroslav Slabý, pracovník odboru služební kynologie a hipologie ŘSPP Policejního prezidia České republiky

5. Oblast kazuistiky ze strany orgánů činných v trestním řízení a soudních znalců

Výstup minitýmu za oblast kazuistiky

Pro analýzu rizik bylo prostudováno 35 znaleckých posudků v oboru kriminalistika se specializací kriminalistická odorologie zpracovaných soudním znalcem JUDr. Martinem KLOUBKEM, Ph.D.

5.1 Identifikace rizik

Rizika lze v podstatě shrnout do třech základních oblastí

I. Přenos pachové stopy nebo nepravého spojovacího pachu je znalcem řešen v celkem 26 případech. Jedná se zejména o tvrzení obviněných či jejich obhájců, že pach obviněného byl na místo trestného činu přenesen jinou osobou, když tato si od obviněného vypůjčila např. rukavice či jinou část oděvu. Dále je obhájci a obviněnými namítáno, že obviněné s místem činu spojuje pachové pozadí např., kdy dva obvinění pracují jako lakýrníci. Jsou zde zaznamenány 2 případy, kdy kriminalistický technik snímá OPS i PVO obviněného a svědka. v jednom případě došlo k záměně obsahu pachové konzervy. Ve dvou případech je zaznamenána přítomnost policisty (není kriminalistickým technikem) při odběru OPS a PVO.

Rizika:

- kriminalistický technik odebírá OPS a zároveň odebírá PVO obviněného, případně svědka, 2 případy;
- přítomnost jednoho a téhož policisty u odběru OPS a PVO ve 2 případech (tento policista není kriminalistickým technikem);
- záměna obsahu pachových konzerv v 1 případě.

II. Chybějící dokumentace – protokoly o sejmutí pachové stopy, protokoly o odběru pachového vzorku osoby, kontrolní ústřížky od bezpečnostních sáčků, protokoly o provedení pachové komparace, postup policistů „lege artis" Tento okruh otázek je znalcem řešen ve 26 případech. Znalci jsou předkládány neúplné spisy, nebo ve spise chybí vyjmenované písemnosti.

Rizika:

- policejní orgán při odběru OPS a PVO nevypracuje - protokol o otisku pachové stopy;
- protokol o odběru pachového vzorku osoby;
- protokol o provedení komparace;
- neuloží pachové konzervy do bezpečnostních sáčků a tak nejsou k dispozici kontrolní ústřížky;
- **Byla zaznamenána skutečnost, kdy policejní orgán nereagoval na výsledky pachových expertíz!!!**

III. Zachování pachové stopy v čase – rušivé vlivy působící na kvalitu OPS a PVO jsou znalcem řešeny celkem v 10 případech.

Riziko: - pachová stopa obsahuje individuální pach více osob, které se vyskytovaly v určité době na místě snímání pachové stopy. PVO obsahuje individuální pach další osoby nebo osob, které byly přítomny odběru pachového vzorku osoby.

Z výše uvedeného je patrné, že součet okruhů řešených problémů I. - III. nedá 35. Tato skutečnost je způsobena tím, že znalec odpovídá ve znaleckých posudcích na více okruhů problémů.

5.2 Příčiny problémů

Současné hlavní problémy způsobující v rámci dokazování v trestním řízení (při využívání MPI) jsou podle našich poznatků ze soudně znalecké praxe jak objektivního, tak i subjektivního rázu. Podle našeho názoru je lze rozčlenit následujícím způsobem do čtyř základních příčin:

NEVZDĚLANOST

Týká se jak některých kriminalistických techniků, tak i některých komisařů a vrchních komisařů odpovídajících za snímání OPS. Projevuje se to především při ohledání místa činu, ale také při mnohem méně četných případech zajišťování pachových stop při jiných procesních úkonech, například domovních prohlídkách nebo vydání věci. Totéž platí při odebírání PVO. Setkávám se s případy, kdy policisté zjevně nejsou seznámeni s obsahem pokynu č. 9/2009 SIAŘ PP. Nedávno jsme se setkali s extrémním názorem vrchního komisaře SKPV jednoho KŘP, že se kriminalističtí technici a komisaři nemusí závaznými standardy uvedenými v pokynech publikovaných v SIAŘ PP řídit (!!!). U některých policistů se projevují i základní neznalosti kriminalistické identifikace. Většinou policistů není známo, že pachová stopa může být součástí kriminalistické stopy vícečetné.

NEZKUŠENOST

Pokyn č. 9/2009 SIAŘ PP je pouze interním právním předpisem, takže nemůže řešit všechny možnosti, které MPI (kriminalistická olfaktorika) v rámci dokazování nabízí. Pachové snímače jsou v kriminalistické praxi většinou kladeny bez základních taktických znalostí, takže nenabízí všechny možnosti dokazování. Nejen že není brána v úvahu možnost vícečetných kriminalistických stop, není bráno v úvahu, že ne všechny pachové stopy jsou latentní, ale především není doceněn význam rozdílu snímání OPS z mobilních předmětů a imobilních míst. Rovněž není často respektována nutnost získávat další PVO a provádět pachové komparace k vyloučení jevů „nepravého spojovacího pachu“ a „přenosového pachu“.

NEPOZORNOST

Nepozornost je podle našeho názoru z velké části důsledkem nevzdělanosti a nezkušenosti pozorovatele. Nepoučený pozorovatel přehlédne potenciál pachových stop jako nepřímého nebo podpůrného důkazu. Otisky pachových stop mohou být na místech, která jsou zjištěna podle videozáznamu bezpečnostních kamer, z trasologických, mechanoskopických, daktyloskopických a dalších kriminalistických stop, dále rovněž na místech předpokládaného spadu částic, které jsou nosiči pachové stopy.

NEAKTIVITA (jinak též lenost a nedbalost)

Podle našich zkušeností je lenost při zajišťování kriminalistických stop v případě MPI nejčastěji zakrývána tvrzením, že výsledky této metody nejsou věrohodné a nejsou při dokazování v trestním řízení využívány.

5.3 Návrhy intervence

Za nezbytnou součást závěrečné zprávy pracovního týmu MPI Policejního prezidia České republiky považujeme návrh na zavedení specializačních kurzů MPI. Sub-optimální mohou být kurzy pořádané v gesci Policejní akademie České republiky (jako je tomu u základního kurzu pro kriminalistické techniky), případně v rámci programu celoživotního vzdělávání policejní akademie. Další možností je periodicky konané instruktážně metodické zaměstnání organizované Policejním prezidiem České republiky.

Vzhledem k tomu, že není reálné (důvody personální i finanční), aby tyto kurzy průběžně absolvovali všichni policisté, navrhujeme kurz koncipovat jako specializační kurz policistů, kteří budou oprávněni školit policisty v rámci všech KŘP.

MPI se v podmínkách Policie České republiky řídí Pokynem ředitele ŘSP Policejního prezidia České republiky č. 9 ze dne 1. července 2009. Tento pokyn nahradit Závazným pokynem policejního prezidenta.

Důsledně školit kriminalistické techniky dle citovaného předpisu v odborných kurzech (Pardubice, Holešov, Policejní akademie).

Důsledně školit kriminalisty dle citovaného předpisu v odborných kurzech (Pardubice, Holešov, Policejní akademie České republiky).

Přejít na modernější pachové snímače a tím i na méně náročný způsob skladování PK (co do nároků na prostory).

Průzkumem bylo zjištěno, že komparace pachových stop probíhá na Pachových střediscích odlišně. Např. psovodem pracoviště MPI KŘP hl. m. Prahy je Aratex vkládán přímo do umělohmotných misek umístěných v řadě, kdežto na jiných pracovištích MPI je do misky vkládána odvíčkováná pachová konzerva. **Z toho vyplývá jednoznačná potřeba sjednotit postup při komparaci.**

Dále považujeme za vhodné zamyslet se nad likvidací PVO v případě, kdy se pachatel vyviní a trestního řízení je proti němu nějakým způsobem odloženo nebo zastaveno (obdobně jako u FODAGENU).

6. Kvantitativní aspekty vývoje aplikace metody pachové identifikace v Policii České republiky v letech 2008 – 2013

Výstup kpt. Mgr. Cyrila Štampacha za minitým 4a – oblast procesu MPI - operacionalizace

V rámci kvalitativního šetření na pracovištích MPI skupin speciální kynologie oddělení služební kynologie KŘP, prováděného technikou polostrukturovaného rozhovoru, bylo identifikováno riziko, spočívající v postupném zvyšování zátěže těchto pracovišť a jejich aktuálního přetížení. Závažnost tohoto rizika spočívá v možných důsledcích, jako jsou přetížení služebních psů, určených k provádění srovnání pachových vzorků, chybovost výsledků, nebo prosté nezvládnutí objemu práce určovaného nápadem trestné činnosti, počtem odebraných pachových stop a pachových vzorků osob, konečně pak četností požadavků na provedení srovnání pachových vzorků.

Pro objektivizaci zjištění z uvedeného kvalitativního šetření byla zvolena metoda triangulace. K ní měla posloužit kvantitativní metoda statistické analýzy dat o využívání MPI v rámci pracovišť MPI v posledních pěti letech. Zvolenými technikami byla frekvenční analýza a analýza trendu. Níže jsou předkládána zjištění z takto vymezeného šetření.

6.1 Sběr dat

Data pro kvantitativní šetření měla být získána z informačních systémů pracovišť MPI. Tyto systémy jsou provozovány odděleně pro jednotlivá KŘP bez centrálního propojení. V průběhu sběru dat bylo zjištěno, že používaný informační systém není jeden, ale liší se mezi jednotlivými KŘP. Dále bylo zjištěno, že používané informační neposkytují požadované datové výstupy v rozsahu, ve kterém byl sběr dat koncipován. To se některým KŘP podařilo vyřešit pomocí extrakce dat mimo standardní uživatelskou funkcionalitu (za spolupráce s pracovišti OIKT KŘP).

Šetření, původně koncipované jako vyčerpávající, ta bylo redukováno na šetření výběrové, přičemž technikou výběru byl výběr podle dostupnosti. Celkem se podařilo získat potřebná data od čtyř (resp. pěti) z osmi pracovišť MPI, včetně rozdělení mezi obsluhující (tzv. „matku“) a obsluhované (tzv. „dceru“) KŘP v případě KŘP Moravskoslezského kraje. v datovém vzorku tak byla zastoupena polovina všech pracovišť MPI. Přesto, že výběr podle dostupnosti nepatří mezi techniky pravděpodobnostního výběru, lze konstatovat, že sběr dat zachytil dostatečnou část zkoumaného prvku organizace a (také) s ohledem na výsledky šetření poskytl postačující bázi pro šetření, jehož výsledky lze považovat za validní a reprezentativní.

Sběr dat sám o sobě tak přinesl první zjištění: MPI v Policii České republiky nemá jednotnou ani adekvátní informatickou podporu, chybí centrální informační systém s on-line propojením jednotlivých koncových uživatelských stanic, který by umožňoval využití např. PVO mezi KŘP

a eliminoval tak možné duplicitní činnosti, případně poskytl prostor pro dokazování trestné činnosti páchané na území více krajů. Odboru služební kynologie Policejního prezidia České republiky takto současně chybí nezbytný nástroj podpory řízení.

6.2 Analýza

V této části budou představena zjištění z frekvenční analýzy, vztahující se zejména k vývoji použití MPI v rámci jednotlivých KŘP a k vývoji zátěže pracovišť MPI.

Předmětem zkoumání budou objemy uložených pachových konzerv, dožádání o provedení srovnání MPI, početní stavy specialistů MPI a příslušníků skupin speciální kynologie a jejich zatížení služebními činnostmi v rámci MPI.

6.2.1 Počet uložených pachových konzerv ročně

Objemy ročně ukládaných pachových konzerv bylo možné sledovat u šesti KŘP: Středočeského, Plzeňského, Jihomoravského a Moravskoslezského kraje, hlavního města Prahy a Olomouckého kraje. Rozdělení objemů pracoviště MPI Moravskoslezského kraje mezi „matku“ a „dceru“ umožní sledovat odlišnosti dynamiky sběru stop v těchto dvou typech KŘP.

Z grafu je patrné, že jednotným trendem je postupný nárůst objemu ročně ukládaných pachových konzerv u všech pracovišť MPI. Rozdíly lze sledovat jak v relativním nárůstu za sledované období (Olomoucký kraj – 418,7 %; Plzeňský a Moravskoslezský kraj – oba kolem 205 %; naproti tomu Jihomoravský kraj a hlavní město Praha – oba kolem 45 %), tak v jeho dynamice (zde jsou trendem podobné kraje Středočeský, Plzeňský, Moravskoslezský, a Olomoucký). U Jihomoravského kraje se projevuje efekt administrativní restrikce odběru OPS mezi lety 2009 – 2011. Podobné příčiny může mít i výpadek produkce pachových konzerv u hlavního města Prahy v letech 2009 a 2010.

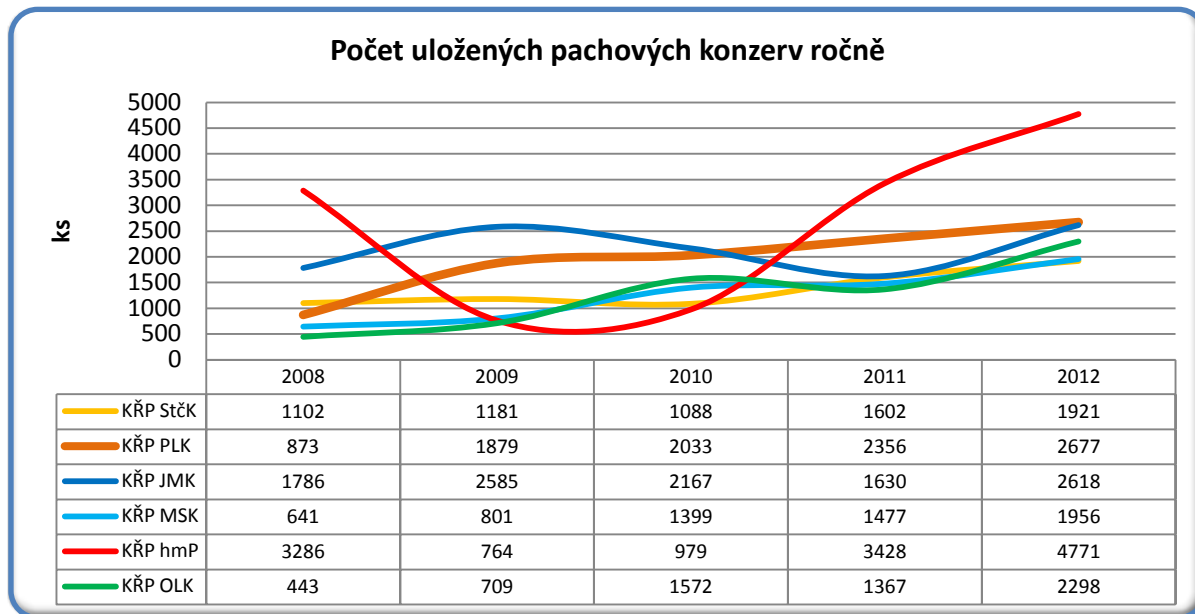
Aktuální vývoj lze ilustrovat informací pracoviště MPI KŘP Jihomoravského kraje, kde počet odebraných OPS za první pololetí dosáhl téměř objemu odběrů za celý rok 2012²².

Lze konstatovat, že nárůst objemu ročně ukládaných pachových konzerv zejména u Olomouckého, Moravskoslezského a Plzeňského, ale také Jihomoravského a dalších krajů překračuje původní kapacitní limity skladů pracovišť MPI, které není možné absorbovat bez rozšíření skladových kapacit pracovišť. Nejedná se o problém nový, vedení OSKH ŘSPP Policejního prezidia České republiky na něj bylo upozorňováno již v roce 2011²³.

²² Viz faksimile výstupu z IS pracoviště MPI KŘP Jihomoravského kraje (příloha tohoto dokumentu).

²³ Viz dopis ředitele KŘP JMK řediteli služby pořádkové policie č. j. KRPB-9227/ČJ-2011-0600SK ze dne 31. 1. 2011 (příloha tohoto dokumentu).

Graf 1: Počet uložených pachových konzerv ročně, 2008 – 2012.

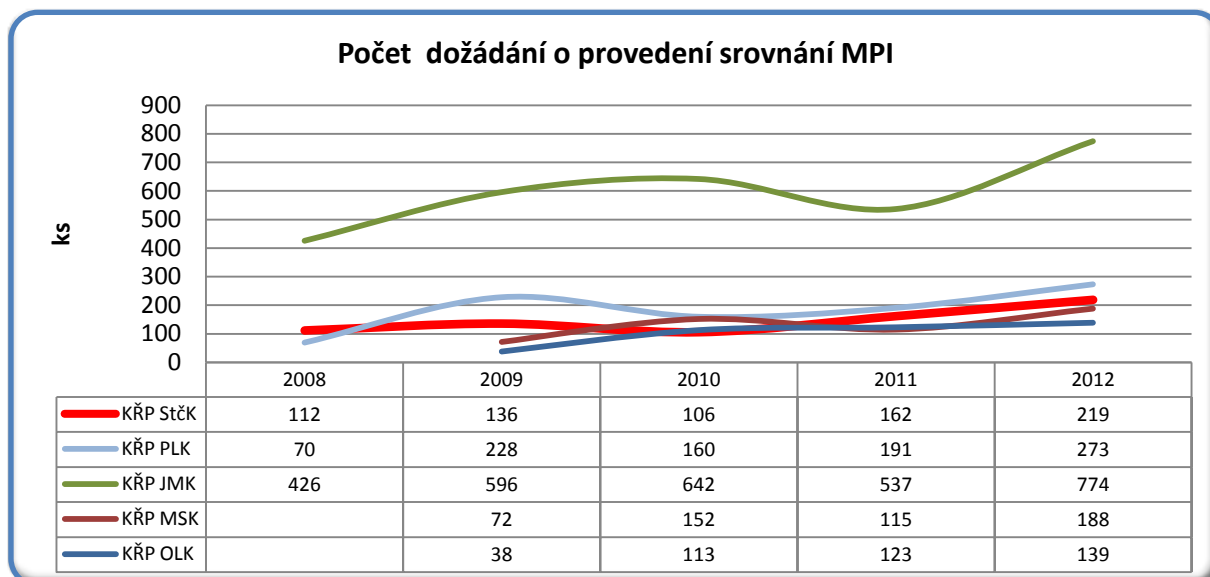

6.2.2 Počet dožádání o provedení srovnání MPI

Počet dožádání o provedení srovnání pomocí MPI představuje indikátor zatížení skupiny speciálních kynologických činností. Data nejsou dle sdělení KŘP hlavního města Prahy sledována, pro pracoviště MPI Moravskoslezského kraje jsou dostupná pouze za roky 2009 – 2012.

Nejvyššího nárůstu objemu dožádání dosáhl Plzeňský kraj (290 % objemu roku 2008), následovaný krajem Olomouckým 266 %, ovšem za pouhé čtyři roky), naproti tomu kraje Středočeský a Jihomoravský objem dožádání „pouze“ téměř zdvojnásobily (nárůst o 96, resp. 82 %).

Graf 2: Počet dožádání o provedení srovnání MPI ročně, 2008 – 2012.

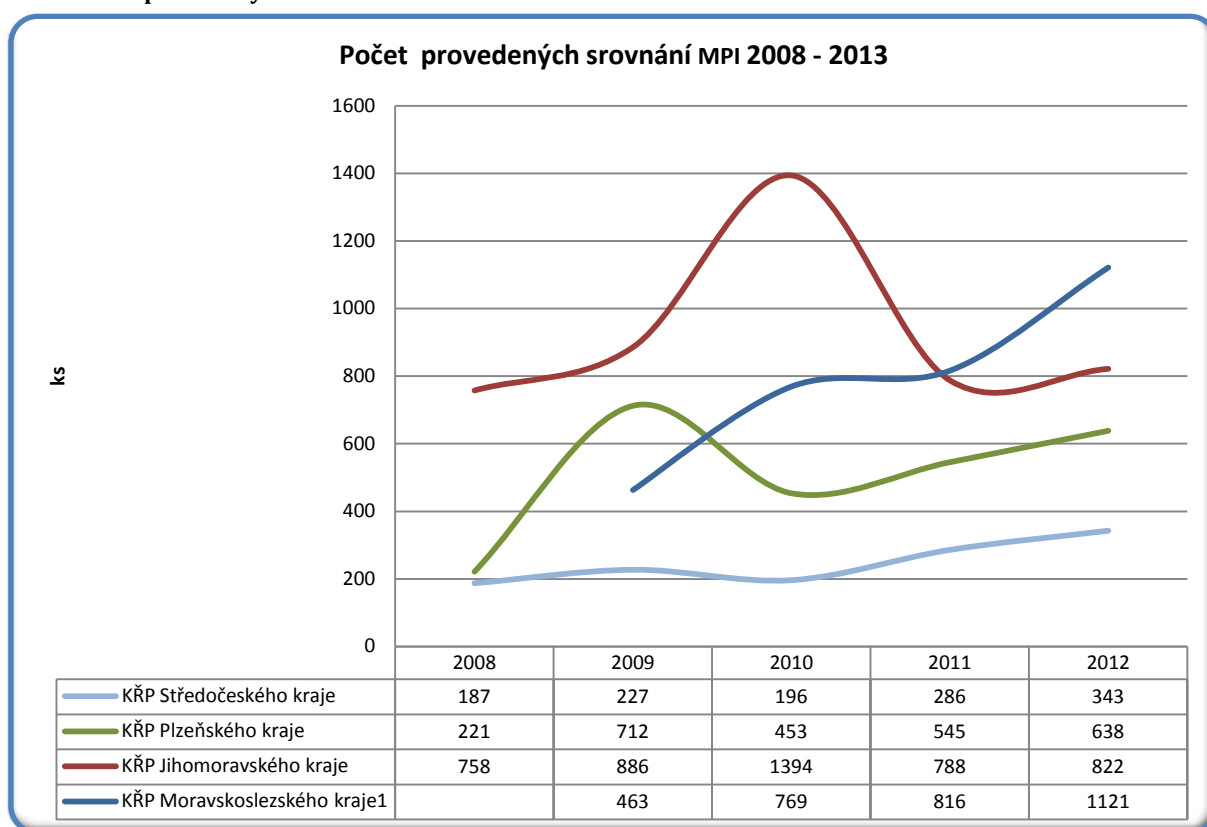

6.2.3 Počet provedených srovnání

Dalším parametrem, determinujícím zátěž pracoviště MPI, je počet provedených srovnání. Ten se totiž může v rámci jednoho dožádání lišit. Údaje za KŘP Moravskoslezského a Olomouckého kraje byly sloučeny, protože představují zátěž jednoho pracoviště.

Z grafu je patrné, že největšího nárůstu dosáhlo pracoviště MPI Plzeňského kraje (189 %), tento nárůst proběhl v období 2008 – 2009 a po propadu v letech 2010 a 2011 bylo v roce 2012 dosaženo téměř totožného objemu. v případě pracoviště KŘP Jihomoravského kraje bylo vrcholu počtu provedených srovnání dosaženo v roce 2010, nárůst mezi lety 2008 a 2012 představuje jen 8,4 % a je nejmenší mezi sledovanými pracovišti MPI.

Graf 3: Počet provedených srovnání MPI 2008 - 2013.

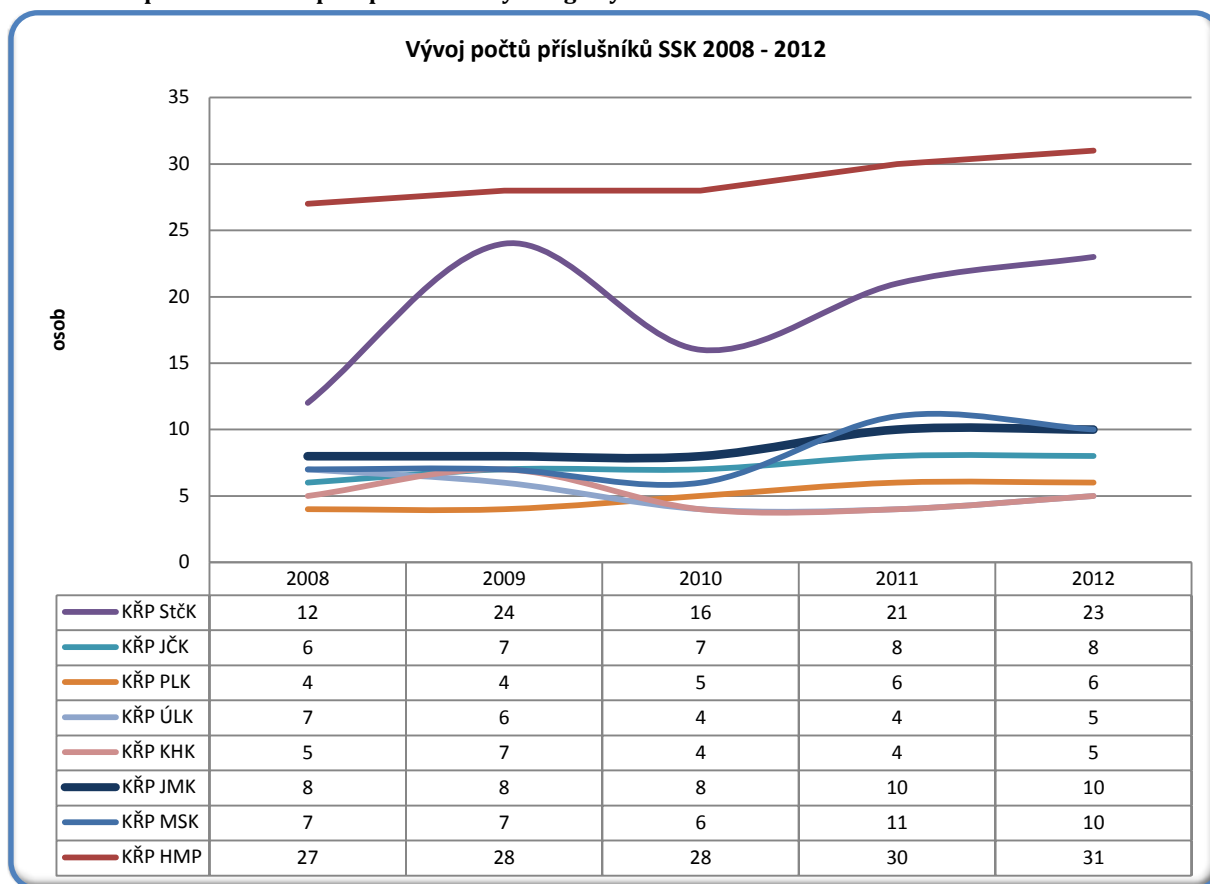

6.2.4 Vývoj v oblasti lidských zdrojů

Zjištěný nárůst objemu práce pracovišť MPI (objem uložených pachových konzerv, dožádání, provedených srovnání) mohl vyvolat odezvu v oblasti lidských zdrojů v podstatě dvojí povahy: za prvé extenzivní navýšení počtů příslušníků skupin speciálních kynologických činností a mezi nimi specialistů MPI, za druhé racionalizaci vnitřního členění služebních míst v rámci pracovišť (například navýšením podílu příslušníků, kteří nejsou specialisty MPI pro zajištění podpory jejich vlastní činnosti, tedy provádění srovnání MPI, a jejich vyčlenění z činností při přejímce nových vzorků a přípravě laboratorního skla pro nové odběry).

Jednotlivá KŘP postupovala rozdílně, jak dokládají následující grafy:

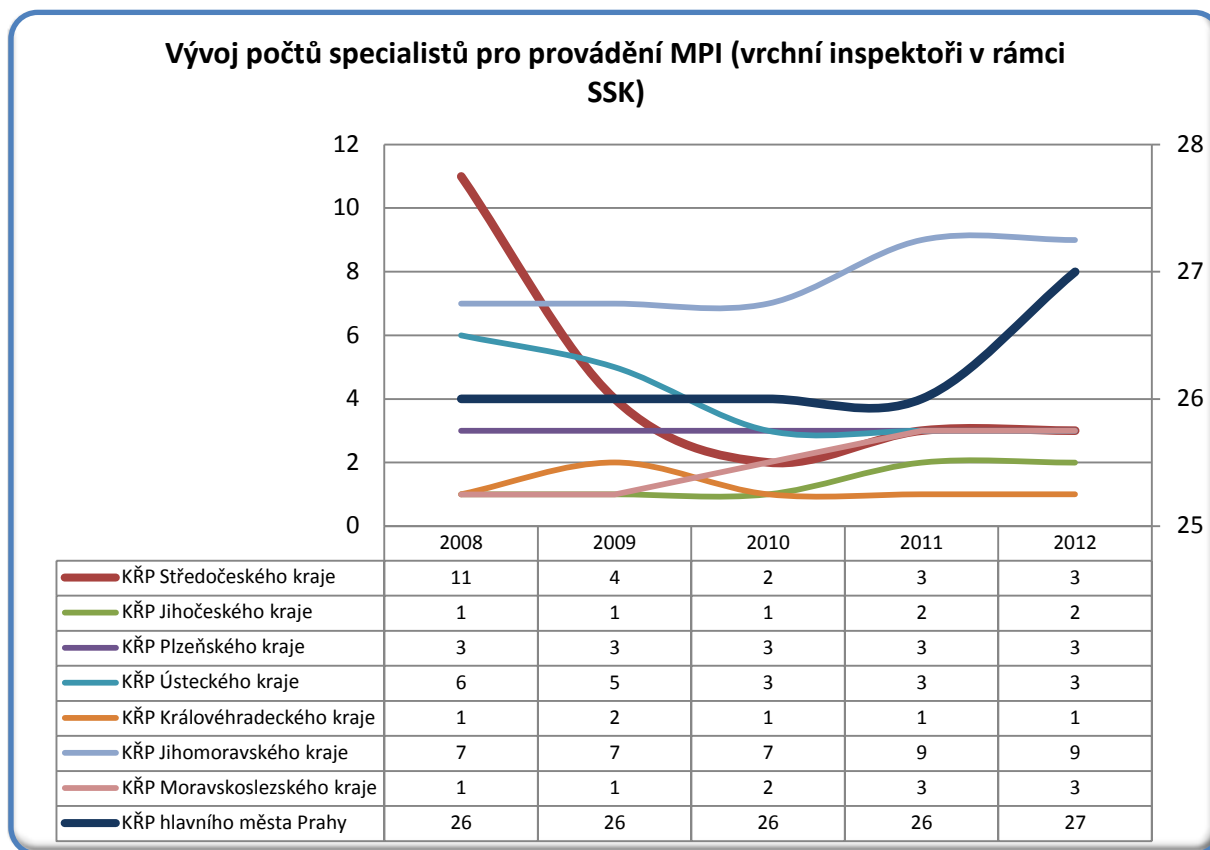
Graf 4: Počet příslušníků skupin speciálních kynologických činností 2008 - 2013.

Z grafu 4 je patrné, že počty příslušníků skupin speciální kynologie ve sledovaném období mírně stoupaly téměř u všech KŘP. Výjimku představuje KŘP Ústeckého kraje, kde došlo k poklesu o dva příslušníky. Ze všech pracovišť ale zásadní nárůst zaznamenala pouze skupina speciální kynologie KŘP Středočeského kraje, kde došlo již v roce 2009 ke zdvojnásobení sil (z 12 na 24) a stav se prakticky udržel do současnosti (23 příslušníků, nárůst 92 %). Průměrný pohyb u všech pracovišť vykazuje hodnotu 28,6 %.

Pro samotné srovnávání je rozhodující počet specialistů MPI, tedy příslušníků policie zařazených v rámci skupin speciálních kynologických činností ve služební hodnosti vrchní inspektor. Zde došlo ve sledovaném období k mírnějšímu posunu. Průměrně došlo k nárůstu o 8,6 %, což prakticky znamenalo nárůst o jednoho, maximálně dva policisty. Odlišnost vykazuje opět Ústecký kraj (pokles o 3 policisty, 43 %) a kraj Středočeský, kde byl počet specialistů MPI snížen o 8 (67 %).

Graf 5: Počet specialistů MPI 2008 - 2013.

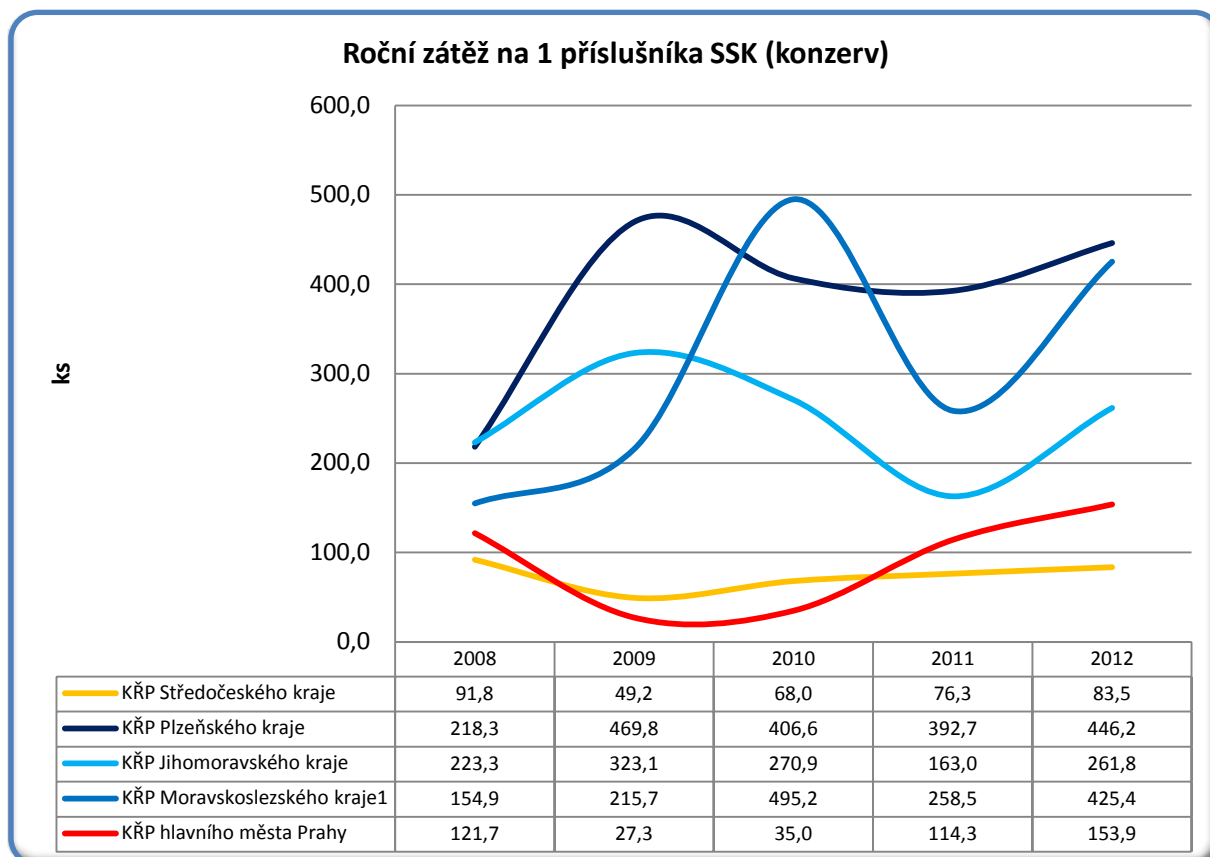
6.2.5 Změna zátěže pracovišť MPI

Otázku, zda změny sil skupin speciálních kynologických činností představovaly adekvátní odpověď na změny objemů ukládaných pachových konzerv, počtů dožádání o provedení srovnání a počtů samotných srovnání, lze zodpovědět pomocí *měření zátěže příslušníků SSK a specialistů MPI*, vyjádřené počtem výkonů, připadajících na jednoho pracovníka dané kategorie ročně.

V případě **ukládaných pachových konzerv** jsou započtení všichni příslušníci skupiny speciálních kynologických činností, protože činnosti při přejímce, evidenci a ukládání konzerv nemusí provádět specialisté MPI. Měří se počet ročně uložených konzerv, připadajících na jednoho příslušníka SSK ročně. Současně je tím měřena zátěž při přípravě laboratorního skla (která ostatně nemusí být prováděna příslušníkem Policie České republiky).

Graf 6: zátěž pracovišť SSK – konzervy 2008 - 2013.

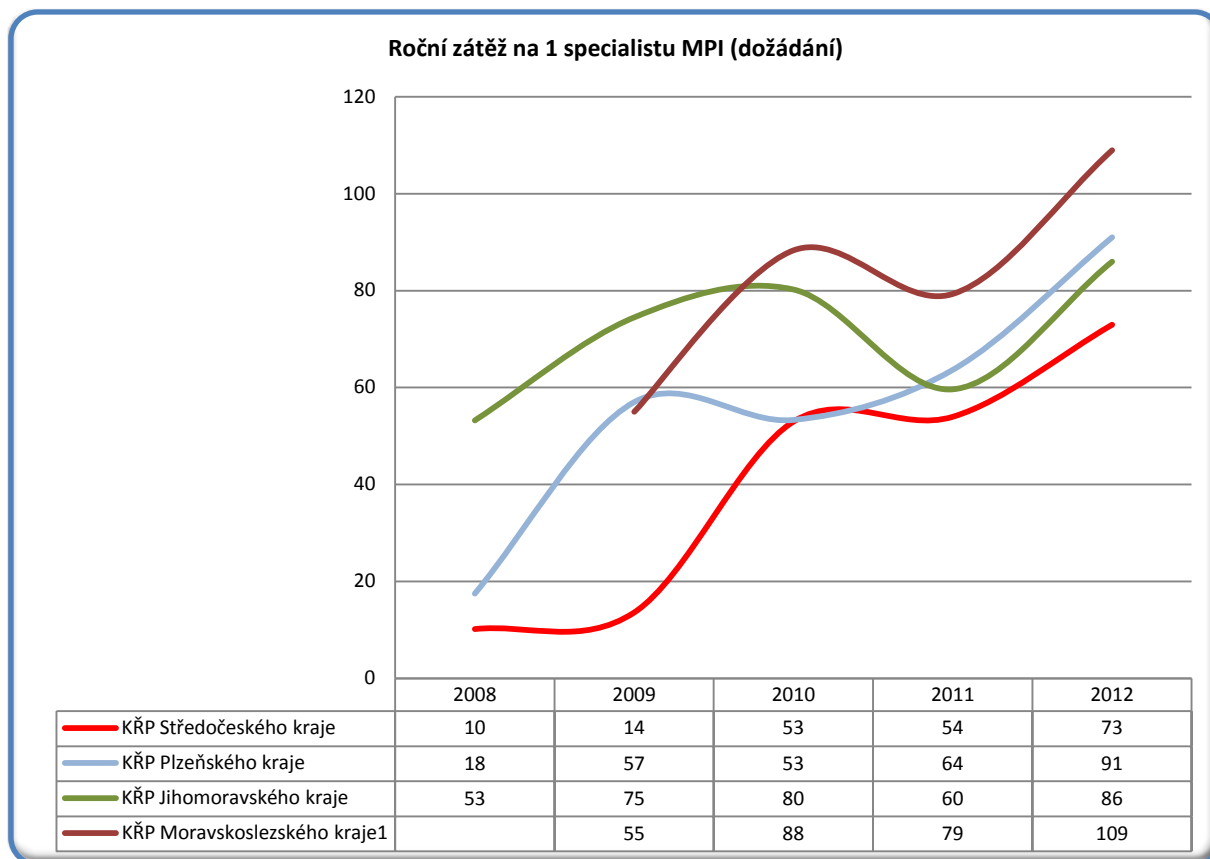
Z měření vyplynulo, že jednotlivá KŘP reagovala na změny objemu zpracovávaných vzorků rozdílně. Samozřejmě nemohla reflektovat meziroční výkyvy (nelze přistupovat k obsazování služebních míst obdobně, jako k najímání sezónních dělníků), přesto jistě mohla reagovat na celkový trend sledovaného pětiletého období. Ze srovnání pěti sledovaných pracovišť vyplývá, že většina KŘP kompenzovala zvýšení objemu odebíraných vzorků kombinací navýšení sil a zvýšení zátěže příslušníků. Nejvíce se zvýšila zátěž u skupiny speciálních kynologických činností Moravskoslezského kraje (o 174 %), kde zvýšení zátěže pokrylo téměř celé navýšení objemu vzorků (to činilo 205 %). v Plzeňském kraji došlo ke zvýšení zátěže policistů o 104 %, přičemž nárůst objemu vzorků činil dvojnásobek – 207 %. Podobně, byť v jiném měřítku jako kraj Plzeňský přistupovaly k řešení i hlavní město Praha (26,5 % zvýšení zátěže, 45,2 % zvýšení objemu vzorků) a Jihomoravský (17,3 % zvýšení zátěže, 46,6 % zvýšení objemu vzorků), u kterého ale do změny objemu vzorků intervenovalo administrativní opatření k zajištění racionálního přístupu k odběrům pachových stop. **Pouze Středočeskému kraji, který síly SSK zdvojnásobil, se podařilo podmínky pro výkon činnosti policistů dokonce zlepšit – zátěž poklesla o 9,1 %, přičemž objem uložených vzorků narostl o 74,3 %.**

Jiná situace je u **zátěže specialistů MPI počtem dožádání** o provedení srovnání MPI²⁴. Zde u čtyř sledovaných pracovišť došlo k nejvyššímu navýšení zátěže u Moravskoslezského kraje (292 %), následoval kraj Plzeňský (207 %). U Středočeského kraje představuje nárůst zátěže 74 %. Nejnižší

²⁴ Na základě požadavku vedoucího OSK KŘP Moravskoslezského kraje byli pro potřeby tohoto měření vyňati z výpočtu vedoucí skupin speciální kynologie. Důvodem je skutečnost, že ne všichni tito vedoucí mají specializaci pro provádění pachového srovnání metodou pachové identifikace a žádný z vedoucích nemůže vykonávat činnosti v rámci MPI v rozsahu plného úvazku.

nárůst zátěže zaznamenal kraj Jihomoravský (47 %), kde se projevil vliv administrativního opatření ke snížení počtu odběrů stop a navýšení počtu specialistů MPI o dva policisty.

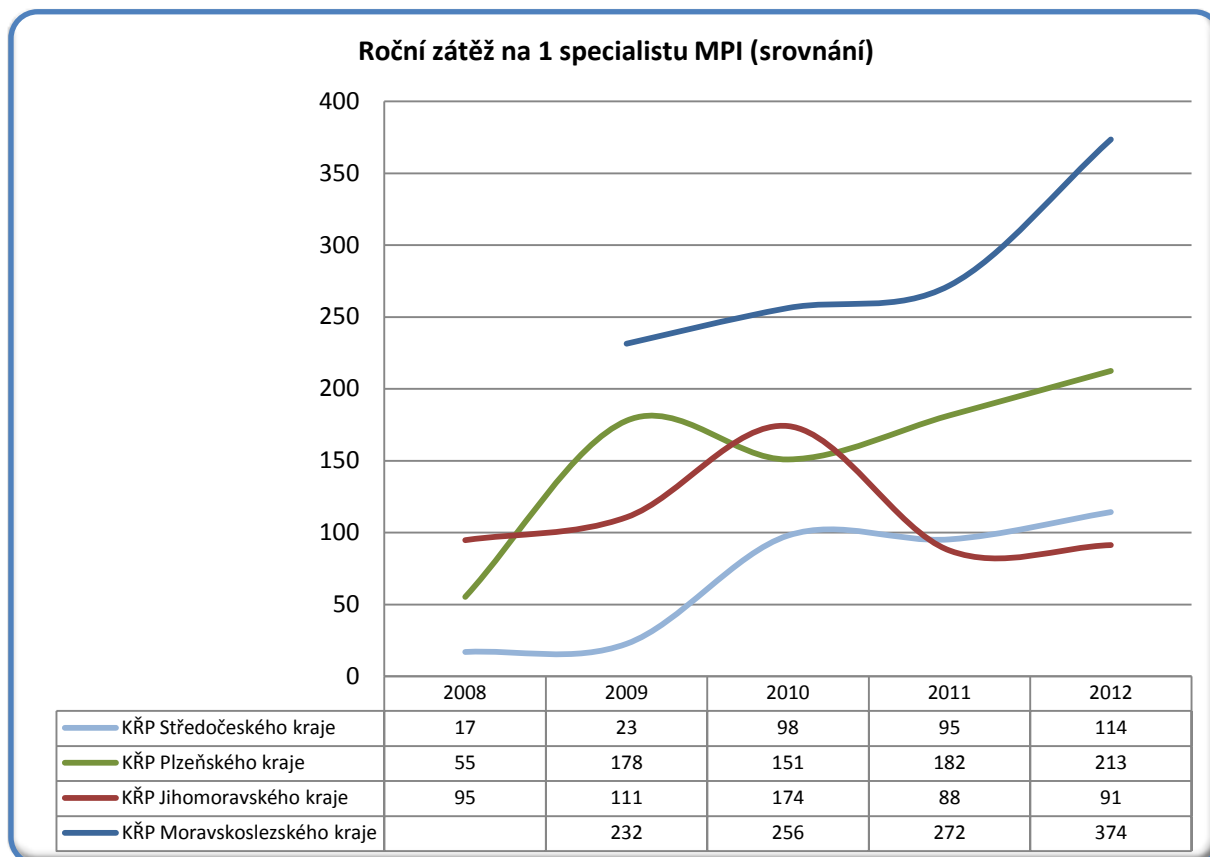
Graf 7: zátěž specialistů MPI – dožádání 2008 - 2013.

Vlastní zatížení specialistů MPI měřené počtem provedených srovnání²⁵ vykazuje nejvyšší hodnotu u Plzeňského (157 %) a kraje Moravskoslezského (142 %). V případě kraje Středočeského dosáhlo navýšení zátěže 97 %. U kraje Jihomoravského zátěž stagnovala (pokles o 3 %), zde opět společně působilo administrativní opatření ke snížení počtu odběrů stop a navýšení počtu specialistů MPI o dva policisty.

²⁵ Na základě požadavku vedoucího OSK KŘP Moravskoslezského kraje byli pro potřeby tohoto měření vyňati z výpočtu vedoucí skupin speciální kynologie. Důvodem je skutečnost, že ne všichni tito vedoucí mají specializaci pro provádění pachového srovnání metodou pachové identifikace a řádný z vedoucích nemůže vykonávat činnosti v rámci MPI v rozsahu plného úvazku.

Graf 8: zátěž specialistů MPI – provedená srovnání 2008 - 2013.

6.3 Závěry a doporučení

Provedenou frekvenční analýzou vybraných aspektů aplikace MPI v Policii České republiky bylo zjištěno, že

1. V průběhu sledovaného období došlo k výraznému nárůstu počtu ročně ukládaných pachových konzerv, který vyžaduje řešení potřeb adekvátních skladových prostor nebo změnu technologie uchovávání pachových vzorků;
2. V průběhu sledovaného období došlo k výraznému nárůstu počtu dožádání o provedení srovnání MPI
3. V průběhu sledovaného období došlo k výraznému nárůstu počtu provedených srovnání MPI (a pokusům o administrativní regulaci objemu odebíraných pachových stop);
4. V průběhu sledovaného období na tento nárůst objemu práce specialistů MPI a příslušníků skupin speciálních kynologických činností reagovala jednotlivá KŘP odlišně podle vlastního uvážení (tedy, že pro řešení situace absentovala, nebo nebyla respektována metodická doporučení metodického pracoviště);
5. V důsledku výše popsaného odlišného přístupu došlo ke zcela odlišnému vývoji zatíženosti příslušníků skupin speciálních kynologických činností a specialistů MPI v jednotlivých krajích;

6. V řadě případů zvýšení zátěže policistů bylo tak výrazné, že představuje riziko pro správnost provádění srovnání MPI, stejně jako riziko pro výcvik a uchování kondice používaných služebních psů.

Změny parametrů, reakce KŘP a jejich důsledky lze shrnout do přehledné tabulky:

Tabulka 1: změny parametrů MPI a strategie KŘP 2008 - 2013.

Parametry			
Útvar	Změna počtu uložených konzerv	Změna počtu dožádání	Změna počtu srovnání
KŘP Středočeského kraje	SILNÝ NÁRŮST	SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST
KŘP Plzeňského kraje	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST
KŘP Jihomoravského kraje	NÁRŮST	SILNÝ NÁRŮST	STAGNACE
KŘP Moravskoslezského kraje	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST
KŘP Olomouckého kraje	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST	

Reakce		
Útvar	Změna počtu specialistů MPI	Změna počtu policistů SSK
KŘP Středočeského kraje	VELMI SILNÝ POKLES	SILNÝ NÁRŮST
KŘP Jihočeského kraje	SILNÝ NÁRŮST	NÁRŮST
KŘP Plzeňského kraje	STAGNACE	SILNÝ NÁRŮST
KŘP Ústeckého kraje	VELMI SILNÝ POKLES	VELMI SILNÝ POKLES
KŘP Královéhradeckého kraje	STAGNACE	STAGNACE
KŘP Jihomoravského kraje	NÁRŮST	NÁRŮST
KŘP Moravskoslezského kraje	SILNÝ NÁRŮST	SILNÝ NÁRŮST
KŘP hlavního města Prahy	STAGNACE	NÁRŮST

Důsledky			
Útvar	Změna zátěže (konzervy)	Změna zátěže (dožádání)	Změna zátěže (srovnání)
KŘP Středočeského kraje	STAGNACE	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST
KŘP Plzeňského kraje	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST	VELMI SILNÝ NÁRŮST
KŘP Jihomoravského kraje	NÁRŮST	NÁRŮST	STAGNACE
KŘP Moravskoslezského kraje	VELMI SILNÝ NÁRŮST	NÁRŮST	NÁRŮST

Na základě představených zjištění lze formulovat následující doporučení pro další rozvoj MPI v rámci Policie České republiky:

1. řešit otázku skladovacích prostor pro pachové konzervy ve stávající podobě, do budoucna vyvinout prostorově úspornější metodu uchovávání pachových vzorků;
2. řešit neúměrné zvýšení zátěže specialistů MPI tam, kde ho bylo dosaženo, primárně z vlastních zdrojů (z existujících příslušníků skupin speciálních kynologických činností);
3. prozkoumat možnosti využití zaměstnanců – laborantů pro procesy přejímky a evidence odebraných pachových vzorků a přípravy laboratorního skla (záměrem je uvolnění specialistů MPI pro činnosti v rámci MPI samotné s minimální finanční náročností);
4. vyvinout a nasadit pro potřeby služební kynologie jednotný centrální on-line propojený informační systém, který by svými parametry vyhovoval potřebám MPI;
5. posílit roli centrálního metodického pracoviště, jímž je odbor služební kynologie a hipologie Policejního prezidia České republiky tak, aby se v budoucnu zamezilo naprosto odlišnému vývoji v rámci jednotlivých KŘP.

Respektováním výše uvedených doporučení bude dosaženo zlepšení podmínek pro aplikaci MPI jako kriminalisticko-technického prostředku dokazování. Tato doporučení neřeší (ani nemají řešit) problémy a rizika aplikace metody samotné.

Závěrem je třeba zmínit, že kromě představených dat a zjištění zahrnoval sběr dat ještě informace k aspektům původu a vlastností odebíraných vzorků, které budou předány k dalšímu studiu odboru služební kynologie a hipologie Policejního prezidia České republiky.

7. Oblast zpětné vazby – průzkum na pracovištích MPI

Výstup minitýmu 4b za oblast procesu MPI – zpětná vazba na místě

Tým MPI pro oblast zpětné vazby k popisu procesu MPI v celém jeho kontextu (dále jen „minitým 4b“) použil jako hlavní nástroj workshopy a polostrukturované rozhovory s pracovníky Policie České republiky, kteří se na tomto procesu přímo i nepřímo podílí. Dále využil podklady a materiály předané k předmětné problematice jednotlivými zainteresovanými stranami, jež doplňovaly informace ze zpětné vazby.

Metoda sběru dat technikou polostrukturovaného rozhovoru byla klíčová hned z několika hledisek:

- V rámci možností nabízela přímou a ne zcela služebním postupem filtrovanou a redukovanou zpětnou vazbu od konkrétních vlastníků procesů a subprocesů se všemi výhodami a slabými stránkami, které přímá zpětná vazba nabízí.
- Policistům, kteří se na realizační praxi MPI podílí, umožnila zapojit se fakticky do sběru dat a činnosti týmu MPI.
- Během setkání byl vysvětlen účel zřízení týmu MPI, jeho principy a způsob práce, což významnou měrou přispělo ke zkliďnění negativního nahlížení na zřízení týmu MPI ze strany jak specialistů MPI, tak i ostatních zainteresovaných pracovníků.
- princip „zapojit klíčové hráče a všechny zainteresované strany“ byl naplněn a bylo eliminováno „rozhodování od zeleného stolu“.

Pro efektivní průběh sběru zpětné vazby bylo uskutečněno několik přípravných jednání, kde byla určena KŘP podle stanoveného klíče. Klíč obsahoval podmínku nejlepší a nejhorší praxe dle sledovaných kritérií MPI a výskytu rizik v aplikační praxi MPI. Klíčovým faktorem bylo zachování anonymity jak útvarů a organizačních článků, tak jednotlivých pracovníků. Ze strany minitýmu 4b proto nebyly nikde zmíněny jména a názvy, tedy identifikace původce informace. Důvěrnost sběru dat byla před začátkem každého jednání zmíněna a zaručena.

Dále byly připraveny otázky a podklady pro jednotlivá setkání a workshopy, které slouží k popisu aplikační praxe a k identifikaci jejích rizik. Jako cílová skupina byli určeni pracovníci kriminalistické techniky, SKPV a služební kynologové (jak vedoucí služební kynologie, tak specialisté MPI). Z každého workshopu a jednání byl zpracován pracovní záznam, který sloužil jako informační zdroj pro zpracování závěrečné zprávy minitýmu 4b.

7.1 Popis současného stavu procesu MPI v Policii České republiky

7.1.1 Oblast před provedením srovnání

Pachové stopy jsou vyhledávány, a pokud je to možné, zajišťovány jako první, aby nedošlo k jejich destrukci.

a. Nástroje a pomůcky

V rámci celé policie je rozdíl v používání nástrojů pro odběr pachových stop i v kvalitě nástrojů. Postupy nejsou zřejmě dostatečně normativně upraveny, není definován jednotný standard praxe pro celou policii a chybí informace o systémové kontrole používání nástrojů a pomůcek. Jsou známy dokonce případy závažného nedodržování zásady sterility nástrojů a prostředí, někdy jsou nástroje používány vícenásobně (např. jeden peán na 5 sklenic). Také sterilizátory nejsou parametricky jednotné ani jednotně zajišťovány. Dle zpětné vazby nejsou nástroje stejné kvality a parametrů – u některých druhů konzerv může docházet k jejich samovolnému otevírání apod.

Jedním z možných řešení by byl nákup jednorázových nástrojů a pomůcek, který by mohl mít dopad na dodržování zásad sterility při odběru stop či vzorků. Každopádně je nutné definovat a sjednotit používání nástrojů a pomůcek pro celou policii. Dále je třeba definovat „nutný“ standard vlastností nástrojů a pomůcek, popř. zajistit centrální nákup, aby podmínky byly v zásadních hlediscích v používání v policii garantovány ve stejné úrovni.

b. Hodnocení stop a omezení počtu zajišťovaných pachových stop

Při vypořádávání se s problémem vzrůstající četnosti pachových stop, resp. dožádání ke srovnání se v policii uplatňují různé přístupy. V popředí je otázka efektivnosti zajištěných stop a efektivnosti trestního řízení u bagatelní trestné činnosti. Je faktem, že dle sdělení pracovníků SKPV jsou to zpravidla právě pachové stopy, které lze prakticky vždy zajistit. Pachová stopa je jednou z nejjednodušších na zjištění a zajištění, a proto je pro zajištění požadované kvantity práce odebrána kriminalistickými technikami často v množství z pohledu jiných subjektů nadbytečným či pro průběh trestního řízení neefektivním. Zásadním determinujícím faktorem je zde vedle konkrétních podmínek na místě činu odbornost kriminalistického technika a také systém hodnocení a kontroly jeho práce. Je zde vnímán nedostatek sjednocení a koordinace v rámci Policie České republiky (ve vzdělávání a v praxi pracovníků výjezdu či policistů na MČ aj.). Počty dožádání mnohdy převyšují únosnou kapacitu pracovišť MPI.

Pro omezení nárůstu jsou volena organizační opatření, mající zpravidla podobu interního aktu řízení, který stanoví podmínky, za nichž nemá docházet k odběru pachových stop. Tento postup považujeme za velmi riskantní, protože je v kolizi s trestním řádem (poukazují na to i některá státní zastupitelství) a zajišťovaná KŘP (tzv. „dcery“) se nařízením poskytovajícího KŘP (tzv. „matky“) v podstatě nemohou řídit. Opatření tohoto typu pak ztrácí na účinnosti a ve svém důsledku může působit protisměrně. Dalším negativem je ztížená situace pro prokázání případné sériové trestné činnosti. Je ale faktem, že se tímto způsobem nárůst dožádání a počet stop dá omezit. Protože je největší oblast pro zlepšení vnímána v lidském faktoru, navrhují či realizují některá KŘP pro

systémové ovlivnění práce na místě činu vhodné vzdělávací aktivity. Zde dochází k přenosu zkušeností a posílení odbornosti. Tyto aktivity nejsou směřovány pouze na policisty, kteří pracují na místě činu, ale i na vedoucí pracovníky. Ti mají na fungování celého systému dle zjištěných informací největší dopad. Faktorem, který negativně ovlivňuje kvalitu a počet zajištěných stop, je podle zjištěných skutečností systém hodnocení kriminalistických techniků. Na základě zjištěných informací mnohde přetrvává „čárkový“ systém a tlak na statistické vykazování počtu zajištěných pachových stop. Může tedy docházet k preferenci vyšší četnosti zajištěných stop i přes zjevnou neefektivitu pro trestní řízení. Některá KŘP přestala kvantitativní hodnocení používat a soustřeďují se na kvalitativní hodnocení. Kvantitativní hodnocení pak používají pro analýzu a souhrnná hodnocení, ne individuální. Jednou z příčin nárůstu počtu dožádání může být také nesprávně realizovaná metodicko-instrukční zaměstnání pro pracovníky SKPV, kde je MPI „popularizována“ z hlediska možností pro vedení trestního řízení.

Při zpracování dožádání je kvůli přetížení pracovišť MPI používána prioritizace, která je stanovena většinou dle závažnosti konkrétního případu, popř. při riziku nedodržení stanovených lhůt. Tím je de facto zavedena selekce do zpracování dožádání na MPI.

Řešení by mohlo spočívat v jednotném vzdělávání (obsah i forma) kriminalistických techniků, pracovníků SKPV a především vedoucích pracovníků zacílené na efektivitu činnosti na místě činu, dále v nastavení kvalitativního systému hodnocení a kontroly ze strany vedoucích pracovníků SKPV. Tyto prvky při společné aplikaci pozitivně ovlivní kvantitu i kvalitu zajišťovaných stop a odstraní neefektivnost pro trestní řízení. Řešení spočívající v normativním stanovení kritérií pro odběr pachových stop (interní akty řízení) by měla být zrušena z důvodu možné argumentace ke kolizi s TŘ.

c. Přeprava pachových konzerv

Úprava procesu převozu pachových konzerv je v policii rozdílná. Někde je systém převozu ujednocen, pachové konzervy převáží kriminalističtí technici nebo někde pouze kurýrní služba (jsou určeny časy svozu). Některá KŘP to nechávají v podstatě na libovůli dožadujícího subjektu. Nejsou standardizovány ani podmínky převozu, tzn., že někde se striktně řídí převozem v určených kufrech, jinde pouze v měkkém plastovém obalu apod. Pro nedodržení podmínek, což je důvodem pro vyřazení vzorku a odmítnutí dožádání, jsou především kritizovány útvary s celorepublikovou působností a Generální inspekce bezpečnostních sborů, tzn. útvary mimo dosah místní normativní úpravy. Není tedy upraven jednotný systém převozu, který by zajistil, aby vzorky nebyly kontaminovány.

Řešením je jednoznačné sjednocení systému a podmínek přepravy, jeho kontrola a dodržování i mimo-policejními subjekty (GIBS). Nezajištění jednotného postupu může být napadáno ze strany obhajoby či soudních znalců a tím zpochybňována spolehlivost podmínek před provedením srovnání. Není nutné vše sjednotit do jediné možné úpravy, ale je potřeba rozdíly popsat a stanovit podmínky, za kterých dojde k diverzifikaci přístupů. Aby bylo zřejmé, proč se používá zrovna tento systém přepravy a že zajišťuje stanovené podmínky pro spolehlivost MPI.

d. otisk pachové stopy, pachový vzorek osoby a práce na místě činu

Současná legislativní úprava (pro tuto oblast) je sice vnímána jako dostatečná, přesto největší problém spočívá opět ve sjednocení postupu a jeho zajištění v celé policii (hlavně v metodice). U vyhledávání a zajišťování OPS je jedno ze zásadních rizik ve vzdělávání a zajištění odbornosti kriminalistických techniků a policejních orgánů, jehož nedostatečnost se poté odráží v činnosti na místě činu. Kolize je také vnímána v odpovědnosti za sběr stop, kde existuje rozpor mezi určenou odpovědností za celý průběh zajištění místa činu, stanovení verzí a odborností pro sběr stop. Kdo je tím, kdo převezme odpovědnost? Kdo rozhoduje, kde, kdy a jak budou stopy vyhledány a zajištěny? Problém spočívá v odbornosti a dostatečné přípravě na role, které mají jednotlivé subjekty na místě činu hrát. Musí být jednotně stanoveny podmínky zajištění OPS a nakládání s ní.

Dochází k výrazné rozdílnosti v postupu při odběru PVO, což může mít důsledky ve zpochybnění spolehlivosti MPI jako důkazního prostředku. Na některých KŘP odebírají PVO kriminalističtí technici, jinde policisté SKPV. Někde probíhá intenzivní proškolení k odběru PVO napříč celou SKPV, jinde proškolení nejsou vůbec. Proškolení provádějí specialisté MPI na základě žádosti vedoucích pracovníků příslušných organizačních článků SKPV. Neexistuje jednotný systém pro zajištění tohoto typu školení a ve své podstatě závisí na dobrovolnosti či zvyku na daném KŘP. Někde existují seznamy proškolených osob a vydávají se potvrzení o proškolení pro potřeby soudního řízení. Otázka oprávnění osoby provádějící odběr PVO je často napadána ze strany obhajoby. Na některých krajích dochází k proškolení vždy před odběrem PVO. Rozdílnost je i ve způsobu odběru PVO, kdy není dodržen IAŘ a jeden policista odebírá u více osob nebo odebírá PVO u osoby opačného pohlaví (což odporuje lidským právům a legislativní úpravě)²⁶. Řešením je sjednocení systému a zavedení standardu pro proškolení na odběr PVO u celé SKPV. Problémy jsou vnímány také ve způsobu kontroly osob provádějících odběr PVO kvůli zamezení propojení s místem činu (OPS) a vytvoření spojovacího pachu a tím narušení spolehlivosti MPI. Vyhledávání přes ETŘ je velmi komplikované a nesystémové. Měla by existovat automatizace kontroly těchto osob nejen pro zefektivnění činnosti, ale hlavně kvůli zajištění bezchybnosti a spolehlivosti. K administraci byl vysloven požadavek, aby bylo OPS součástí protokolu o ohledání místa činu. Praxí je požadováno také sdělení jasného stanoviska a ujednocení postupu při násilném odebrání PVO.

Někdy dochází k záměně statutu pachové konzervy – tedy OPS za PVO (především při odběru vzorků u mrtvol). Je to opět dáno nejednotností výkladu, resp. nutností definice v metodice či IAŘ a nedostatečnou přípravou. Má to potom vliv na vyhodnocení konzervy a postavení odborného vyjádření pracoviště MPI v konkrétním spisu.

Při použití MPI jako operativního prostředku, např. pro typování, je potom tento možný důkaz použitím před zahájením trestního řízení znehodnocen a dochází k dalšímu zatěžování specialistů na úkor využití MPI jako důkazního prostředku v ostatních případech.

Kriminalističtí technici jsou zváni k soudům, aby byli dotazováni na průběh odběru stop. Nejsou na tuto roli připravováni jednotně v celé policii. Schází k tomu metodika a školení.

---

²⁶ **Při zajišťování pachových vzorků od více osob, jejichž účast v téže trestní věci má být porovnána, je nutné, aby osoby, kterým jsou odebírány pachové vzorky, byly až do skončení úkonu umístěny a střeženy odděleně a pod neustálým dozorem. Každý pachový vzorek musí jednotlivým osobám odebírat vždy jiný proškolený policista, a to v jiné místnosti. Osoba, které je odebírána pachový vzorek prostřednictvím proškoleného policisty, sama nesmí manipulovat s pachovým snímačem.**

e. další

I přes určitou úpravu v IAŘ není systematicky přezkoumávána činnost jednotlivých subjektů při sběru OPS a PVO. Tyto informace nejsou centrálně vyhodnocovány a nejsou zdrojem návrhů na zlepšení. Tak vzniká problém při identifikaci systémových oblastí pro zlepšení důležitých pro rozvoj a zajištění spolehlivosti MPI. Je nedostatečně vykonávána kontrola a hodnocení.

Není centrálně stanoven postup při vracení či odmítnutí pachových konzerv a dožádání. Způsob a principy při praktické realizaci jsou v celé Policii České republiky rozdílné podle konkrétního pracoviště MPI. Samostatnou otázkou je pak likvidace nepřijatých odběrů, případně jejich skladování (většinou u těch dožádání, které byly vyřazeny či vráceny z důvodu administrativního určení podmínek pachové stopy). Tento postup musí být sjednocen v rámci celé policie a jeho dodržení musí být vyžadováno, kontrolováno a hodnoceno.

Zařazení pod vnější službou, resp. pod pořádkovou policií není vnímáno jako logické, zvláště proto, že je MPI považována za metodu kriminalistické techniky. Logičtější by bylo zařazení pod SKPV, resp. pod oddělení kriminalistické techniky a expertiz. Samozřejmě je nutné vzít v úvahu logistickou stránku věci, která by musela být zachována v původní podobě a organizačním uspořádání, aby nedocházelo k duplikaci činností. Tento organizační nesoulad je vnímán a je na něj poukazováno při soudních řízeních. Je na něm demonstrována nespojitost s ostatními formami kriminalistické techniky.

7.1.2 Provedení srovnání metodou pachové identifikace

a. Personální zajištění a materiálně technické vybavení

Na základě informací jsou některá pracoviště MPI velmi silně přetížena dožádáním ostatních organizačních článků a nestíhají rostoucí počet pachových konzerv porovnat. Problémem je nejen vzrůstající „nápad“, ale i doprovodné činnosti, které nutně zatěžují specialisty MPI. Jsou to činnosti spojené s administrativou (přebírání konzerv a dožádání, zpracování dožádání, evidence v ETŘ atd.), dále nutnost sterilizace nástrojů a pomůcek. Nejsou stanoveny parametry, které by určily optimální personální podmínky pro každé pracoviště. V rámci diskuse se objevil požadavek na laboranta/ASP, který by činnosti při přejímce vzorků a přípravě laboratorního skla za specialisty MPI převzal a ti by se soustředili na provádění MPI a výcvik psů. Tento požadavek byl opakovaně zasílán. Na jednom KŘP je již taková pracovní pozice zřízena. Dříve byla stanovena minimální délka služebního poměru, v současnosti již žádné předpoklady stanoveny nejsou.

Současný stav a vybavení některých pracovišť MPI je silně nevyhovující. Stav je dán dlouhodobým poddimenzováním rozpočtu a také rozdílnou rozpočtovou politikou KŘP. Na základě individuálního přístupu a rozhodnutí jednotlivých KŘP byla stanovena míra saturace a zajištění vhodných podmínek. Existuje velmi výrazná rozdílnost těchto podmínek, které mají vliv na provádění MPI na tom kterém KŘP. Zásadní nesrovnalost je také v tom, že stavebně technické podmínky většiny pracovišť neumožňují některé techniky provádění MPI a při změně metodiky by musela tato pracoviště být upravena. Dalším rizikem je nejednotnost podmínek v celé Policii České republiky, a tím nemožnost garance standardu provádění MPI pro soudní jednání. Jsou stanoveny určité

standardy stavebně technického vybavení, ty jsou však aktuálně upraveny podle skutečného stavu pracovišť a podle ekonomické situace jednotlivých KŘP, nikoli podle objektivní potřeby. Z hlediska jednotnosti provádění metody je žádoucí, aby byly nově stanoveny podle objektivní potřeby a zajistit jejich dodržení. Na druhou stranu je nutné poznamenat, že z hlediska stavu jednotlivých pracovišť se musí postupovat obezřetně, protože přísné stanovení standardů bude vyžadovat větší finanční prostředky. Pokud tyto prostředky nebudou vynaloženy a pracoviště těchto standardů nedosáhne, je zde riziko využití pro napadení spolehlivosti provedeného srovnání MPI ze strany advokátů.

Poměrně výrazným problémem je skladování pachových konzerv. Vzrůstající četností dožádání od pracovišť SKPV jsou sklady přeplněny a konzervy jsou umístěny na rozličných místech po celém pracovišti MPI, což odporuje obecné právní úpravě ochrany osobních údajů (osobní údaje jsou z pachových konzerv volně dostupné). Nyní je povinnost skladování 2 roky. Neexistuje jednotný postup pro sledování již „nepotřebných“ pachových konzerv, které by bylo možné vyřadit (případ byl již uzavřen atd.). Některá pracoviště volí formu vytvoření seznamu pachových konzerv a předání k ověření na pracoviště SKPV. Řešením by bylo centrální automatizované ověřování (např. s využitím ETR) za součinnosti SKPV. Jedním z návrhů ohledně kapacit skladů je, že by se konzervy skladovaly tam, kde dojde k jejich odběru (na KŘP – dceři či na územních odborech). To by znamenalo vytvoření řady prostor se skladovacími podmínkami, vyžadovanými pro tento účel IAŘ.

Co se týká pomůcek pro odběr, byl problém popsán ve výše uvedeném oddíle. Vybavení není jednotné a ani nezajišťuje standardní požadované charakteristiky. Tyto charakteristiky by měly být centrálně stanoveny a zajištěna jednotnost vybavení, popř. zajištěn centrální nákup a vyřešena otázka efektivity použití vícenásobně použitelných nástrojů s nutností jejich sterilizace nebo zajištění jednorázových nástrojů a pomůcek. Nejednotnost ve vybavení a jejich charakteristikách je rizikem pro aplikační praxi MPI a může být napadána z důvodu nespolehlivosti konkrétních podmínek pro zajištění stop a provedení srovnání.

b. Průběh a formy MPI, jejich rizika

Je nutné konstatovat, že formy provádění MPI jsou na jednotlivých KŘP rozdílné ve všech částech procesu MPI (nastavení doplňkových pachových konzerv, načichávání, způsob vedení psa, formě založení pachových konzerv, v počtu srovnání a využitých psů na srovnání i v administrativě srovnání). To je dáno podmínkami na konkrétních pracovištích, osobními zkušenostmi a vlastní invencí jednotlivých specialistů, přístupem vedení speciálních kynologických činností, parametry individuálního výcviku a dalšími faktory. Tato nejednotnost praxe provádění srovnání, která není vůbec postižena normativní úpravou, je klíčovým rizikovým faktorem aplikační praxe MPI. Pokud nejsou jednoznačně stanoveny jednotlivé techniky aplikace MPI a podmínky jejich využití (materiálně technické, výcvikové, dle individuality psa a psovoda) nelze garantovat jednotný výstup z MPI v Policii České republiky a může být proto napadána spolehlivost celé metody pro potřeby trestního řízení.

V rámci diskuse bylo ze strany specialistů MPI zpochybněno použití jednotné techniky provádění MPI s odkazem na individualitu psa a konstatováno, že mají být ale jednoznačně stanoveny podmínky pro použití všech aplikovaných jednotlivých variant postupu.

Pachové konzervy si psůvodi zakládají sami. To je v rozporu s obecně známým vlivem „Clever Hans“ fenoménu²⁷, který specialisté MPI, ale také soudní znalci a obhájci znají. Specialisté MPI ho jako riziko převážně nevnímají. Dle jejich sdělení jej lze eliminovat výcvikem a volným zabráním ovlivňování psa psůvodem. Vnímají ale, že policie musí reagovat na požadavky k posílení spolehlivosti. Pokud by byla stanovena nutnost si zakládat navzájem, došlo by k dalšímu navýšení činností již tak mnohdy přetížených pracovišť MPI a zvýšení časové náročnosti srovnávání. Vrcholné metodické pracoviště odbor služební kynologie a hipologie (dále jen „OSKH“) služby pořádkové policie tento fenomén vnímá jako velké riziko ve spolehlivosti MPI, které je nutné eliminovat změnou metodiky. Pokud by došlo ke změně metodiky, je nutné ji řádně připravit a odzkoušet, aby nedošlo k vážnému narušení efektivity provádění MPI v současnosti.

Chybí centrální aktivita v oblasti sjednocování postupů v oblasti MPI. Na druhou stranu bylo upozorněno na individualitu každého psa, kdy není často vhodné aplikovat striktně dané parametry (velikost kóji, teplota, vlhkost, vzdálenost sklenic atd.). Mezi specialisty MPI existuje dle jejich sdělení poměrně dost invence a ochoty se podílet na komunikaci, ujednacení společné praxe a k vývoji spolehlivosti MPI. Je proto nutné zapojit specialisty MPI do komunikace ohledně sjednocení řešení MPI v celé Policii České republiky a využít zkušeností a know how jednotlivých pracovišť. Právě pravidelná komunikace a vyměňování si poznatků z praxe, je nutné považovat za nezbytnou podmínku pro další rozvoj aplikace MPI. Dále je nutné, poté, co dojde ke sjednocení podmínek pro provádění MPI v Policii České republiky, zajistit formou komunikace Policejního prezidia České republiky s nejvyšším státním zastupitelstvím a soudní soustavou sjednocení náhledu orgánů činných v trestním řízení na provádění MPI v rámci trestního řízení jako důkazního prostředku. Jednotné stanovisko Policie České republiky, které vznikne na základě doporučení týmu MPI, tomu velmi výrazně napomůže.

Případné změny v metodice MPI (zakládání jinou osobou, definování jednotlivých forem MPI atd.) se musí odrazit ve výcviku a ověření změn.

c. Výsledky MPI, zatíženost, hodnocení

V poslední době se dle sdělení služebních kynologů výrazně zvýšil objem porovnávání. Existují různé přístupy, jak zvýšenému počtu čelit. Tyto varianty jsou uvedeny výše. To má za následek přetíženost specialistů MPI, prodloužení lhůt potřebných k provedení dožádání, což má vliv na ofenzivnost trestního řízení, dále také na přeplnění skladovacích prostor. Má to také vliv na kvalitu provádění srovnání, která je neurofyziologickými hranicemi možností služebních psů. Matky (KŘP) mnohdy evidují nezáměr dcer (KŘP) o podmínky práce na pracovištích MPI. Je obtížné je „filtrovat“ a omezovat v jejich požadavcích – těžko přistupují na spolupráci při řízení požadavků. Jedno KŘP – dcera začalo s budováním vlastního pracoviště MPI, jako reakce na přetíženost pracoviště na KŘP - matce. Ze strany KŘP bylo požadováno řešení na policejním prezidiu, ale prozatím nebylo komplexní řešení stanoveno.

Systém hodnocení MPI není centrálně stanoven a z dostupných informací jej nelze ani jednoznačně popsat. Kvantitativní hodnocení podle počtu čísel jednacích nelze individuálně srovnávat, pouze v souhrnu za pracoviště. Tím by měly být eliminovány extrémy. O něco lepší je porovnávání dle počtu provedených srovnání.

---

²⁷ Jde o mimovolní ovlivnění zvířete jeho cvičitelem.

Ke srovnání pomocí MPI je využívána odhadem zhruba jedna třetina odebraných pachových stop. Byla již přijata některá opatření k automatickému vyřazování pachových stop a jejich likvidaci po uplynutí lhůty (2 roky), pokud není vyžadováno zvláštní prodloužení této lhůty. Řešením se skutečně jeví automatizace v rámci informačního systému a využívání ETŘ. Zatím ale tato praxe nefunguje, chybí systémové centrální řešení. Problémem je, že policejní orgány nejsou často na požadované úrovni informováni o nakládání s pachovými stopami, především v oblasti dokazování.

d. Doprovodné činnosti

Pro specialisty MPI je nutné věnovat podstatnou část doby služby na doprovodné činnosti nesouvisející s k MPI. Dle vyjádření specialistů MPI z doby služby je věnováno čistě na srovnávání pachových konzerv, tedy odborné činnosti, pouze asi 20 %. Zbytek zaberou ostatní činnosti (péče o psa, sterilizace peánů a konzerv pro útvary, administrativa, svoz pachových konzerv, údržbářské činnosti na objektech (!!!)).

e. Administrativa, evidence a informační systémy

Evidence a administrativa MPI je prováděna v nejednotném informačním prostředí. Aktuálně jsou využívány dva typy SW, jejichž funkcionalita neumožňuje analyzovat vložená data, který vykazuje poruchovost a nestabilitu, jejichž důsledkem je zpoždování zápisů dat a někdy i jejich ztráta. Data je pak nutno znovu manuálně doplnit. SW pracuje na platformě IS DOS a doba odezvy je dlouhá. Zásadním nedostatkem je neexistence centrálního informačního systému, umožňujícího celostátní využití práce konkrétních pracovišť MPI. Není tak možné využít informační podporu k propojení případů mezi jednotlivými KŘP. Padl návrh na vytvoření nového SW, který by tiskl protokoly a současně hlídal osoby manipulující s OPS a OPV aby nedošlo k nežádoucímu přenosu pachů a zpochybnění postupu při procesu MPI. Obecně lze říct, že informační prostředí neposkytuje potřebná data pro řízení a pro podporu sdílení, provázání a vytěžování informací z oblasti MPI. Není ani vyřešen systém evidence v ETŘ, kdy se podle sdělení pracovníků MPI jedná spíše o zátěž, protože je manuálně řešeno vkládání fakticky duplicitních dat, hledání vyškolených pracovníků, provazování případů, vyřazování stop a vylučování shody policistů na místě činu a při odběru PVO. To vede k zdoluhavému vyhledávání, chybovosti a nemožnosti využívat data pro komparaci informací. Problém informatického prostředí také zásadně ovlivňuje efektivnost činností specialistů MPI a samozřejmě kvalitu jejich výstupů.

Obecně lze k administrativě a evidenci opět říct, že není jednotná. KŘP přichází s vlastními řešeními, která nejsou sjednocována. Proto jsou využity rozdílné formulace a kostra odborných vyjádření atd. Je to samozřejmě dáno také rozlišnými podmínkami a přístupem orgánů činných v trestním řízení, ale je nutné toto sjednotit a identifikovat nejlepší praxi a stanovit podmínky využití rozdílných přístupů. Měly by být využity zkušenosti jednotlivých KŘP a požadavky orgánů činných v trestním řízení a sjednocena forma výstupů z pracovišť MPI, jinak to může být opět rizikový faktor, protože nejednotnou úroveň či absence jinde uváděných faktů a informací mohou opět napadnout zástupci obhajoby ve smyslu nespolehlivosti metody. Jednoznačnou potřebou v této oblasti se jeví zavedení moderního, centrálního a on-line propojeného informačního systému, jehož funkcionalita by odpovídala potřebám pracovišť MPI.

f. Výcvik a vzdělávání

V rámci vzdělávání je nutné upravit a sjednotit systém výcviku (bylo uvedeno výše) a také obsah a formu informací, které poskytují v rámci školení specialisté MPI dalším zainteresovaným stranám (kriminalističtí technici, příslušníci SKPV či vedoucí pracovníci). Je tedy nutné systémově řešit vzdělávání všech subjektů v MPI (kriminalističtí technici, SKPV, specialisté MPI a vedoucí pracovníci). Pokud toto nebude jednotné, rozdílnosti se budou postupně zvýrazňovat jak v přístupech v rámci aplikace MPI, tak také v pohledu na její využití v trestním řízení. Dalším podstatným aspektem je příprava specialistů MPI na soudní jednání. Je nutné opět centrálně a jednotně upravit přípravu na efektivní hraní role odbornosti MPI před soudem.

g. ostatní

Ze sdělení pracovníků MPI by v rámci standardizace procesu MPI bylo vhodné uvažovat o atestaci či akreditaci pracovišť, což by významně posunulo MPI ke standardizaci a garanci výstupů. Je nutné podporovat vědecko-výzkumné aktivity. MPI nabízí mnoho podnětů, které mohou být řešeny nejen v rámci bezpečnostního výzkumu, ale také formu projektů z mimorozpočtových zdrojů (např. otázka destrukce pachové stopy, technologie zajištění a uchování pachu atd.).

7.1.3 Využití výstupů srovnání

Srovnání provedené v rámci MPI je považováno za nepřímý důkaz, nelze tedy postavit důkazní situaci pouze na MPI. Státní zástupci se na pachové srovnání dívají skepticky z hlediska jeho důkazní hodnoty. Pokud je důkazní situace zřejmá a stačí pro obžalobu, někde od vyhodnocení pachových stop upouštějí, jinde je provedení srovnání striktně požadováno. Bylo by vhodné tuto praxi sjednotit.

Mezi oblastmi napadanými v rámci soudního jednání převládá oblast identifikace a zajištění pachových stop (dodržení předepsaných postupů, možnost přenesení pachu a jednotnost postupu v policii). Dle informací od státních zástupců je v řízení před soudem ze strany obhájců dále napadán postup při odběru pachového vzorku osoby. Je namítána jak způsobilost policistů, kteří PVO odebírají (že není ze spisového materiálu zřejmé, že činnost prováděl řádně proškolený policista), tak i dodržení přesného postupu odběru včetně účasti další osoby. Dále je napadána normativní úprava MPI v Policii České republiky. Pokyn ředitele služby pořádkové policie není vnímán jako závazný a nelogický z hlediska zařazení MPI (jako kriminalistické techniky).

Advokáti se občas účastní provedení MPI, ale není to nějak významné. Pracoviště jsou většinou na tento případ vybavena (monitorovací technika) a po zhlédnutí není MPI ze strany advokátů napadána.

Dalším problémem je, že někteří soudci MPI přirovnávají k rekognici. Jenomže MPI nelze opakovat (je to neopakovatelný úkon na rozdíl od rekognice). Nahlížení na tento postup by se mělo sladit jak s NSZ, tak soudní soustavou. Specialisté MPI požadují, aby se systémově upravila zpětná vazba od zadavatelů. Je to nutné z hlediska ukončení práce na spisu a nepotřebnosti provedení pachového srovnání, dále je potřeba rychlé součinnosti při zkráceném přípravném řízení a při závažných trestných činech. Tato zpětná vazba by byla také součástí hodnocení metody jako takové.

8. Mezinárodní srovnání

Výstup minitýmu za oblast mezinárodního benchmarkingu

Příprava na srovnání

Prostřednictvím odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia České republiky byly osloveny evropské policejní sbory. Oslovení bylo provedeno jednak oficiální cestou (zdvořilostní dopis) tak i za využití styčných důstojníků Policie České republiky působících v daných zemích.

Po policejních sborech byly požadovány odpovědi na otázky týkající se MPI – především týkající jejích provádění s ohledem na objektivitu a její postavení v trestním právu.

Otázky sestavili členové minitýmu a ještě před odesláním zahraničním partnerům, je konzultovali s Ing. Slabým (odbor služební kynologie a hipologie) a JUDr. Kloubkem Ph.D, soudním znalcem.

Na naše dotazy odpovědělo 7 států. Odpovědi z jednotlivých policejních sborů byly vzájemně porovnávány a byly v nich hledány vzájemné shody (pokud byly) nebo protiklady. Z těchto odpovědí bylo vytvořeno krátké shrnutí.

Vzhledem k tomu, že odbor mezinárodní spolupráce nestihl z časové vytíženosti přeložit došlé odpovědi, byly překlady odpovědí provedeny vlastními silami oddělení KSK Policejního prezidia České republiky. Překlad nemusí být doslovný, ale obsah a hlavní sdělení zůstaly zachovány.

Provedené porovnání odpovědí z policejních sborů

Na náš dotaz k MPI odpověděly následující státy: Francie, Polsko, Rusko, Rumunsko, Švýcarsko, Bulharsko, Španělsko, Lotyšsko.

Švýcarsko a Španělsko odpověděly, že MPI neuvžívají, protože není tamními soudy přijímána jako důkaz. Psi používají jen k operativním úkonům jako vyhledávání drog, výbušnin, akcelerantů hoření apod. Dále následují odpovědi ostatních států po jednotlivých otázkách.

1. Jaké předpisy (obecně závazné, vnitřní) upravují aplikaci MPI?

Francie

Jedná se o předpis vypracovaný pracovní skupinou vytvořenou pod záštitou Interpolu v roce 2002 a složenou ze zástupců evropských zemí, které používají při své práci policejní psy.

Rumunsko

Aplikace MPI je upravena vnitřními předpisy rumunské policie.

Lotyšsko

Odorologickou metodu provozuje úsek forenzní (soudní) služby. Podle forenzního práva musíme naše metody popsat, nechat je potvrdit a registrovat ve forenzním úřadě (spadajícím pod ministerstvo spravedlnosti, který je úřední orgán pro sledování práce forenzních expertů a forenzních institucí, kterým vydává odborná soudní osvědčení a znovu-osvědčení). Jedná se o interní metodu, kterou jsme sestavili dle našich pracovních podmínek, výcvikové praxe a zkušeností. Metoda byla schválena. Experti postupují dle forenzního zákona, trestně-procesního zákona a interních pokynů. Odorologické zkoušky (odorologické expertízy) provádí komise expertů (nejméně dva certifikovaní experti). Experti jsou osoby s vyšším/vysokoškolským vzděláním se znalostí ve specifické oblasti, se zkušenostmi v policii a kynologickými znalostmi a jsou přezkoušeni a registrováni v seznamu soudních znalců vedeném forenzním úřadem. Tento seznam je veřejný. Může se stát, že psovod se psem vycvičeným k pachové identifikaci nemá statut experta (expertní kandidát nebo něco podobného). v takovém případě osoba pracuje pod odborným dohledem certifikovaného experta.

Rusko

Soudní expertiza pachových stop člověka v Ruské federaci se uskutečňuje v odborně-kriminalistických útvech orgánů MV na základě usnesení o určení expertízy pachových stop člověka podle zákona Ruska č. FZ - 73 „o státních soudně-znaleckých činnostech v Ruské federaci“, trestně-procesním zákoníkem Ruska, příkazu ministra MV Ruska, stanoví činnost expertně-kriminalistické služby, a také schválený a odsouhlasený metodickými výbory VNII MV SSSR – EKC MV Ruska činnými metodicky doporučením. (Podbarvené zkratky uvedené ruským zpracovatelem odpovědi nebyly identifikovány k překladu)

Polsko

Metodika vedení výzkumu Osmologie – odorologie – vnitřní nařízení

Bulharsko

Hlavní směrnice, možnosti a způsoby, metody pro sběr důkazů a jejich aplikace v pachové identifikaci v trestním řízení u soudu a policejní práci jsou stanoveny ustanoveními v zákoně o trestním řízení u soudu. v souvislosti s legislativními výnosy ředitel forenzního vědeckého institutu, Ministerstvo vnitra Bulharské republiky, schválil metodologii pro sběr důkazů, skladování a práci s odorologickými stopami

RESUMÉ

Jedná se o vnitřní předpisy, které se v mnohých případech opírají o jiné zákony

2. Upravují právní předpisy konkrétní případy či skutky nebo hranici závažnosti případů či skutků, u kterých lze aplikovat MPI?

Francie

Ano, ve skutečnosti pracujeme pouze na kriminálních případech nebo na závažném protiprávním jednání.

Ve Francii existuje trojí klasifikace trestných činů (dle stupně závažnosti: přešůpek, přečin, zločin) s různou příslušností soudů k jejich rozhodování.

Rumunsko

Rumunská legislativa nijak nespécifikuje případy či skutky, u kterých lze MPI aplikovat.

Lotyšsko

Ne, to neříká. Záleží na místě činu a rozhodnutí zda odebrat pach z místa činu nebo ne je na odborném pracovníkovi pracujícím na místě činu. Nemáme pevná pravidla týkající se druhu trestné činnosti. Samozřejmě, že soudní přezkum se provádí pouze v případě, že existují podezřelé osoby. Pachové stopy mohou být odebrány z místa činu a to i v případech, pokud neexistují žádné podezřelé osoby, v době provádění ohledání místa činu.

Rusko

Expertní zkoušky pachových stop člověka nachází svoje použití při odhalování a vyšetřování vražd, znásilnění, loupeží, krádeží, loupežný útoků apod. v posledních letech se šíří pokusy po využití výsledků znalců na zkoušky pachových stop člověka v boji s trestnými činy, spojenými s nezákonným obchodem narkotických prostředků a psychotropních látek.

Perspektivní využití výsledků olfaktorického zkoumání je v odhalování a vyšetřování únosů lidí, trestných činů teroristických, extremistických a korupčních směrů – ve všech případech, kdy při přípravě a dokonání trestných činů jsou podmínky pro zkoumání pachových stop člověka na předmětech, patřících k dění trestného činu.

Polsko

Ne. Metodika je použitelný pro všechny druhy trestné činnosti.

Bulharsko

Naše právní předpisy nestanoví konkrétní výčet zločinů nebo případy, ve kterých se má pachová identifikace použít. Je na vyšetřovateli, kteří mají případ na starosti odhadnout, zda pachová identifikace je v případě nutná. Vedoucí přípravného nebo běžného vyšetřování na starosti, aby posoudil pravděpodobnosti pachové stopy pachatelů, které se můžou nacházet na místě činu. Na základě jejich rozhodnutí jsou pachové stopy shromažďovány a uchovávány v laboratořích. v praxi pachová identifikace může být použita ve všech trestních věcech.

RESUMÉ

Nikdo nevedl zákonem nebo jiným předpisem stanovené omezení použití této metody. Většinou rozhoduje vyšetřovatel dle závažnosti a okolností případu

3. Jsou výsledky MPI v rámci vyšetřování nebo soudního řízení orgány činnými v trestním řízení považovány za přímý důkaz, indicii nebo například pouze za podpůrný operativně pátrací prostředek? (v případě, že toto postavení není vymezeno, jaké je využití v praxi)

Francie

Podle francouzského trestního práva jde o důkaz, jehož použití závisí na rozhodnutí soudu v každé konkrétní věci.

Rumunsko

Výsledky MPI nejsou považovány v Rumunsku za přímý důkaz, jedná se o indicii, resp. podpůrný operativně pátrací prostředek.

Lotyšsko

Soud hodnotí důkazy v komplexu s ohledem na všechny skutkové okolnosti trestní věci. Tam jsou hodnoceny různé překážky: jak a proč je pachová stopa pořízená na místě činu, jaké jsou výsledky ostatních expertíz, svědků, odůvodnění podezřelého, komentáře a vysvětlení výsledků ze strany odorologických odborníků předvolaných k soudu atd. Ale vždy existují i jiné důkazy. Zatím nemáme případy, kdy by pouze podle tohoto druhu důkazu došlo k odsouzení.

Rusko

Výsledky identifikace zkoušek pachových stop člověka se již více než čtvrt století používají u soudu jako zdroj dokazování zodpovědnosti osob při spáchání trestných činů. Dlouholetá vyšetřovací a soudní praxe potvrzuje spolehlivost a prokazuje významnost závěrů výsledků expertizy předepsaného druhu, o čemž svědčí přijetí výsledků expertizy pachových stop člověka jako důkazů soudními kasačními instancemi, včetně Nejvyššího soudu Ruska. Údaje, získané při provedení soudní expertizy pachových stop člověka na základě ruských metodik, se používají při zdůvodnění rozsudků okresními a městskými soudy, při projednávání apelačních stížností, na které se každoročně odvolává Nejvyšší soud Ruska. Jak se zdůrazňuje v pokynu předsedy vyšetřovacího výboru Ruské Federace generálplukovníka justice A. I. Bastrykina z 11. 08. 2011 č. 8/208 "O zdokonalování organizace použití pachových stop člověka při vyšetřování trestných činů", během studia vyšetřovací praxe použití výsledků expertizy pachových stop člověka během dokazování bylo zjištěno, že závěry expertizy pachových stop člověka ani jednou nebyly soudními instancemi shledány jako nepřípustné důkazy.

Polsko

V trestním řízení jsou pachové stopy považovány za důkazy

Bulharsko

V současnosti nelze v případech, použít pachovou identifikaci jako přímý důkaz při trestním řízení před soudem. v praxi existují případy, ve kterých soud prvního stupně nepoužije pachovou identifikaci v hlavním líčení a po té soud vyšší instance nebo státní zastupitelství pachovou identifikaci provede. To by mohlo být považováno za výmluvné svědectví o tom, jak významná pachová identifikace je pro vyšetřování trestného činu, a zejména k ustanovení pachatele na základě jeho jedinečného pachu

RESUMÉ

Ve všech státech mimo Rumunsko je pachová identifikace brána soudy jako důkaz. Intenzita tohoto důkazu je ale před soudy různých států jiná.

4. Je normativně upravena povinnost poskytnout obhájci obviněného možnost být přítomen provedení srovnání pachových stop v rámci MPI? Je takový přístup rozdílný v jednotlivých fázích trestního řízení (před a po sdělení obvinění)?

Francie

Ne, obhájce se účastnit provedení srovnání pachových stop nemůže.

Rumunsko

V případě podání žádosti může obhájce obviněného být přítomen provedení srovnání pachových stop v rámci MPI.

Lotyšsko

Podle TR Lotyšské republiky je to přípustné a může být provedeno. Rovněž jsme takovou praxi měli. Vyhodnotili jsme, že je vážně obtížné toto zorganizovat a že tato situace máte psy, když je neznámá osoba v místnosti v blízkosti pracovního sálu (výstavba naší budovy neumožňuje jít se psem do pracovního sálu, aniž by se dostal do kontaktu s návštěvníkem).

Celý proces forenzní zkoušky odorologie je natočen na video, takže můžeme prokázat, soudci nebo soudu, co bylo vykonáno a jak.

Rusko

V souladu s § 5 článku 198 trestně-procesního kodexu Ruské Federace (UPK RF) pro podezřelého, obžalovaného, je přípustné, aby se účastnil s povolením vyšetřovatele při realizaci soudní expertizy. Zároveň s tím, § 5 článku 58 UPK RF dává právo obhájci podezřelého, obžalovaného, při existenci povolení vyšetřovatele, účastnit se provedení expertních zkoušek.

Polsko

Ano, pokud si vyhradí svou přítomnost

Bulharsko

Většina pachových identifikací byly použity v přípravném řízení v rámci šetření před obviněním. Vzhledem k této skutečnosti není zvykem, aby byl právník obviněného přítomen při srovnání pachových stop. Podle naší legislativy obhájce, vyšetřovatel a státní zástupce mohou být přítomni při provádění pachové identifikace

RESUMÉ

Přítomnost obhájce je nejednotná. Od striktního zákazu přes potřebu souhlasu od vyšetřovatele až k oprávnění dané zákonem.

5. Je dle příslušných právních předpisů přípustné, aby psovod provádějící se psem srovnání pachových stop pomocí MPI v konkrétním případě:

- a) byl předem informován o povaze případu, identitě podezřelého / obviněného a ostatních důkazních prostředcích;**

Francie

Ano, psovod může být předem informován o povaze případu a identitě podezřelého/obviněného. Stejně tak tomu ale být nemusí a nic se na věci nemění.

Rumunsko

předpis aplikovaný rumunskou policií toto neumožňuje

Lotyšsko

Ano, odborník ví některé detaily trestného činu, aby získat lepší povědomí, o místě činu a jaký druh pachového vzorku jsme se dostali. Tato znalost může zvýšit úsudek, o kvalitách zpracování vzorku z místa činu, nebo jaké obtíže mohou vzniknout pro psí práci.

Známe totožnost podezřelého - věk, pohlaví, případně specifický profil (např. je vězeň, nebo ne, případně určitou profesí).

Rusko

Není zodpovězeno

Polsko

Experti mohou znát fakta případu (ne psovodi) ale není povinné

Bulharsko

Psovod je předem informován o povaze vyšetřování případu a totožnosti podezřelé/ obviněné osoby, protože zajištěné pachové stopy přijaté do laboratoře ke srovnávací zkoušce, jsou popsány v registru, který vedou psovodi. Toto jsou maximální údaje poskytnuté psovodu a není informován o dalších okolnostech v přípravném vyšetřování nebo jiných zajištěných důkazech k případu

RESUMÉ

Praxe je nejednotná. Striktní zákaz (Rumunsko), lhostejný postoj ke znalostem (Francie) selektivní a odůvodněné znalosti u ostatních států.

b) vybíral doplňkové pachy, které slouží ke zvýšení objektivitu výsledků pachové komparace;

Francie

Ano, řady srovnávaných pachových konzerv jsou koncipovány tak, aby byla zajištěna co možná největší objektivita.

Srovnávané pachové stopy jsou odebírány v co nejbližší časové souvislosti s pachovými stopami zajištěnými u podezřelého nebo podezřelých osob. Navíc osoby, které jsou předmětem provedení srovnání pachových stop, mají stejné pohlaví jako podezřelý nebo podezřelé osoby. A v neposlední řadě se snažíme zajistit, aby byla vytvořena směsice kuřáků a nekuřáků.

Rumunsko

doplňkové pachy jsou ke zvýšení objektivitu používány, otázku, zda je psovod provádějící identifikaci může vybírat, rumunská strana nezodpověděla.

Lotyšsko

Znalost pod písm. a) někdy může být použit ke zvláštnímu výcviku psů, u nichž se předpokládá použití, pro kontrolu toho, že pes je schopen pracovat s pachovým vzorkem, který napodobuje skutečnost (samozřejmě, doplňky (plánované) a "podezřelí" použití pro takový výcvik nejsou spojeni s případem). Například: místo činu se vzorkem pachu s pozadím paliva - to mate psa nebo pes nekvalitně očichává (někdy s tím psy neradi pracují), trestný čin s pachovými vzorky velmi mladých lidí - dětská účast - můžeme udělat výcvik pomocí dalších dětí a vidět, jak pes pracuje s pachy dětí atd.

Poměrně často klademe dovnitř skleněné nádoby zločinného pachového vzorku sterilní kovové trubky, aby byla přítomna čichání spolu s vatovým tamponem. Věříme, že někdy to může pomoci psu (systava se skládá z řady 6 kovových trubek, z nichž každá obsahuje pach jedné osoby: 5 doplňků (Plánovaných) a 1 podezřelý).

Rusko

Oba experti, kteří se účastní na realizaci expertízy, se mohou zúčastnit přípravy kontrolních odborných vzorků pro srovnávací řady objektů

Polsko

Ne. Toto smí provádět pouze expert osmologie/odorologie.

Bulharsko

Psovod řídící zkoušku může vybrat další pachové stopy, které se používají za účelem zvýšení úrovně objektivní pachové identifikace, ale tato činnost se provádí pomocí asistenta, kterým může být jiný psovod nebo vedoucí laboratoře. Je důležité, důstojník, který je porovnání stopy a důstojník, který uspořádává pachové vzorky, byly různé osoby dle přijaté metodiky

RESUMÉ

Většinou je přípustné (mimo Polska), aby se psovod podílel na výběru doplňkových pachů.

c) byl informován o pozici srovnávané pachové stopy v řadě pachových konzerv?

Francie

Ne, psovod pracuje naslepo, to znamená, že nezná pozici srovnávané pachové stopy v řadě pachových konzerv.

Rumunsko

předpis aplikovaný rumunskou policií toto neumožňuje

Lotyšsko

Psovod nezná umístění podezřelého pachu (testovaného pachu)

Rusko

Odborník řídící psy není informováno sledu rozmístění objektů v porovnávací řadě.

Polsko

Ne. To smí vědět pouze expert osmologie/odorologie.

Bulharsko

V první řadě psovod nesmí znát pozici porovnávané pachové stopy mezi pachovými stopami. Neúčastní se procesu aranžování pachových vzorků. Po vstupu do místnosti pro pachovou identifikaci, psovod a jeho pes již nesmí odejít, jinak si pes může myslet, že skončil svou úlohu, a to by mohlo vést k jeho zmatení. Pes provádí pachovou identifikaci několikrát, protože vzorky jsou přemísťovány nebo pachová stopa z místa činu je vyňata z řady vzorků (tzv. nulová varianta)

RESUMÉ

Všude je striktně zakázáno, aby psovod znal pozici vzorku.

- 6. Je přípustné, aby psovod kromě přímého srovnání pachů pomocí psa prováděl v daném případě i další činnosti, např. manipuloval s pachovými vzorky osob a s OPS dotčeného případu, pokud ano, v jaké fázi (příjem stop, skladování, příprava pachových stop pro srovnání apod.) a jakým způsobem.**

Francie

Ano, je možné, aby psovod manipuloval s pachovými vzorky. V tomto případě postupuje opatrně, to znamená, že používá nitrilové rukavice, sterilní pinzety, aby tak zabránil možnému kontaktu se vzorky. Nicméně je snaha vyloučit psovoda z přípravné fáze, aby byla zajištěna co možná nejvyšší objektivita.

Rumunsko

Rumunské předpisy neumožňují, aby psovod kromě přímého srovnání pachů pomocí psa prováděl v daném případě i další činnosti

Lotyšsko

Všechny pachové vzorky jsou skladovány v uzavřených skleněných nádobách, takže psovod se může dotknout sklenic, když popisuje přijatý materiál a uskladňuje jej.

Sestavu pro zkoušku připraví asistent, který manipuluje se vzorky pachů s použitím jednorázových vinylových rukavic a sterilní pinzety (pro každý pachový vzorek - kovová trubka použije samostatnou pinzetu). Na startovací polohy psovod dává psovi čichat cílový vzorek (vzorek pachu z místa činu) s použitím jednorázových vinylových rukavic na jedné ruce (druhou ruku drží psovi čumák) a bere „načuchávací“ vzorek sterilní pinzetou. Psovod může předem připravit držáky pachových vzorků: umístit kovové desky - držáky pachových vzorků na podnož, na které bude asistent později umísťovat pachové vzorky.

Jeden mladý pes je vyškolen v čichání kovových trubek, které jsou umístěny v otevřených sterilních sklenicích (sklenice jsou umístěny ve speciálních kovových úchytech). Psovod tohoto psa můžete umístit držáky a sterilní otevřené sklenice sobě (používá vinylové rukavice), poté asistent umístí pachové trubky do sklenic.

Během výcvikového procesu se psi přirozeně seznámí s pachy všech lidí pracujících v našem útvaru. Tak jsou psi přizpůsobeny k možnému pachovému pozadí asistenta. Psi jsou zvyklí na možnou přítomnost pachů obsluhy ve zkuševém sále, na držácích vzorků apod. (přizpůsobený ignorovat "pach majitele" na pozadí).

Rusko

Oba experti, kteří se účastní na realizaci expertízy, se mohou zúčastnit přípravy kontrolních odborných vzorků pro srovnávací řady objektů

Polsko

Ne. Toto smí dělat pouze expert Osmologie/odorologie.

Bulharsko

Psovodi z laboratoře se účastní v procesu přijímání a ukládání pachové stopy. Tato povinnost byla uvedena v bodě 5b. Důstojník, který porovnává stopy a důstojník, který provádí srovnání pachových vzorků, musí být různé osoby, jak vyplývá ze schválené metodiky

RESUMÉ

Pouze dva státy (Polsko, Rumunsko) striktně zakazují psovodům manipulovat se vzorky. Ostatní to na různých úrovních povolují – evidence a skladování či přípravu vzorků pro rozmístění.

7. Vylučuje způsob provádění MPI vliv tzv. Clever Hans fenoménu²⁸?

Francie

Ano, Clever Hans fenomén je během pachové identifikace vyloučen. Psovod pracuje naslepo, nezná tedy odpověď (pozici vzorků). Navíc, když pes postupuje po řadě porovnávaných vzorků, je zády k psovodu. Je tedy nemožné, aby od psovoda dostal nějaké signály či pokyny.

Rumunsko

Rumunské policejní předpisy upravující aplikaci pachové identifikace vylučují vliv tzv. Clever Hans fenoménu

Lotyšsko

Ano, odstranili. Psovod neví, kde je pachový vzorek podezřelého umístěn.

Rusko

Zkouška se provádí v podmínkách slepého pokusu.

Polsko

Ano. Psovod neví, jak jsou všechny pachové vzorky umístěny.

Bulharsko

Každý psovod si je vědom skutečnosti, že vycvičený pes vykoná svůj úkol, nebo poslouchá příkazy, které jsou podmíněny pochvalou a odměnou. Negativní vliv tzv. fenoménu Clever Hans je samozřejmostí, a to je důvod, proč organizovat pachovou identifikace takovým způsobem aby se co nejvíce zvýšila objektivita a spolehlivost zápachové zkoušky.

---

²⁸ (Clever Hans phenomenon – nevědomé ovlivnění reakce zvířete jeho cvičitelem, v našem případě tedy psa psovodem. Popsán na počátku dvacátého století Carlem Stumpfem (spolu s Oskarem Pfungstem) na základě experimentálního ověření údajné schopnosti koně Kluger Hans (Chytrý Honza) řešit aritmetické úlohy.

Psovod pouští psa v místnosti pro srovnání pachu, dává psu načichat stopu a dále příkaz "Hledej". Psovod nesmí opustit místnost, dokud pes provádí svůj úkol s výhledem na pochvalu a odměnu psa za dobře odvedenou práci. Po té se pes a psovod vrátí do výchozí polohy

V průběhu pachové identifikace je psovod povinen zůstat na svém místě a čekat než pes dokončí svůj úkol. Psovod nedává další pokyny během porovnávání s cílem vyloučit negativní vliv tzv. Clever Hans jevu.

RESUMÉ

Všechny státy vylučují ovlivnění výkonu psa Clever Hans efektem. Argumentují prováděním srovnání v podmínkách slepého pokusu. Někteří přidávají i další argumenty jako např. pouštění psa na volno.

8. Kolika psy je prováděno srovnání jedné pachové stopy, kolikrát je toto srovnání opakováno s ohledem na statistickou významnost pozitivních a negativních reakcí psa?

Francie

Pokud pes identifikuje jednu pachovou stopu, je povolán druhý pes k potvrzení identifikace prvním psem. v takovémto případě každý pes provede nejméně 2 identifikace a jednu řadu naprázdno (tzn., že pachová předmětná stopa není přítomna v řadě srovnávaných pachových stop, pes tedy nemá nic k srovnání a na konci řady se musí vrátit ke svému psovodu).

Aby byla potlačena každá negativní reakce ze strany psa, jeho pozornost, motivace a kapacita práce je před každým úkonem prověřována. Takto pak nedochází ke zmýlení ze strany psa.

Rumunsko

Srovnání jedné pachové stopy je prováděno dvěma psy, každý pes provede dvě cvičná srovnání a dvě srovnání skutečné stopy.

Lotyšsko

V každé zkoušce se používají tři psi. Závěr je dán na základě výsledků práce všech tří psů. Velmi zřídka, pokud vzniknou některé pochybnosti, může být použit i čtvrtý pes. Obvykle pes je poslán hledat dvakrát. Pokud pes vykazuje jasnou pozitivní reakci při prvním hledání, pak dostane odměnu a práci ukončí. Pes může ukázat nulovou reakci v prvním hledání a pozitivní reakci na druhém hledání, jestliže je reakce jasná, pak pes dostane odměnu a ukončí práci.

Obvykle dvě vyhledávání bez reakce na podezřelou osobu stačí pro ukončení práce psa s existujícím výsledkem pro tohoto psa, "nerozpoznal".

Když reakce není jasná, pak pes může být poslán na opakované vyhledávání. Psovod se rozhodne, zda pes potřebuje vícekrát opakovat vyhledávání nebo ne. Někdy může asistent žádat, aby psovod opakoval vyhledávání.

Výsledek je založen na práci tří psů. Odborníci používají video k analýze práce psů.

Rusko

Expertiza pachových stop člověka se uskutečňuje dvěma odborníky jedné specializace, kteří se spolu shodnou při funkční povinnosti při použití prostředků olfaktorického zkoumání v jeho analytických a srovnávacích fázích.

Počet použitých psů-detektorů ve zkoušce záleží nejenom od počtu referenčních objektů

a prověřovaných osob, ale také od řešení diagnostických úloh, zohledňuje se zvláštnost konkrétní zkoušky a okolnosti vzniku stopy, a také metodická doporučení pro tvorbu expertizy předepsaného druhu a může obměňovat od 3 do 12 a více zvířat.

Průměrně při zkoušce jednoho objektu se používá od 3 do 4 psů-detektorů.

Polsko

Minimum jsou dva psy. Každý pes musí označit minimálně třikrát pachovou stopu pro pozitivní srovnání nebo minimálně dvakrát pro negativní srovnání.

Bulharsko

Srovnání se provádí nejméně 2 (dvěma) psi u jedné pachové stopy a srovnání se zopakuje 5-6 (pět nebo šest)

S ohledem na pravděpodobnost je k vytvoření závěru, že je shoda mezi dostupnými soubory/vzorky a pachovými stopami z místa činu, pes musí vždy označit stejný vzorek při všech srovnáních. Během tohoto procesu se pozice vzorků mění a tzv. "nulová varianta" by také měla být provedena s cílem zvýšit objektivitu a spolehlivost pachové zkoušky. Poté je vše třeba zopakovat ještě jednou s druhým psem.

V pozitivním případě by nové srovnání mělo být uskutečněno, ale tentokrát je na startovní pozici umístěna určená pachová stopa a pachové vzorky od podezřelých či tzv. zkoumaných osob (nepodezřelých, v přípravném vyšetřování případu) jsou uspořádány v řadě.

Je třeba zohlednit, že pokaždé musí být dosaženo stejného výsledku

RESUMÉ

Počet psů pro provedení zkoušky jsou minimálně 2 (Rusko a Lotyšsko 3). Počet frekvencí se různí ale minimum pro všechny státy jsou dvě ostrá vyslání jednoho psa doplněná cvičnými nebo nulovými variantami.

9. Došlo v minulosti ke změnám v aplikační praxi MPI, vynuceným potřebou zvýšit spolehlivost MPI? Pokud ano, za jakých podmínek a jakým způsobem, popřípadě zda došlo k novému posuzování již uzavřených případů?

Francie

Ne.

Rumunsko

Do současné doby nenastala v Rumunsku situace, jež by si vynutila změny ve způsobu aplikační praxe MPI

Lotyšsko

V Lotyšsku byla metoda s použitím kovových trubek k odběru lidského pachy vynalezena v roce 2003.
- zbytek odpovědi nesouvisí s otázkou

Rusko

Základy ruských znaleckých metodik olfaktorického výzkumu neprodělali podstatných změn od 1989 r. Postupy zvýšení přesnosti a spolehlivosti daných metodik nedoprovázely jejich principiální změny,

v podstatě tohoto přehodnocení výsledků použití daných metodik v trestním soudním řízení nebylo zaregistrováno.

Polsko

Ano. Metodika byla vylepšena (například přidány další testy pro porovnání). Přezkoumání bylo provedeno pouze v nově nařízených jednáních.

Bulharsko

V souvislosti s vaší poslední otázkou, zda naše policejní orgány změnilы způsoby použití MPI s cílem zvýšit efektivitu této metody, Vám s potěšením oznamujeme, že změny v posledních 5 až 6 letech týkají materiálního a technického vybavení ne legislativy v této věci a netýkají se již uzavřených případů. Závěr pachového znalce je konečný a přehodnocení případu nedošlo. Změny v této věci byly aplikovány s cílem zvýšit efektivitu a přesnost pachového srovnání s ohledem na ztotožnění:

Začaly se používat sorbenty stejných rozměrů s cílem vyloučit pravděpodobnost chyb. Dříve experti na pachovou identifikaci používali sorbenty s různými rozměry. V dnešní době stejně jsou sorbenty na uchovávání pachových stop velikostně unifikovány. Počet kusů látky v balení (sada pro pachové srovnání) byla zvýšena, a to umožňuje provádět pachovou zkoušku s více psy

Test účelnosti/použitelnosti odebíraného pachového materiálu z podezřelých je povinný před pachovým porovnáním s ohledem na podstatu, zda je odebraný vzorek z nějakého důvodu atraktivní pro psa, což by mohlo odvádět jeho pozornost.

RESUMÉ

Státy se shodují, že nevyvstaly takové problémy, které by si vynutily razantní změny MPI. Pokud k nějakým změnám docházelo, byly to změny pozvolné a ty neměly dopad na již uzavřené případy.

Rizika české metody provádění pachové identifikace v porovnání se zahraničím

Při porovnání výsledků odpovědí s českými standardy provádění MPI zjišťujeme, že se v České republice jako v jediném státě (od kterých máme odpověď):

- neprovádějí zkoušky pachové identifikace metodou tzv. „slepé praxe“ (psůd není informován o poloze srovnávaného vzorku)
- je zkouška prováděna pouze jedním psem – u ostatních je minimum dva psi

U ostatních bodů je Česká republika na porovnatelné úrovni. (Extrémně nevybočuje z dodaných odpovědí.)

9. Závěry a doporučení

9.1 Identifikace hlavních rizik současné praxe MPI v Policii České republiky a jejích změn

Na základě výstupů z práce jednotlivých minitýmů a zpětné vazby od členů týmu MPI byla identifikována nejzávažnější rizika v aplikační praxi MPI. V rámci této identifikace bylo využito metody frekvenční analýzy výskytu konkrétních rizik v jednotlivých oblastech, posouzení závažnosti dopadů na hlavní účel MPI, komparace subjektivních názorů jednotlivých členů a odborného stanoviska odboru služební kynologie a hipologie Policejního prezidia České republiky jako metodického pracoviště.

Jako základní byla stanovena vazba k hlavnímu sdělení formulovanému na základě široké analýzy postojů jednotlivých subjektů podílejících se na procesu MPI a souvisejících procesech, analýzy právního prostředí a zjištěných potřeb Policie České republiky.

Policie České republiky chce využívat MPI jako důkazní prostředek, který je součástí metod kriminalistické techniky. Policie České republiky považuje MPI za významný nástroj dokazování v trestním řízení.

*Co se týká postoje ostatních subjektů, pak základním a nejdůležitějším faktorem je skutečnost, že justiční praxe v rámci dokazování sice tento nejnovější důkazní neodmítá, avšak často je v jednání před soudem v rámci dokazování poukazováno na množství okolností, které mohou vyvolávat pochybnosti o věrohodnosti výsledků konkrétní pachové komparace. V některých případech vycházejí tyto námitky z nedostatečného vzdělání autorů námitek v oboru kriminalistiky, zejména pak v problematice identifikace osob. Více námitek vychází z nedostatečných znalostí posuzovatelů v oborech **etologie a aplikované olfaktologie psa** speciálně vycvičeného k pachovým pracím. Námitky obhajoby mají v naprosté většině spekulativní charakter, jsou laické a jejich hlavním smyslem je zpochybnit tento důkazní prostředek „za každou cenu“, a to s cílem přesvědčit soud, aby výsledek pachové komparace nezačlenil do souboru použitých důkazů. Některé námitky justiční praxe však mají reálný základ a je proto nezbytné kriminalistickou olfaktoriku (MPI) v oblasti aplikovaného výzkumu, tvorby interních aktů řízení a výkonu kriminalistické praxe stále zdokonalovat. Rozhodující je, aby tento důkazní prostředek byl vnímán jako věrohodný především justičními orgány, a to především soudem, neboť pouze soud může v konečném důsledku rozhodnout o tom, zda je důkaz po formální i materiální stránce využitelný, a skutečně ho použije k rozhodnutí o vině (*soud je tedy konečným příjemcem celého procesu*).*

Nebyly tedy shledány žádné důvody pro to, aby MPI byla vyčleněna z kriminalistických metod kriminalistické identifikace osob. Z toho vyplývá, že je nezbytné identifikovat rizika a oblasti pro zlepšení, která mohou být příčinami zpochybnování MPI jako kriminalistické metody, resp. negativně ovlivnit její efektivitu.

V této souvislosti je třeba zmínit, že i když jednotlivá rizika a oblasti pro zlepšení mají rozdílný impakt na činnosti Policie České republiky a na výše definovaný hlavní účel MPI, je nutné řešit celou oblast komplexně. Nesystémové, parciálně pojímané řešení pouze těch nejzávažnějších rizik by se mohlo na první pohled jevit jako jednodušší a méně náročné, ale ve svém efektu by nepřineslo požadované zlepšení. Naopak by vedlo k nezamýšleným negativním důsledkům pro celou MPI. Proto je propojení jednotlivých oblastí naznačeno i v rámci popisu rizik a oblastí pro zlepšení.

NEJEDNOTNOST

(vytvořit a dodržovat standardy či variantní řešení a dodržovat již stanovené postupy)

Nejzávažnějším rizikem pro efektivní využívání MPI jako důkazního prostředku je nejednotnost a odlišnosti aplikační praxe v celé oblasti MPI v Policii České republiky, resp. v rámci jejích jednotlivých útvarů. Tato nejednotnost se projevuje ve všech částech procesu MPI od odborné přípravy přes činnosti na místě činu a pachovou komparaci až po využívání výstupů celého procesu v rámci trestního řízení. Rozdílnost přístupů, používaných zařízení a pomůcek, stejně tak jako rozdílnost podmínek pro provádění MPI aj. mohou velice pravděpodobně vést k napadení standardního průběhu MPI v celé Policii České republiky, a tím **k ohrožení spolehlivosti celé MPI jako věrohodného důkazního prostředku a znehodnocení účelu její existence.**

Dále má nejednotnost aplikační praxe MPI za následek rozdílnou efektivnost MPI v jednotlivých útvarech Policie České republiky. Důsledkem působení tohoto faktoru je eliminace žádoucího synergického efektu dosahovaného součinností organizačních článků a útvarů Policie České republiky, výměnou informací, zkušeností a příkladů nejlepší praxe. Prostředí příznivé pro vznik takového rizika vytváří neexistence **společné komplexní** úpravy jednotlivých částí procesu MPI, nedodržování ani existujících dílčích závazných a doporučujících úprav, a konečně absence adekvátní kontroly a hodnocení aplikační praxe v útvarech policie.

- Nejednotné jsou stavebně technické podmínky pro provádění MPI (kóje, sklady, technické zázemí, kanceláře...).
- Nejednotné jsou způsoby přepravy pachových konzerv.
- Nejednotné jsou pomůcky, nástroje a přístroje používané v procesu zajištění OPS či pachových vzorků osob (peány, konzervy, sterilizační zařízení atd.) a způsob jejich používání.
- Nejednotný je i samotný způsob provádění odběru OPS či pachových vzorků osob, ačkoli tento je interní úpravou dostatečně popsán.
- Nejednotné jsou způsoby skladování pachových konzerv (klimatické podmínky, ochrana osobních údajů atd.).
- Nejednotné jsou písemné výstupy a dokumentace (forma a obsah odborného vyjádření, seznamy proškolených osob aj.).

- Nejednotnost je ve vzdělávání a odborné přípravě zainteresovaných subjektů (různý obsah školení dle teritoria, různý způsob zajištění poučených osob) a výcviku kynologů.
- Nejednotné jsou techniky samotného provádění srovnání MPI (způsob zakládání konzerv, použití doplňkových pachů, způsob vedení psa, opakování srovnání...).
- Nejednotné jsou způsoby a lhůty vyřazování pachových konzerv.
- Nejednotný přístup jednotlivých útvarů při omezování vzrůstajícího počtu dožádání pro srovnání MPI.
- Nejednotný systém hodnocení subjektů procesu MPI (kriminalistických techniků, kynologů... - stále je místy využíván tzv. "čárkový systém")...

Při hodnocení rizika nejednotnosti nejde o požadavek na striktní uniformitu ve všech detailech, ale o požadavek na stanovení jednoznačných, pochopitelných a úplných popisů nezbytných základních společných podmínek a faktorů v jednotlivých identifikovaných oblastech tak, aby byla zajištěna vhodná shoda podmínek pro podporu maximalizace spolehlivosti a efektivity MPI. Pokud jsou rozdíly v přístupech a vybavení vhodné a neovlivňují spolehlivost prováděného srovnání, není třeba je vylučovat. Je ale nutné stanovit pravidla, která přesně definují podmínky pro použití např. více vzájemně zaměnitelných technik v rámci jedné metody. To je zejména nutné pro formulování a odůvodnění validity, reliability a legitimacy rozdílnosti přístupů, která nemá vliv na výsledek srovnání MPI, externím subjektům. Nejednotnost aplikační praxe MPI má přesah do většiny dalších identifikovaných prostorů rizik a oblastí pro zlepšení a zároveň představuje jejich hlavní příčinu.

ZPŮSOB PROVÁDĚNÍ KOMPARACE

(zamezit napadení spolehlivosti a věrohodnosti prováděné komparace externími subjekty)

Dalším významným rizikem pro využití MPI jako důkazního prostředku z hlediska jeho důvěryhodnosti je její možná **zpochybnitelnost a možnost napadení validity** odborných vyjádření u soudu na základě způsobu provádění komparace (především ze strany externích subjektů). Toto riziko bylo identifikováno na základě dostupných vědeckých výstupů a publikací o riziku podmíněného (nevědomého) ovlivnění reakcí psa psovodem, dále na základě názorů externích zainteresovaných stran, na základě zpětné vazby od evropských policejních sborů využívající MPI pro stejný účel jako Policie České republiky, a konečně na základě vyjádření centrálního metodického pracoviště (OSKH ŘSPP Policejního prezidia České republiky).

Hlavní problém spočívá ve skutečnosti, že pachové konzervy v české policejní praxi před komparací zakládá psovod specialista, který následně komparaci provede, a tedy ví, kde se porovnávaný pachový vzorek nachází. Z toho vyplývá riziko možného neúmyslného ovlivnění služebního psa psovodem při porovnání. Zde je nutné poznamenat, že toto zjištění není mezi kynologickou policejní veřejností vnímáno jako prokazatelné riziko. Podstatné je, že odborné i laické externí subjekty ho za poměrně velmi závažné riziko považují. Evropské policejní sbory toto riziko uznávají, ve své aplikační praxi ho vhodnými opatřeními eliminují a důkaz pachovou stopou

provedený za okolností, kdy psovod provádějící porovnání má znalost o rozmístění vzorků by u nich nebyl soudem připuštěn.

Riziko, že externí subjekt úspěšně zpochybní výsledek porovnání argumentací směřovanou k tomu, že psovod provádějící komparaci má znalost o rozmístění konzerv, je vysoké. Proto je nutné vést k tomuto tématu odbornou diskuzi. Zahraniční policejní sbory pro zvýšení spolehlivosti MPI přistupovaly k opatřením, jako zvýšení počtu srovnání a zapojení dalšího služebního psa.

Je evidentní, že v rámci pracovišť MPI nedochází k systematické diskuzi a přenosu informací o aktuálním stavu vědeckého poznání, nových námětech a o vývoji u zainteresovaných stran, tedy k přenosu potřebných zkušeností, požadavků a impulsů pro úpravu metodiky.

PRÁCE NA MÍSTĚ ČINU

(vyžadovat dodržování stanovených postupů na místě činu)

Soudní proces je postaven na posuzování jednotlivých důkazů, tedy i kriminalistických stop, zásadou volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TŘ). Z této zásady vyplývá, že orgán činný v trestním řízení, tedy i policejní orgán, by měl standardně posuzovat zákonnost postupu při provádění procesního úkonu, tedy, zda lze konstatovat dodržení určitosti procesních podmínek, a následně, zda vyhledání, označení, zadokumentování, uschování a vyhodnocení kriminalistické stopy nese známky věrohodnosti kriminalistické stopy samé a vyhodnocení kriminalistické stopy za pomoci nejen kriminalisticko-technických metod, ale i z pohledu zásad logického a analytického myšlení vede k věrohodnosti a pravdivosti celkového závěru.

Ve smyslu výše uvedeném se tak reálně jeví riziko zpochybnění MPI vlastními chybami v průběhu provádění procesních úkonů. Lze hovořit o chybách při dodržování souladu s právní úpravou v postupu policejních orgánů, dodržování metodiky práce s kriminalistickými stopami a při dodržování zásad kriminalistické taktiky (analýzy místa události, vztahu kriminalistických stop k události, stanovování kriminalistických verzí atd.). Z toho také vyplývá, že u vedoucích pracovníků existují nedostatky v oblasti kontrolní a řídicí (ale i metodické), které jsou jedním z mnoha faktorů, jež pomáhají ke snížení důvěryhodnosti práce s kriminalistickými stopami a od nich se odvíjející kriminalistické identifikace.

Snímání OPS je z hlediska trestního práva vždy úkonem neodkladným a neopakovatelným. Nesprávný postup při snímání OPS má proto vždy za následek absolutní ztrátu důkazu. To platí také v případě nesprávného odběru pachového vzorku osoby. Pachová stopa není za všech okolností latentní, neboť může být součástí kriminalistické stopy vícečetné (obsažena je současně se stopou DKT, TRASO, BIO, záznamem kontaktu osoby s určitým místem na videozáznamu atd.). Za největší rizika ztráty důkazu, jejímž pramenem pachová stopa, lze považovat jevy označované jako „nepravý spojovací pach“ a „přenosový pach“. Ty však lze při správném postupu (tedy při dodržení stanoveného postupu) částečně nebo úplně eliminovat.

Projevují se nedostatky jak v popisu místa ohledání, tak v popisu vyhledávaných a zajišťovaných kriminalistických stop (i věcných důkazů). Konkrétně je mnohdy nepřezkoumatelné, z jakého místa a za jakých podmínek byla kriminalistická stopa zajištěna. V souvislosti se zajišťováním

pachových stop není dodržována posloupnost zajišťování, jakož i okolnosti na místě ohledání samé (pachové pozadí, pohyb osob, apod.). S tímto technickým rizikem se projevuje i riziko taktické. Dochází k tomu, že místo ohledání, resp. místo události není vyhodnocováno z hlediska taktické hodnoty místa či jednotlivých kriminalistických stop a věcných důkazů. To vede k tomu, že jsou mnohdy zajišťovány kriminalistické stopy bez vztahu k události či pachateli (byť toto posouzení je mnohdy obtížné). Všechny výše popsané nedostatky představují důsledek nedostatečné připravenosti a úrovně potřebných znalosti a dovednosti u policistů. Je samozřejmé, že v souvislosti se znalostmi z kriminalistiky musí policista plnit požadavky na něj kladené z pozice interních aktů řízení (např. ZP PP č. 100/2001, P PP č. 130/2013, a další), včetně požadavků, které jsou kladeny na práci s pachovými stopami.

Lze tedy konstatovat, že mnoho kriminalistických techniků snímajících OPS, stejně tak jako příslušníků SKPV odebírajících pachové vzorky osob a provádějících procesní úkony nemá adekvátní znalosti, dovednosti a návyky v oboru kriminalistické olfaktoriky. Tím dochází poměrně často k tomu, že OPS nejsou snímány tak, aby mohly sloužit k dokazování.

Také se jeví jako nevhodné, aby odpovědnost za výsledek na místě ohledání byl rozměňován na více osob, jak se to v praxi mnohdy projevuje.

LEGISLATIVNĚ PRÁVNÍ OBLAST A INTERNÍ NORMATIVNÍ ÚPRAVA

Na základě provedené právní analýzy je nutno mít odorologickou expertízu a veškeré úkony s ní související za úkon, který se zcela evidentně svým charakterem blíží znaleckému posudku (koneckonců jedná se o odborné vyjádření), a z tohoto důvodu netřeba obhájce o takovémto úkonu vyrozumívat. Jedná se totiž o odborné vyjádření z jednoho z oborů kriminalistické techniky a ze soudní praxe není znám případ, že by orgány činné v přípravném řízení vyrozumívaly obhájce o jakémkoli jiném úkonu, spojeném s jakýmkoli jiným odborným vyjádřením při využití metod a prostředků kriminalistické techniky (kupříkladu balistiky, daktyloskopie, mechanoskopie, genetické expertízy apod.).

Dalším rizikem, které je spojeno s výše popsanými skutečnostmi, je oblast interní normativní úpravy. Interní předpis, který upravuje provádění MPI a souvisejících oblastí, je izolovaný od ostatních metod kriminalistické techniky, přičemž jejich gestorem je ŘSPP Policejního prezidia České republiky. V současné době jsou standardy kriminalistické olfaktoriky kodifikovány pokynem ŘSPP č. 9/2009 v platném znění, což v justiční i policejní praxi způsobuje nesnáze. To samo dává signál, že Policie České republiky nevnímá v interní normativní úpravě MPI jako součást kriminalistické techniky a vyvolává pochybnosti o závaznosti této normy, jak pro pracovníky SKPV, tak pro externí prostředí.

V rámci interní normotvorby je konstatována nedostatečná a nejednoznačná normativní úprava. Nejsou popsány jednotlivé standardy, které by zaručovaly jednotnost a spolehlivost provádění MPI pro využití při trestním řízení.

Pro sjednocení pohledu na MPI jak v rámci Policie České republiky, tak i u všech subjektů zainteresovaných na průběhu trestního řízení je nutné začlenit MPI mezi metody kriminalistické

techniky v rámci interní legislativy v Policii České republiky, tedy do interního aktu řízení policejního prezidenta o kriminalistické technice (ZP PP č. 100/2001).

KOMUNIKACE

Systémovou oblastí pro zlepšení je oblast komunikace, resp. neefektivnost její stávající podoby. Mezi jednotlivými subjekty v rámci procesu MPI nedochází ke sdílení informací, propojení dat a informací v informačních systémech, výměně nejlepší praxe a systémové identifikaci rizik, pravidelným výměnám zkušeností a názorů. Stejně tak nejsou komunikovány informace o vývoji a aktuálním stavu vědeckého poznání.

Informační systém aktuálně využívaný v rámci pracovišť MPI představují různé a nekoordinovaně vyvíjené aplikace, které jsou vzájemně nekompatibilní, neprovázané, zastaralé a nejednotné z hlediska sbíraných dat a funkcionality aplikační vrstvy. To ztěžuje administrativní činnosti spojené s MPI, znemožňuje provázání informací a dat mezi jednotlivými útvary (např. proškolené osoby pro odběr pachových vzorků osob, identifikaci sériové trestné činnosti, či součinnost při vyřazování pachových konzerv) a práci s informacemi obecně. Pracovníci jsou nuceni opakovaně a duplicitně vkládat data a informace, které již v systémech existují a naopak je nemohou automaticky provázat a zpracovat (funkcionality neumožňuje porovnat osoby z místa činu a osoby, které provedly odebírání PVO).

Specialisté MPI (kynologové) nemají možnost pravidelného setkávání či výměny informací a zkušeností z vlastní praxe MPI. Nejsou pořádána instrukčně metodická zaměstnání k této problematice. Do této komunikace nejsou systematicky zapojeny ani ostatní zainteresované strany v rámci Policie České republiky.

Velmi důležitá je i oblast vnější komunikace. Je nutné systematicky pracovat s rozsudky, které napadají MPI pro hledání impulsů pro rozvoj, zlepšení a eliminaci chyb. K tomu, aby došlo k přenosu informací o přístupech Policie České republiky posilujících spolehlivost MPI do soustavy státních zastupitelství a soudů je nutné adekvátně seznamovat zástupce ostatních orgánů činných v trestním řízení s definovanými standardy v rámci MPI a způsoby zajištění jejich dodržování v aplikační praxi. Tento přenos informací by podpořil jednotný přístup ze strany těchto orgánů a efektivnější využití MPI v rámci trestního řízení. Dále je potřeba v oblasti externí komunikace spolupracovat v aplikovaném vědeckém výzkumu v oboru kriminalistické olfaktoriky a organizovat spolupráci s policejními sbory Evropské unie a dalšími policejními sbory, které využívají kriminalistickou olfaktoriku, k výměně zkušeností. Tyto informační toky je nutné v Policii České republiky ze strany metodického pracoviště policejního prezidia v oblasti MPI koordinovat a zajistit.

Efektivní komunikace je zásadní pro objektivní popis aplikační praxe a identifikaci oblastí pro zlepšení, vyhledávání nejlepších postupů pro rozvoj této metody, jejich přijetí a sjednocení. Současná úroveň komunikace výrazně podporuje nejednotnost v rámci aplikační praxe MPI. Klíčovou roli zde hraje centrální prvek – tedy policejní prezidium a jeho metodické pracoviště - odbor služební kynologie a hipologie.

ČETNOST SROVNÁNÍ

Závažným problémem pro činnost jednotlivých pracovišť MPI je dlouhodobý a progresivní **nárůst dožádání o provedení srovnání MPI** a vypracování vyžádaných odborných vyjádření (nárůst vstupů pro srovnání). To má za následek zvyšování nákladů v rámci materiálně technických požadavků, stavebních úprav (skladovací prostory pro konzervy a sterilní pomůcky aj.) a také případně požadavky na zvýšení systemizovaných míst (nákladů na lidské zdroje). Za druhé nárůst dožádání vede v rámci omezených rozpočtových zdrojů (a tedy nemožnosti systémově pokrýt finanční nároky) k vzrůstajícímu zatížení pracovišť MPI, jejich pracovníků a psů. Tato situace zároveň vytvořila prostor pro izolovaná řešení, která omezují četnost dožádání o srovnání. Tato řešení se odvíjela od realizací školení pro kriminalistické techniky a management až po normativní omezení zajišťování pachových stop na místě činu bagatelní trestné činnosti. Neexistence komplexního a jednotného řešení vedla z pohledu TŘ k využití mnohdy diskutabilních řešení (omezení možnosti odběru pachových stop) neřešících samotnou příčinu. Nadměrné navýšení zátěže pracovníků obecně vede ke vzrůstající chybovosti a snížení kvality jejich práce. V důsledku prodlužujících se dodacích lhůt rostoucí zvýšení zátěže pracovišť MPI především vede ke snížení ofenzivity trestního řízení.

Existuje několik příčin nárůstu četnosti srovnání. Kromě jiných je to také systém hodnocení kriminalistických techniků, tzv. čárkovým systémem. Dále je to skutečnost, že pachatel zanechá na místě trestné činnosti pachovou stopu vždy, zvyšuje tendenci k nadměrnému zajišťování pachových stop. Konečně pak je to nedostatečná a nekvalitní práce jednotlivých subjektů na místě činu a stav jejich odborné připravenosti (viz oddíl práce na místě činu). Četnost zajišťování stop je determinována i pokyny státních zástupců.

OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ

Tato oblast není v některých svých částech systémově a systematicky řešena. To má zásadní dopad na připravenost policistů a kvalitu řešení úkolů v rámci celého procesu MPI (viz oddíl práce na místě činu). Není zajištěna dostatečná odbornost jednotlivých subjektů. Nedostatečné odborné vzdělávání je příčinou chybného způsobu identifikace a zajišťování OPS na místě činu a neefektivnosti provádění srovnání. Pro uniformovanou policii i pracovníky SKPV (tedy pro všechny policisty, kteří na místě činu plní své úkoly) musí být zajištěn v rámci odborného vzdělávání jednotný způsob odborné přípravy a strukturace informací. Pro pracovníky SKPV je nezbytné zajistit také jednotný systém vzdělávání, který by podpořil efektivní způsob využití MPI v rámci trestního řízení ze strany Policie České republiky a dále odstranění chybovosti při odebírání pachového vzorku osob.

Byla identifikována nejednotnost výcviku psů a nedostatečná výcviková kapacita metodického pracoviště (OSKH ŘSPP Policejního prezidia České republiky) v oblasti MPI. Příčinou nejednotnosti výcviku je zejména neexistence *společné komplexní* úpravy a systémového řešení jednotlivých částí

procesu MPI. Mimo jiné je také nutné sjednotit přípravu pracovníků MPI (ale i ostatních subjektů) na vystupování před soudem. Absolvované a dosažené vzdělání a výcvik nejsou systematicky doložitelné (např. proškolení osob pro PVO) pro potřeby externích subjektů (např. pro soud).

Bylo by vhodné i formou spolupráce na vzdělávání přenášet standardy a postupy Policie České republiky v rámci MPI na externí subjekty (např. Justiční akademie Kroměříž, vzdělávání soudních znalců atd.) pod koordinací OSKH ŘSPP Policejního prezidia České republiky.

DOPLŇKOVÉ ČINNOSTI

Pracovníci MPI jsou často zahlcováni doplňkovými činnostmi a nezbyvá jim tak dostatečný časový prostor pro hlavní náplň jejich služební činnosti – provádění MPI a výcvik služebního psa. Tito policisté jsou nuceni provádět sterilizaci nástrojů a pomůcek. Větší četnost srovnání má za následek větší administrativu (tedy čas věnovaný zpracování písemností apod.). Čas věnovaný hlavní náplni práce specialistů MPI (komparace a příprava služebního psa) se dle zjištění z kvalitativního výzkumu v některých případech pohybuje pouze kolem dvaceti procent celkového času služby.

9.2 Doporučení pro změny aplikační praxe metody pachové identifikace v Policii České republiky

V tomto oddílu jsou shrnuta doporučení k intervenci do jednotlivých oblastí procesu MPI v Policii České republiky podle jednotlivých identifikovaných rizik stávající aplikační praxe.

NEJEDNOTNOST

- 1. Za pomoci klíčových zainteresovaných stran identifikovat potřebnou úroveň jednotných standardů v jednotlivých částech oblasti MPI. Zároveň přesně popsat podmínky variantních přístupů.*
- 2. Vhodným způsobem zajistit dosažení a udržování standardů v rámci celé Policie České republiky dle jednotlivých oblastí.*
- 3. Zajistit jednotnou kompetenční výbavu pracovníků dotčených vzdělávacími aktivitami pro zajištění jednotnosti v naplňování standardů.*
- 4. Zajistit systematický přenos informací o dodržování stanovených standardů (systém identifikace silných stránek a oblastí pro zlepšování).*
- 5. Důsledně kontrolovat a vyžadovat dodržování stanovených standardů ze strany centrálních metodických pracovišť. Pro naplnění této potřeby adekvátně posílit jejich kontrolní a metodicko-řídící kompetence.*
- 6. Zajistit přenos informací o definování standardů a jednotné úpravě v Policii České republiky klíčovými externími zainteresovanými stranami (systém státních zastupitelství a soudů).*

možné náklady změny:

- finanční náklady na sjednocení pracovních podmínek

ZPŮSOB PROVÁDĚNÍ KOMPARACE

- 1. Vyvolat a trvale udržovat systematickou diskusi o rozvoji MPI k zajištění zvyšování její spolehlivosti se zapojením zkušeností externích subjektů vedenou a moderovanou odborem služební kynologie a hipologie ŘSPP Policejního prezidia České republiky za účasti všech dalších zainteresovaných stran.*
- 2. Identifikovat vhodnou změnu MPI pro zajištění její spolehlivosti ve vnímání externích subjektů.*
- 3. Ověřit nejvhodnější změnu metodiky v praxi.*

4. *Navrhnout vhodné řešení pro implementaci modifikované metodiky provádění srovnání MPI jak do výcviku, tak do praxe.*

možné náklady změny:

- zvýšení časové náročnosti pro jednotlivá srovnávání
- prodloužení odezvy na požadavky pro srovnávání
- navýšení potřeby lidských zdrojů (kynologů x zaměstnanců)
- náklady na úpravu kójí dle upravené metodiky provádění srovnání

PRÁCE NA MÍSTĚ ČINU

1. *Adekvátní odborná příprava a důsledné ověřování znalostí policistů podle jejich služebního zařazení je nezbytnou podmínkou kvality práce na místě události: je třeba přezkoumat stav, rozsah a kvalitu stávajícího systému odborného vzdělávání.*
2. *Kvalita práce s kriminalistickými stopami a na místě události obecně musí být jedním ze standardních kritérií hodnocení policisty.*
3. *Správnost a efektivnost metodické a kontrolní činnosti vedoucích pracovníků musí být jedním ze standardních kritérií hodnocení vedoucího pracovníka.*
4. *Je nezbytné nastavit systém zpětných vazeb v oblasti kvality provedených prvotních úkonů na MČ ve vztahu k dalším fázím v rámci trestního řízení.*
5. *Nezbytným se jeví také dodržování zásady jediného vedoucího na místě události ve spojení s charakteristikou týmové práce.*

LEGISLATIVNĚ PRÁVNÍ OBLAST A INTERNÍ NORMATIVNÍ ÚPRAVA

- *Po vydefinování standardů v rámci MPI zajistit, aby úprava oblasti MPI interní normotvorbou byla součástí interního aktu řízení o kriminalistické technice (ZP PP č. 100/2001 ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky).*

KOMUNIKACE

1. *Zajistit úpravu jednotného centrálního informačního prostředí (vývoj IS) s funkcionalitou odpovídající potřebám jak pracovišť speciální služební kynologie, tak potřebám trestního řízení ve vztahu k procesu MPI.*

2. *Nastavit systematickou komunikaci v rámci MPI pro identifikaci oblastí ke zlepšení, jejich řešení, zkušeností a silných stránek (nejlepší praxe).*
3. *Posílit a zefektivnit spolupráci v oblasti MPI s externími subjekty (vědecké, zahraniční aj.) prostřednictvím jejich centrálního metodického pracoviště.*
4. *Po vydefinování standardů a jejich odsouhlasení zajistit přenos stanovisek policie v rámci MPI na ostatní orgány činné v trestním řízení a zajistit systematickou externí komunikaci.*

možné náklady změny:

- finanční náklady na vytvoření či úpravu informačního systému pro potřeby MPI

ČETNOST SROVNÁNÍ

1. *Zajistit přijatelnou úroveň zátěže specialistů MPI v rámci všech pracovišť MPI. Tato potřeba nabude na významu společně s předpokládanou změnou praxe techniky provádění srovnání pro zvýšení její spolehlivosti. Je třeba počítat s možným zvýšením náročnosti provádění MPI jak v rovině času, tak v rovině potřebného počtu zúčastněných osob.*
2. *Nezbytnou podmínkou je vytvoření prostoru pro efektivní fungování centrálního metodického řízení (viz část nejednotnost a další).*

Formy dosažení žádoucí úrovně zátěže specialistů MPI jsou v zásadě dvojí povahy

1. *intervence do kapacity práce specialistů*
  - *např. možné přijetí zaměstnance (viz doplňkové činnosti) a/nebo možné navýšení počtu psovodů provádějících MPI, případně zřízení pracovišť MPI na nově zřízených KŘP (tzv. dcery)*
2. *intervence do regulace objemu odebíraných vzorků*
  - *např. zajistit dostatečnou odbornou úroveň kriminalistických techniků, vedoucích výjezdu apod., odstranění systému hodnocení kriminalistických techniků na základě čárkového systému (tedy kvantitativního přístupu k hodnocení činnosti kriminalistických techniků) aj.*

možné náklady změny:

- navýšení lidských zdrojů (kynologů x zaměstnanců)
- zvýšení nákladů na stavební úpravy

OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ

1. *Po definici standardů v MPI ve spolupráci s oddělením vzdělávání odboru personálního Policejního prezidia České republiky zkontrolovat stav a úroveň kompetencí již vycvičených specialistů MPI a dalších subjektů procesu.*
2. *Implementovat standardy včetně programů doplnění kompetencí již vycvičených policistů do systémových vzdělávacích aktivit jednotlivých subjektů (SKPV, SPP) a tak sjednotit obsah, formu a periodicitu vzdělávání, zejména kynologického výcviku.*
3. *Po implementaci nových standardů a vzdělávacích programů provést evaluaci efektu intervence a dle výsledků evaluace modifikovat systém.*
4. *Identifikovat a případně zajistit možnosti přenosu standardů a stanovisek Policie České republiky v MPI formou vzdělávacích aktivit pro externí subjekty (orgány činné v trestním řízení, soudní znalci apod.).*

DOPLŇKOVÉ ČINNOSTI

1. *Zvážit možnost přijetí administrativního pracovníka (7. PT) pro zajištění doplňkových činností.*

9.3 Identifikace rizik systémové změny

Vyjděme z předpokladu, že nezbytnost změny aplikační praxe MPI v Policii České republiky bude přijata jako fakt. Argumentační podporou pro předpoklad jsou poznatky o současné praxi shromážděné pracovní skupinou, a dále identifikace rizik zachování statu quo aplikace MPI.

Uvažujme tedy dále a pokusme se identifikovat hrozící rizika pro rozhodování o povaze nutných změn a jejich následné implementace. Při této identifikaci vycházejme z rizikových aspektů přítomných v současném prostředí aplikace MPI v Policii České republiky.

9.3.1 Riziko nekomplexnosti změn

Rozhodování o implementovaných změnách bude ovlivňováno celou řadou faktorů jak vnitřních, které jsou obsaženy v systému aplikace MPI v Policii České republiky, tak vnějších, ať už obsažených v prostředí policie samé nebo vně policie. Míra, kterou tyto faktory ovlivní rozhodování o změnách, může intervenovat do komplexnosti přijatého řešení. Všechny přístupy k formulaci změn, které nebudou komplexní, budou rizikové ve vztahu k dosažení zamýšleného cíle. Dva velmi zjednodušené příklady:

Změna techniky provádění pachového srovnání (například formulací požadavku provádění srovnání více psy nebo zakládání pachových vzorků třetí osobou) bez vytvoření adekvátních

podmínek (poskytnutí potřebných lidských zdrojů) z důvodu neschopnosti policie zajistit nutné finanční zdroje povede k fatálnímu posílení současného trendu zvyšování zátěže specialistů provádějících srovnání a dále k nezamýšlenému důsledku – zhoršení kvality provádění srovnání.

Naopak intervence do nežádoucího zvyšování zátěže specialistů MPI (personálním posílením) bez potřebných změn techniky provádění srovnání sice zvýší pracovní komfort těchto specialistů, ale nijak neovlivní aktuální problematické přijímání MPI jako kriminalisticko-technického důkazního prostředku ve vnějším prostředí.

Komplexnost přijatého řešení je jediným nástrojem účinné prevence výše popsaného rizika. Jakékoli „kompromisní“ řešení nebude efektivní, nepovede k dosažení zamýšleného cíle.

9.3.2 Riziko proveditelnosti změny

Sjednocení postupů při provádění MPI v rámci *celé* Policie České republiky je žádoucím cílovým stavem, vedle modifikace samotného postupu provádění pachového srovnání jedním z nástrojů intervence do posílení přijetí MPI jako nezpochybnitelného kriminalisticko-technického prostředku v prostředí mimo Policii České republiky.

Je třeba si uvědomovat, že tohoto žádoucího cílového stavu nelze dosáhnout prostým organizačním opatřením (modifikací příslušného dokumentu interní normativní úpravy), ani ho nelze dosáhnout okamžitě. Příčinou je skutečnost, že MPI je závislá na psu jako živém měřicím instrumentu, a skutečnost, že pes jednak není způsobilý seznámit se s novým zněním interního aktu řízení, a dále, pokud by s tímto novým zněním interního aktu řízení byl seznamován prostřednictvím výcviku prováděného psovodem, jeho schopnosti adaptace na jiný než původně naučený a internalizovaný pracovní postup vedoucí k žádanému výsledku jsou silně omezené.

Vyžadování okamžitého přechodu na jednotnou techniku provádění pachového srovnání by vedly ke zneschopnění významné části současné kohorty služebních psů vycvičených pro provádění pachového srovnání, nebo, což by bylo v konečném důsledku ještě horší, ke snížení reliability měření prováděného tímto živým měřicím instrumentem.

Řešením je důsledný, přesný a úplný popis několika technik vedení služebního psa a způsobu rozmístění pachových vzorků při provádění srovnání v nové interní normativní úpravě MPI. Přitom je třeba prokázat stejnou validitu jednotlivých alternativ. Toto řešení bude klást značné nároky na dobu přípravy i rozsah příslušného dokumentu, stejně jako na jeho tvůrce samotné. Bez ohledu na vynaložené úsilí je třeba vnímat řešení umožňující více technik v rámci jedné metody jako řešení dočasné, žádoucím cílovým stavem je jednotné provedení. Tohoto stavu lze dosáhnout až po vycvičení následující generace služebních psů.

9.3.3 Riziko řízení změny

Funkce centrální koordinace MPI je, jak prokázaly výstupy z jednotlivých oblastí zkoumání současné aplikační praxe, silně problematická. Je třeba si uvědomit, že to se netýká jen metodického sjednocení postupů v celém procesu od sběru pachových stop po jejich srovnávání, ale také vytvoření jednotných, nebo alespoň srovnatelných podmínek pro provádění MPI mezi jednotlivými pracovišti. Silně zde intervenují faktory jako absence vzorové systemizace služebních míst nebo postavení jednotlivých útvarů jako samostatných organizačních složek státu. Nebudou-li implementaci změn předcházet systémová opatření, která by vedla k posílení, de facto k restoraci centrální koordinace *celého* procesu MPI (tedy nikoli jen samotné techniky provádění pachového srovnání), nebude možné dosáhnout sjednocení budoucí aplikační praxe.

9.3.4 Riziko přijetí změny

Současný stav metodického řízení a podpory, úroveň interní komunikace a intenzita výměny informací, stejně jako současné rozdíly v pracovních podmínkách mezi jednotlivými pracovišti MPI nevytvářejí prostředí pro pozitivní přijímání změn. Dalšími faktory posilujícími riziko negativního přijetí změn jsou obavy psovodů ze změny naučené praxe, racionálně vycházející z důvěrné znalosti přirozených limitů služebního psa nebo samotná organizační kultura policie jako byrokratické organizace.

Při řízení změn aplikační praxe MPI je třeba mít na vědomí, že nebude stačit přijaté změny *jakkoli kvalitně argumentovat*, ale bude je třeba dlouhodobě a intenzivně *komunikovat* v celé skupině policistů podílejících se na procesu pachové identifikace, tedy nejen mezi speciality pro provádění MPI. Všichni tito policisté musí být aktivními subjekty implementace změny. Aby jimi mohli být, musí společně sdílet vizi změny. Aby mohli sdílet vizi změny, nesmí být vyřazeni z procesu formování jejího tvaru a obsahu. Jedině to jim umožní pochopení potřeby a správnosti změny a její pozitivní přijetí.

9.4 Závěr

Předložená závěrečná zpráva představuje komplexní posouzení aktuální aplikační praxe MPI v Policii České republiky a rizik s touto aplikační praxí spojených z hledisek legislativní a vnitřní normativní úpravy, příslušné judikatury, aktuálního stavu vědeckého poznání v oboru, kvalitativního zkoumání rizik dotazováním u samotných vlastníků jednotlivých prvků procesu, kvantitativní analýzy zátěže pracovišť MPI a komparace s praxí zahraničních bezpečnostních sborů.

Ve své poslední části zpráva shrnuje i doporučení pro intervenci do procesu MPI v podobě přehledů jednoduchých, srozumitelných a proveditelných pro jednotlivá rizika.

Zpráva představuje završení práce celého projektového týmu, kterým se podařilo naplnit poznávací cíle – identifikovat jak rizika v procesu používání MPI v rámci služební kynologie Policie České republiky, tak i prostory pro zlepšení stávající aplikační praxe. Zda se podaří naplnit i cíl symbolický - poskytnout policejnímu prezidentovi i vedení policie dostatečné a komplexní informace pro rozhodování o budoucí podobě kriminalistické olfaktoriky v Policii České republiky, závisí na přijetí této zprávy vedením Policie České republiky.

10. Použitá literatura

1. Elgier, A.M., Jakowevic, A., Barrera, G., Mustaca, A.E., Bentosela, M., 2009: *Communication between domestic dogs (Canis familiaris) and humans: Dogs are good learners*. Behavioural Processes 81, 402-408.
2. Frijters, J., 2006. *De Geuridentificatieproeff in het Licht van het Fasificatiebeginsel*. NJB 17, 945-948.
3. Hare, B., Brown, M., Williamson, C., Tomasello, M., 2002. *The domestication of social cognition in dogs*. Science 298, 1634-1636.
4. Jezierski, T., Gorecka-Bruzda, A., Walczak, M., Swiergiel, A.H., Chruszczewski, M.H., Pearson, B.L., 2010. *Operant conditioning of dogs (Canis familiaris) for identification of humans using scent lineup*. Animal Science Papers and Reports 28, 81-93.
5. Jezierski, T., Sobczynska, M., Walczak, M., Gorecka-Bruzda, A., Ensminger, J., 2012. *Do Trained Dogs Discriminate Individual Body Odors of Women Better than Those of Men?* Journal of Forensic Sciences 57, 647-653.
6. Jezierski, T., Walczak, M., Gorecka, A., 2008. *Information-seeking behaviour of sniffer dogs during match-to-sample training in the scent lineup*. Polish Psychology Bulletin 39, 71-80.
7. Lit, L., Schweitzer, J.B., Oberbauer, A.M., 2011. *Handler beliefs affect scent detection dog outcomes*. Animal Cognition 14, 387-394.
8. Schoon, A., 2002. *Wplyw roznych parametrow eksperymentalnych stosowanych w szeregach identyfikacyjnych na ich wiarygodnosc*. PROBLEMY KRYMINALISTYKI 236, 43-49.
9. Schoon, A., Haak, R., 2002. *K9 Suspect Discrimination*. Detseling Enterprises Ltd., Calgary, Alberta, Canada. pp. 167.
10. Schoon, G.A.A., 1996. *Scent identification lineups by dogs (Canis familiaris): Experimental design and forensic application*. Applied Animal Behaviour Science 49, 257-267.
11. Schoon, G.A.A., 1997. *Scent identifications by dogs (Canis familiaris): a new experimental design*. Behaviour 134, 531-550.
12. Schoon, G.A.A., 1998. *A first assessment of the reliability of an improved scent identification lineup*. Journal of Forensic Sciences 43, 70-75.
13. Soproni, K., Miklosi, A., Topal, J., Csanyi, V., 2001. *Comprehension of human communicative signs in pet dogs (Canis familiaris)*. Journal of Comparative Psychology 115, 122-126.
14. Soproni, K., Miklosi, A., Topal, J., Csanyi, V., 2002. *Dogs' (Canis familiaris) responsiveness to human pointing gestures*. Journal of Comparative Psychology 116, 27-34.
15. Teglas, E., Gergely, A., Kupan, K., Miklosi, A., Topal, J., 2012. *Dogs' Gaze Following Is Tuned to Human Communicative Signals*. Current Biology 22, 209-212.
16. Topal, J., Gacsi, M., Miklosi, A., Viranyi, Z., Kubinyi, E., Csanyi, V., 2005. *Attachment to humans: a comparative study on hand-reared wolves and differently socialized dog puppies*. Animal Behaviour 70, 1367-1375.
17. Topal, J., Miklosi, A., Gacsi, M., Doka, A., Pongracz, P., Kubinyi, E., Viranyi, Z., Csanyi, V., 2009. *The Dog as a Model for Understanding Human Social Behavior*,. In: Brockmann, H.J.,
18. Roper, T.J., Naguib, M., WynneEdwards, K.E., Mitani, J.C., Simmons, L.W. (Eds.): *Advances in the Study of Behavior*, Vol 39, Elsevier Academic Press Inc, San Diego, pp. 71-116.
19. Udell, M.A.R., Dorey, N.R., Wynne, C.D.L., 2010. *What did domestication do to dogs? a new account of dogs' sensitivity to human actions*. Biological Reviews 85, 327-345.
20. Udell, M.A.R., Giglio, R.F., Wynne, C.D.L., 2008. *Domestic dogs (Canis familiaris) use human gestures but not nonhuman tokens to find hidden food*. Journal of Comparative Psychology 122, 84-93.
21. Viranyi, Z., Gacsi, M., Kubinyi, E., Topal, J., Belenyi, B., Ujfalussy, D., Miklosi, A., 2008. *Comprehension of human pointing gestures in young human-reared wolves (Canis lupus) and dogs (Canis familiaris)*. Animal Cognition 11, 373-387.

22. Viranyi, Z., Topal, J., Gacsi, M., Miklosi, A., Csanyi, V., 2004. *Dogs respond appropriately to cues of humans' attentional focus*. Behavioural Processes 66, 161-172.
23. Šámal, P. a kol. Trestní řád – komentář – díl I. 6. vydání, Praha. C. H. BECK 2008
24. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
25. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 394/97 ze dne 4. 3. 1998
26. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 398/97 ze dne 4. 6. 1998
27. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. II. ÚS 291/2000 ze dne 11. 6. 2002
28. Nález Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 190/01 ze dne 1. 11. 2001
29. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 260/05 ze dne 17. 5. 2007
30. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 299/06 ze dne 30. 4. 2007
31. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3094/08 ze dne 29. 4. 2009
32. Nález Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 722/09 z 7. 1. 2010
33. Nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3622/10 z 16. 6. 2011
34. Nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3741/11 ze dne 28. 6. 2012
35. Nález Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 2453/11 z 29. 02. 2012
36. Usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 3916/11 ze dne 18. 1. 2012
37. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 3 Tdo 1207/2008 ze dne 22. 10. 2008
38. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 3 Tdo 96/2010 ze dne 10. 3. 2010
39. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 8 Tdo 1063/2012 ze dne 10. 10. 2012
40. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 4 Tdo 107/2013-42 ze dne 27. 02. 2013
41. ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta č. 100 ze dne 7. prosince 2001 ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky, ve znění změn a doplnění
42. ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta č. 140 ze dne 30. října 2002, kterým se stanoví zásady k zabezpečení jednotného postupu Policie České republiky při využívání metody pachové identifikace
43. ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta č. 52 ze dne 25. dubna 2007, kterým se stanoví zásady k zabezpečení jednotného postupu Policie České republiky při využívání metody pachové identifikace
44. POKYN ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9 ze dne 1. července 2009, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie

11. Přílohy

Příloha č. 1 - faksimile výstupu z IS pracoviště MPI KŘP Jihomoravského kraje o počtu odebraných OPS za období 1. 1. - 31. 6. 2103. Za toto období dosáhl počet zpracovaných případů výše celého roku 2012.

Od: 01.01.2013   Do: 30.06.2013   Okres:

	Násilné	Majetkové	Ostatní	Celkem
Přijatých případů/OPS	259/478	1420/1697	90/115	1769/2290
Zpracovaných případů/OPS	146/306	410/527	42/71	598/904
Případů s pachovou shodou	176	265	42	483
Ztotožněných osob	158	264	37	459
Vyloučených osob	127	270	34	431

SPK k případům: 4   SPK volných: 413

Pomáhal a chránit

KRAJSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Č.j. KRPB-9227/ČJ-2011-0600SK

Brno 31. ledna 2011

Počet listů: 1

Přílohy: 4/11

Policejní prezidium České republiky
Ředitelství služby pořádkové policie
ředitel
-----
plk. Mgr. Petr Sehnoutka

na vědomí
náměstek policejního prezidenta pro vnější službu
plk. Mgr. Ing. Ivan Bílek

Přerozdělení vykonávaných speciálních kynologických činností v oboru MPI - návrh

-----
Od roku 2008 dochází k výraznému nárůstu počtu zpracovaných případů a přijatých pachových konzerv na odborném pracovišti MPI OSK OSPP KŘP Jmk. Celkový počet zpracovaných případů na MPI v Brně za uplynulý rok 2010 vzrostl na maximální možnou hranici 1646 porovnaných pachových stop. Ke zvýšení zatíženosti odborného pracoviště přispěla i změna místní příslušnosti územních odborů k 1.1.2009, kdy ke KŘP Jmk byly přičleněny ÚO Havlíčkův Brod a ÚO Pelhřimov. V souvislosti s touto změnou nebylo odborné pracoviště MPI KŘP Jmk posíleno o žádné další síly a prostředky. Zvyšující se požadavky SKPV a státních zastupitelství na zvýšení počtu porovnání pachových stop je za poslední roky enormní a z tohoto důvodu byla provedena analýza zatíženosti odborného pracoviště OSK MPI KŘP Jmk. V porovnání s předchozími roky dochází k neustálému zvyšování porovnaných pachových stop a tento stav není v budoucnosti schopno toto pracoviště udržet z důvodů uvedených v analýze, která je přílohou¹ tohoto návrhu. Statistické údaje vztahující se k počtu zpracovaných případů a počtu přijatých konzerv na KŘP Jmk za roky 2008, 2009 a 2010 jsou uvedeny v příloze² tohoto návrhu.

Z důvodu přetíženosti odborného pracoviště a zaplnění kapacitních prostor na skladování pachových konzerv na MPI KŘP Jmk byla interním předpisem ředitele KŘP Jmk přijata v roce 2010 opatření k omezení příjmu pachových konzerv na tomto odborném pracovišti. O omezení příjmu pachových konzerv byla vyrozuměna i KŘP Zlínského kraje a

¹ příloha č. 1 – analýza MPI

² příloha č. 2,3,4 – statistické údaje

Kounicova 24
611 32 Brno

Tel: +420 974 621 220
Fax: +420 974 622 564
Email (intranet): krjmk.k.kr.podab@pcr.cz

KŘP kraje Vysočina, kde se postupuje obdobně. I přes tyto přijatá opatření jsou skladové prostory v současné době stále z 97 % zaplněny.

Omezujícím faktorem pro odborné pracoviště je i nedostatečné stavebně technické řešení samotné porovnávací místnosti a nevyhovující statické zajištění budovy. V současné době může provádět komparaci pachových stop pouze jeden psodov se služebním psem. Byla zpracována finanční rozvaha na rekonstrukci stávající porovnávací místnosti včetně zajištění odpovídající statiky nebo výstavby nové porovnávací místnosti. Zpracovanou finanční rozvahu posuzuje nyní vedení KŘP Jmk, přičemž se jedná o velkou finanční investici. Realizace rekonstrukce nebo výstavby nové porovnávací místnosti řeší stávající přetíženost pouze částečně, přičemž vše je detailně popsáno ve zpracované analýze³.

V rámci příprav vzniku nových KŘP Zlínského kraje a KŘP Vysočina probíhala v roce 2009 jednání vztahující se k budování speciální kynologie pro tyto nová krajská ředitelství. Metody pachové identifikace se jednání týkaly pouze okrajově, neboť vedení PCR rozhodlo, že pro nově vzniklá KRP budou tyto činnosti vykonávat stávající pracoviště, pokud nebudou zřízena nová pracoviště. Nová odborná pracoviště MPI umožňovala a umožňuje zřídit vzorová systemizace, ale náklady na technické zázemí by si muselo hradit KŘP ze svých finančních prostředků. KŘP Zlínského kraje a KŘP kraje Vysočina se rozhodla, že tyto nová pracoviště zřizovat nebudou. Od 1.1.2010 tedy odborné činnosti MPI nadále vykonává pro KRP Zlínského kraje a KRP kraje Vysočina pracoviště MPI KRP Jmk i přes tu skutečnost, že v souvislosti s rozdělením KŘP Jmk od 1.1.2010 bylo z OSK delimitováno celkem 6 SSM na nově vzniklá KŘP.

Dalšími navrhovanými řešeními v analýze je přehodnocení místní příslušnosti odborných pracovišť MPI v rámci PCR. Změna by spočívala v tom, že ÚO Havlíčkův Brod by byl místně příslušný k odbornému pracovišti OSK KŘP Včk, ÚO Pelhřimov k OSK KŘP Jčk a ÚO Vsetín k OSK KŘP Smk. Toto řešení není z hlediska vyřešení celého problému velkého přetížení odborného pracoviště MPI KŘP Jmk dostačující, neboť počet přijatých pachových konzerv z těchto ÚO byl 212 ks v roce 2009 a 159 ks v roce 2010. Počet přijatých pachových konzerv je z důvodu přijatého omezení za rok 2010 nižší. Z celkového počtu přijatých pachových konzerv, které je možno vidět v příložené statistice⁴, je to zanedbatelné množství.

V rámci změny místní příslušnosti je další možností rozdělení zpracovávaných případů na KRP Vysočina, u kterých je požadováno kriminalisticko-technické zkoumání v oboru metody pachové identifikace, mezi OSK KŘP Jčk a OSK KŘP Včk. Tato varianta by přinesla KŘP Jmk částečné vyřešení problému, ale z hlediska objektivity je nutno poznamenat, že toto rozdělení je pouze přenesení problému na výše uvedená KŘP.

Poslední z navrhovaných řešení je zřízení nového odborného pracoviště MPI na některém z nově vzniklých KŘP. Tento krok by byl nejefektivnější variantou z navrhovaných řešení. Vedl by k rovnoměrnějšímu zatížení současných odborných pracovišť MPI, zkrácení lhůt na zpracování žádostí o odborné vyjádření a ušetření finančních prostředků na PHM z důvodu dojezdových vzdáleností na nově vzniklé odborné pracoviště MPI v rámci KRP. Tato varianta je dle našeho názoru vhodnější než velká

³ příloha č. 1 – analýza MPI

⁴ příloha č. 2,3,4 – statistické údaje

regionální centra MPI, a to se shora uvedených důvodů (rovnoměrná zátíženost, úspora PHM), ale i z důvodu možnosti získání velmi kvalitních psůvodů na tuto problematiku. Nespornou výhodou je klidnější pracovní prostředí, což je nezbytnou podmínkou pro takto náročnou práci. Finanční nákladovost jednotlivých variant musí vzejít z nezávislého posouzení PP ČR a z priorit jednotlivých KŘP v rámci této problematiky.

Z důvodů dlouhodobého přetížení odborného pracoviště MPI KRP Jmk, neustále se zvyšujících požadavků na toto pracoviště z důvodu vyššího využívání MPI pro účely trestního řízení a v neposlední řadě k zajištění efektivnosti porovnaných případů k počtu přijatých pachových konzerv, navrhuji na OSK KŘP Vysočina a OSK KŘP Zlínského kraje zřídit nová odborná pracoviště MPI.

plk. Mgr. Tomáš Kužel
ředitel krajského ředitelství